બનામે ખુદા.

નઈ રૌશની.

નાટક તીન બાબકા.

જિસે

મુન્શી નાજિમ હુસયન મુતખલ્લુસ બેકલને

શેકસપીયર થીએટ્રીકલ કંપનીકે વાસ્તે

સલીસ ઉર્દુ જબાનમેં તસ્નીફ કિયા

ઔર

વાસ્તે ખાસો આમકે

વલ્લભ કે. નાયક.

માલિક કંપની મજકૂરા બાલાને

બારે અવ્વલ છપવાકર ઇજ્હાર કિયા.

“ધોનેકી હય અય રિફોર્મર, જા બાકી;
જબતલકકે કપડેપે હય ધબ્બા બાકી;
ધો શૌકસે ધબ્બેકો પ ઇતના ન રગડ;
ધબ્બા રહે કપડેપે ન કપડા બાકી!” **હાલી.**

બમ્બઈ:
તા૰ ૧ લી ફેબ્રુઆરી ઈ. સ. ૧૯૧૧ બુધવાર.

કીમત છે આને.

બનામે ખુદા.

નઈ રોશની.

નાટક તીન બાબકા.

જિસે

મુન્શી નાજિમ હુસયન મુતખલ્લુસ બેકલને

શેકસપીયર થીએટ્રીકલ કંપનીકે વાસ્તે

સલીસ ઉર્દુ જબાનમેં તસ્નીફ કિયા

ઔર

વાસ્તે ખાસો આમકે

વલ્લભ કે. નાયક.

માલિક કંપની મજકૂરા બાલાને

બારે અવ્વલ છપવાકર ઈજહાર કિયા.

"ઘોનેકી હય અય રિફૉર્મર, ન બાકી;
જબતલકકે કપડેપે હય ધબ્બા બાકી;
ધો શૌકસે ધબ્બેકો પ ઈતના ન રગડ;
ધબ્બા રહે કપડેપે ન કપડા બાકી!" **હાલી.**

(સબ હુકૂક મહફૂજ હયઁ.)

બમ્બઈ:

તા૦ ૧ લી ફેબ્રુઆરી ઈ. સ. ૧૯૧૧ બુધવાર.

કીમત છે આને.

દીબાચા.

"ફિક્રે મઆશો યાદે ખુદા જિક્રે રફ્તેગાં;
થોડીસી ઉમ્રમેં ભલા ક્યા ક્યા કોઈ કરે!"

વલ્લભ કે. નાયક.

ઈ. સ. દેસાઇને ગુજરાતી પ્રિન્ટિંગ પ્રેસ મેં છાપા.
સાસુન બિલ્ડીંગ, કિલ્લા—બંબઈ.

તખ્તયે નાટક.

નામ મર્દુમાન.

ફરામુર્ઝજંગ ઊર્ફે વિકારુદ્દૌલા...ઇજાદ નગરકા નવ્વાબ.

ઈનાયત અલ્લી......................યુસુફકે વાલિદ ઔર નવ્વાબકે દોસ્ત.

યુસુફ.....................................શમીમકા આશક, ઇનાયતઅલીકા એક લૌતા બેટા,, નઇ રૌશનીકા એક 'જૅન્ટલમેન.

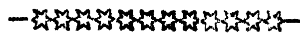
અજીજ.....................................ફરામુર્ઝકા ભાન્જા, નકલી મૅમકા આશક ઔર અખીરમેં મુમ્તાજકા શૌહર.

ઉસ્તકુદ્દૂસ.
શમ્શાદ.
નાશાદ.
અજગરઅલી.
અબ્દુલ વાહિદ.
......મુસાહિબાને નવ્વાબ ફરામુર્ઝજંગ.

મહુમ્મદ ઈસ્હાક...,......અજીજકા ખાલાજાદ બિરાદરઇજાદનગરકા એક અમીર.

હફીજ.....................................અજીજકા એક દોસ્ત.

હકીમ, સિપાહી, પડૌસી, ભૈયા, ઉસ્તાદ ધમ્મન, ઔર ઉસ્તાદ, વગયરા વગયરા.

નામ મસ્તુરાતાન.

શમીમ આરા............નવ્વાબ ફરામુર્ઝ જંગકી એક લૌતી દુતખ્ર, યૂસુફકી જોરૂ.

મુમ્તાજ જહાં............યૂસુફકી હમ્શીરા ઔર અજીજકી મન્કૂહા.

મિસ ગોલ્ડન............નકલી મેમ—(અસ્લ યૂસુફ)

બી ચકોરી...............ઉસ્તકુદ્દૂસકી બીબી.

બી ચટપટી ખાનમ......શમ્શાદકી બીબી.

ડોમનિયેં, કબૂતરીયાં, આયા, સહેલિયેં વગયરા વગયરા.

મુકામ—ઈજાદનગર ઔર વજીરાબાદ.

નવો નવાઈ! નવો સીરંગાર!! એકવાર વાંચી દુકાને આવી ખાતરી કરો!!!

જાહેરખબર.

હમારે ત્યાં સર્વે જાતનાં સ્વદેશી ચોપડા, કાગળ્, બુકો તથા સર્વે જાતનો સરસ ગામઠી અને વીલાયતી તથા બાઇન્ડીંગનો તથા સ્ટેશનરી સામાન તથા રેલવે રસીદ બુકો તથા અમદાવાદી સાબુના ગોળા વિગેરે હમારે ત્યાંથી મળશે તથા આર્ડરપર પુરતું ધ્યાન કરી વી. પી. થી મોકલવામાં આવશે.

મળવાનું ઠેકાણું:—

કાગદી **અબુબકર કાદરભાઈ,**

જકરીયા મસજીદ—મુંબઈ, દુકાન નંબર ૨૩૯.

બનામે ખુદા.

નઈ રૌશની.

નાટક તીન બાબકા.

દર સિફતે ખુદા.

દીનાનાથ મોરી નૈયાં તારો.
દીનનકા રખવારા, તુહી પાલન હારા.
સાહબ માલક બેઇમિસાલ તૂ હય તેરે હાતહી આબરુ હય.
પતકો તુ રખવાદે, મેરી બાતભી બનાદે—
નીરંકાર દુઃખનીવાર દરસન દે જગ તાતા.
તુહી સબ જગકા પ્યારા.
તેરી શાંન લી પહેચાંન ધ્યાંન ગ્યાંન દેને વાલા—

——:o:——

બાબ પહલા. પરદા પહલા.

નવ્વાબકા મકાન.

વાહિદ—હય સાલ ગિરહ આજ યે કિસ નૂરે નજરકી,
ફીકી હય ચમક રોજસે ખુર્શીદે સહરકી.
અસગર—જર્રોંમેં જિયા પાતે હુંય હમ શમ્સો કમરકી,
કયા ગૈરોંસે દેખેંકે નહીં તાબ નજરકી.
શમ્શાદ—ઔલાદકી રૌનક હય હર ઇન્સાંકી નજરમેં;
યે વો હય શમા રૌશની હય જિસ્સે કે ઘરકી.
નાશાદ—હય સાલ ગિરહ જિસ્કી સલામત રહે દાયમ;
દુનિયામેં બડી ઉમ્ર હો ઉસ લખ્તે જિગરકી.
નાશાદ—યેભી આફત જાન કોઈ ચટપટી નકમ મિર્ચકી ચીજ સુનાઓ.
વાહિદ—ઔર કયા કમાને અબરુસે તાકર નિશાના લગાઓ, તાયરે
દિલ શીકાર કરકે અપની હાંડી ચઢાઓ.

શમશાદ—યે ઉસ્તાદજી ધમ્મન આજકી સાલગિરહમેં સારંગી ચિલાઓ, નહીં સારા તારવાર શોરવા નિકાલ દુંગા, ઇસ નાયકાકો બી સુર ભરવાઓ.

ઉસ્તાદ—અચ્છા હુજૂર અભી લિજીયે જરા ઠંડા કરકે ખાઓ હાં બીબી ગાઓ.

નાચવાલી— ગાના.

પ્યારા સાંવરીયારે નજરીયાકા તારા;
નાચો ગાઓ મીલ સબ સખીયાં.
હાંહાં મન રખીયાં દેખો સબ સખીયાં, આઓ મોરી નનદી—
સૈયાંન આયે મોરે જીયાન લાગે સખી,
કયસી કરૂં મય જીયા માને નહીં હારી;
બીતી બીતી સુનતી સબ બતીયન પીયા,
સારે ગપ મધ સાસા ધસાનીધ પનીધપ મધ પમગરે.—

નાશાદ—આહાહાહા કયા ગાના હય. ઇસ રંડીકો તો તબેલેમેં બંધવાદો. ઔર ઉસ્તાદજીકે હાથ કટવા દો:-
અલ્લાહ કરે ઉસ્તાદજી દોજખકી ડાટ હો.
ખાનેકો રીજક હોવે ન સોનેકો ખાટ હો.

વાહ—જાવ તુમ જનાનખાનેમેં ગાના સુનાઓ.

૩-મુસાહિબ—લો ભાઈ ઉસ્તકુદદૂસભી આ ગયે.

ઉસ્તકુદદૂસ—આદાબ ! આદાબ ! આદાબ !

૧-મુસાહિબ—કયું ભાઈ ઉસ્તકુદદૂસ આજકલ તુમ આતે નહિ ?

ઉસ્તકુદદૂસ—અજી જનાબ બાત યેહ હય કે જીસ રોજસે નવ્વાબ સાહબકી નૌકરી હમનેકી હય. કોઈ ઘડી ફુરસદ નહીં મીલ્તી, જબ ઘરપર જાતા હું તો બીબી અલગ નમક તેલ લકડી સલગમ બતા દેતી હય. આફ્તમેં જાન હય.

૧-દોસ્ત—અરે મીયાં તો કહે દિયા કરો કે મંય થકા હુવા હું. તુમ ખુદ લે આવ.

ઉસ્તકુદદૂસ—વાહ. મેરી બીવી ઔર ખુદ સબ્દા લેને જાય. તુમને કોઈ દૂકાન કર લી હોગી.

નાશાદ—અરે મીયાં તુમ્બી અજબ ઔંધી અકલકે આદમી હો. ભલેકો કહેતે હયે ઔર બુરા માન્તે હો.

ઉસ્તકુદદૂસ—મીયાં મેરી બીવી ઇસકદર પાક દામન ઔર ખુશ દામન ઔરત હય જિસકા જવાબ નહીં.

૧-દોસ્ત—મીયાં તુમ્સે તુમ્હારી બીવી મહોબ્બતભી કરતી હય?
ઉસ્તકુદ્દૂસ—મહોબ્બતકા તો યેહ હાલ હય કે,

ગાના.

પ્યારી મેરી જોરૂરે—ખાના કભી ન પકાય,
બેટેસે જ્યાદા મ્હામ, કભી જૂતીયાં લગાય;
સમઝાય સમઝાય—ભલી મિલી બડ઼ી મેરી—જોરૂરે.
અમ્માંસે જોરુ ભલી, સચ હય ભાઈ જાન;
મેરે તો યે કાનમેં, ફૂંક ગયા શયતાન;
એ ભાઈ મિયાં લગી બુરી હયરે—
મયેં કુરબાન મયેં કુરબાન—
બડ઼ી નેક બીબી જાન—સચ—પ્યારી.

વાહિદ—લો ભાઈ નવ્વાબ સાહબ તશરીફ઼ લાતે હંય. (નવ્વાબકા આના)
નવ્વાબ—લાયકે કિબ્રીયા હયવો ખ઼લ્લાક,

જિસ્ને પયદા કિયા હય સબ આફ઼ાક.
ઉસ્ને પયદા કિયા હસીનોં કો,
રશ્કે ખ઼ુરશીદ મહજબીનોં કો.
સબ તમાશા જ઼હુરે કસરત કા.
એક શિમ્મા હય ઉસ્કી કુદરતકા.

હજ઼ાર શુક્ર ઉસ પરવરદિગારે આલમકા, જિસ્ને મુજ હકીર ના-સજ઼ાવારે તૌફ઼ીરકો ફ઼ર્શે ખ઼ાકસે ઉઠાકર ઇસ અયશકી મસનદપૈર બિઠાયા.

જ઼બાંસે હમ્દે લુત્ફ઼ે કિબ્રિયાઈ હો નહીં સકતા.
ગદાકે મુંહસે વસફ઼ે બાદશાહી હો નહીં સકતા,

ઉસ્તકુદ્દૂસ—બેશક શુક્રકા મુકામ હયકે હમસે લોગ ખ઼ુદાને આપકી કિસ્મતમેં લિખ દિયે.

૧ મુસાહિબ—અય સરકારે જીવિકાર, બેશક જાએ શુક્ર હયકે બફ઼જ઼લે ખ઼ુદા આપકા કોઈ અરમાન અયસા નહીં જો દર્દે ઉલફ઼તકી તરાહ પિનહાં હો. ઔર કોઈ હસરત અયસી નહીં જો આશકાને જ઼હાંકી તરહ નીમજાં હો. અલબત્તા એક આરજ઼ૂ આનિદે ખ઼ૂ ખ઼ાતિરે આં જનાબપર જ઼ુરૂર બાર હય. વોહ કયા દુશ-વાર હય?

નવ્વાબ—હાં વોહ કયા ?

ઉસ્તકુદદૂસ—યેહીકે ઉસ્તકુદદૂસ આપકા જાંનશીં હોજાય ઔર રિસયાતે પર બયઠ જાય.

૧-મુસાહિબ—વોહ એક સાહબજાદી શમીમઆરા બફ઼રજ઼લે યજ઼દી સિન્ને શઉરકો પહોંચલી હય. ઉસ દુરેં એકતા ગોહરે બે બહાકોભી અપની સોજ઼ને તદબીરસે કિસી ખ઼ાસરિસ્તેકી લડ઼ીમેં મુનસલીક઼ ફ઼રમાયેં. ઔર ઈસ ફ઼રજ઼સે અપની કુ઼યદે હયાતમેં અદા હો જાયેં.

૪-મુસાહિબ—બેશક ! ઔર ફ઼િર ચિરાગ઼ે ઉમ્ર એક અયસી ઝિલમિલાતી હુઈ બત્તી હય જિસ્કી રૌશનીપર કોઇ શખ઼્સ ભરોંસા નહીં કર સકતા બક઼ૌલ કિસીકે;—

મુસાફ઼િર હય તૂ અય બાજ઼ારે ઈમકાંકે તમાશાઈ;
કહાંતક અબ લહાના ખ઼ુદ પસંદી ઔર ખ઼ુદરાઈ;
જ઼રા ચશ્મેં બસીરત ખોલ ગર રખતા હય બીનાઈ;
બહોત કુચ્છ ગુલશને દુન્યાંકી બસ તૂને હવા ખાઈ;
ઉઠા બિસ્તર નએ સૈયાહ અબ યાં આને વાલે હંય;
જો હંય મૌજૂદ વોહ સબ આગે પીછે જાને વાલે હંય.

ઉસ્તકુદદૂસ—(હા ઉઠાકર) ઈલાહી સબસે પીછે જાને વાલોંમેં મંય રહ જાઉં.

નવ્વાબ—મગર અય આક઼િલાને સોહબત મુશીરાને રેયાસત મેરા ઉનકાએ ફ઼િક્રભી ઈસ મયદાને તરંદદૂકે જંગલોંમેં પરવાજ઼ કર રહા હય, ઔર સહેરા દર સહેરા મારા મારા ફ઼િર રહા હય.

ઉસ્તકુદદૂસ—હાં જનાબ મેરી અકલકા ઉલ્લુભી જ઼માને ભરમેં ફ઼િર ફ઼િરા કર મેરેહી સરપે આ બોલતા હય.

નવ્વાબ—તાહમ કોઈ નિહાલે તમન્ના અબતક અયસા નજ઼ર નહીં આયા જિસ્સે દિલકો સુરૂર હો ઔર યેહ ઈન્તે શઅર દૂર હો. ઈધર આફ઼તાબ લબે બામ હય જ઼માનએ પીરી મૌતકા પયામ હય.

ઉસ્તકુદદૂસ—તો કયા ડર હય રિશવતકે હાથમેં લગામ હય કિસી મૌતકે ઓફ઼િસરકો કુચ્છ દે દિલાકર રોક થામ કરલો.

૩-મુસાહિબ—હુજ઼ૂર બહોત વક઼્ત હય:—

ઉલુલ અજ઼માન દાનીશમંદ જબ કરને પે આતે હંય.
સમંદર ફ઼ાડ઼તે હંય કોહસે દરિયા બહાતે હંય.

ઉસ્તકુદ્દૂસ—અરે બાબા તૌબાકર સમંદર ફાડે ડાલતા હય ડુબાયગા ક્યા ?

૧-મુસાહિબ—યેહ અયસા ક્યા બડા કામ હય? ગુલામ કી રાયમેં એક ઔર ઇસકા અંજામ હય.

નવ્વાબ—હાં વોહ ક્યા?

૧-મુસાહિબ—વોહ યેહ કે શમીમઆરાકો કિસી અયસે ગૌહરે નાયાબકે સાથ હમરિશ્તા કરના ચાહિયે જો ઇસી લડકા મૌતી હો.

નવ્વાબ—વોહ કૌનસા દુરે શહવાર હય?

૧-મુસાહિબ—વોહ આપકે હમ જુલફીકા બખુરદાર.

ઉસ્તકુદ્દૂસ—મીયાં વોતો એક જરાસા ટિલવએ નાબકાર હય.

૩-ખિદમતગાર—ચુપ બે ઝપસટ.

ઉસ્તકુદ્દૂસ—હટબે નટખટ ગટપટ કાફિયેબાજી કરતા હય મુઝે નહીં જાન્તા હયઃ—

મનમ ઉસ્તકુદ્દૂસ સૂરત સવાલ.
કે તીતર કબુતર ચુગદ સબ હલાલ.

નવ્વાબ—(સૌંચકર) ક્યા અજીજ ?

૧-મુસાહિબ—હાં અજીજ.

ઉસ્તકુદ્દૂસ—હાં વોહી બદતમીજ આપકે સાહુકા લડકા.

નવ્વાબ—હાં વોહ મેરે હમ જુલ્ફે મરહૂમકી નિશાની હય. ઇસ રિશ્તેસેભી મુઝે શાદમાની હય. મગર અફસોસ હયકે મંયને એક અપને સચ્ચે ઔર સાદિક લાપતા દોસ્તસે જિસ્કા અરસેસે પતા નહીં હય ઇસ લડકીકી નિસ્બત વાઅદા કિયાથા કે ઉસ્કે લડકેસે અગ્દ કરુંગા મગર ઇસ્કા પતાહી નહીં. ખયર ઉસ્કા નસીબ.

૪-મુસાહિબ—ઇસ કિસ્સેકો જાને દિજીયે ઔર તાબેદારકી રાય યેહ હય કે અજીજકો યહાં બુલાયા જાય, ઔર સાહબ જાદીકો વહાં ભેજા જાય. ઇસ સિલસિલેસે દોનોંકી તબીયતોમેં એક રબી કાયમ હોગા ઔર ઇસ રિશ્તેકે કરાર પાનેમેં એક સહૂલીયત પયદા હોગી.

ઉસ્તકુદ્દૂસ—સહૂલીયત ક્યા ? ગોયા લડકી બિલકુલ સુસરાલ પહોંચ આયેગી.

૨-મુસાહિબ—ખયર શુક હય અબ યેહ નાખૂને તદબીર જુરૂર ઇસ ઉકદેકી ગિરહ ખોલેગા.

ઉસ્તકુદદૂસ—અજી જનાબ ગિરહતો જરાસે ખૂટકે તસ્મેંકી નહીં ખુલતી.

૧–મુસાહિબ—શમશાદ જાઓતો દોસ્ત ડોમનીયોંકો ભેજ દો. (શમશાદકાજાના)

૨–મુસાહિબ—હાં ભઈ ઉસ્તકુદદૂસ. વોહ કસીદા તો સુના દો.

ઉસ્તકુદદૂસ—બેશક.

ઇસ સાલ ગિરાહકી ખબર સુનકર તબીયતમેં એક ગિરહ પડ ગઈ;
રોટી પાનીકો છોડકર ઇસ કસીદે પે કલમ અડ ગઈ;
ઔર મેરી તબીયતકા જોર દેખકર કાફિયાતો કાફિયા રદીફભી ડર ગઈ;
મગર કુરબાન ઉસ્તાદોંપે તબીયત વોહ જગા પકડ ગઈ;
કે સબ શાયરોંકે મિસ્રોંસે યારોંકી મીસ્રી બડ ગઈ.

૧–મુસાહિબ—વાહ હજરત આપકી કહાં તબીયત લડ ગઈ
ઇસકસીદેકી તો દુમ બડ ગઈ.

ઉસ્તકુદદૂસ—કયું મુઝીસે નુકતે બાજી નહીં જાન્તે હો.
મનમ ઉસ્તકુદદૂસ શાયર નફીસ.
મુઝીકો ડરાતા હય કયું બે ખબીસ.

૨–મુસાહિબ—ન બોલો મીયાં યેહ તો વોહ હય સલીસ.
કે ઇબલીસસે શાયરીમેં હય બીસ.

૧–મુસાહિબ—હાં સાહબ ફરમાઇયે.

ઉસ્તકુદદૂસ—કુચ્છ નહીં ઇસ વકત તબીયત મુલ્તવી હો ગઈ.

૨–મુસાહિબ—ખયર કુચ્છ ફરમાઇયે.

ઉસ્તકુદદૂસ—ઇસિ શખ્સ કે ટોકનેસે તબીયતકી ઘોડી વહીં અડ ગઈ;
કસીદા તો બહોત બડાથા મગર ગુસ્સેસે ઇબારત સુકડ ગઈ.

૧–મુસાહિબ—આહાહાહા વાહરે બેતુકાપન વાહરે બેતુકાપન કયા કહેને હય.

ઉસ્તકુદદૂસ—ખયર સરકારકો સાલગિરાહ મુબારક હો ઇસમિસ્રેકી હમકો પડ ગઈ, આગે ઇસિ વકત માફ કીજીયે કુછ મંય અકડ ગયાહું કુચ્છ તબીયત અકડ ગઈ.

૩–મુસાહિબ—આહાહાહા આપતો ઇસિ વકત અયસે અકડ ગયે જયસે બરફ ખાનેમેં સરદીસે ચમાર અકડ જાતે હયઁ.

ઉસ્તકુદદૂસ—બસ ખબરદાર મીયાં ચમાર શેમ ! શેમ ! શેમ !

૧–મુસાહિબ—હાં શુરુ કરો.

નાચવાલી— ગાના.

દેવો દેવો સબ મિલકે માન, નવ્વાબ પ્યારેકી દૂની હો શાન,
કહો મુબારક—બાદ ઇસ આન—
આવો સખીયાં મન રખીયાં સબહિલ મિલ નાચેંરી—
ખીલી કલિયાં રંગ રલિયાં ડફ ખંજરી બાજેરી—
શમીમ પ્યારી કો હોવે મુબારક—આમીન—
કયા ખબ હય ઇસ સાલમેં યે દિન મુબારક હમ્નશીં;
રશ્કે ફ઼લક ઇજ઼દમ બના હય નૂરસે ફ઼ર્શે જ઼મીં;
લાખોં બરસ જ઼િન્દા રહે યે દુખ઼તરે જ઼ોહરા જબીં;
જિસ્કી બદૌલત હર બરસ યે લુત્ફ઼ હય દુનિયા ઓ દીં—
ગલે સબ મિલકર નાચે તતા થૈયા છુમ છુમ છુમ છુમ—
દોઆ યે હમારી સુન લેવે બારી ખીલી રહે સબ જગ ફ઼ૂલવારી—

બાબ પહલા પરદા દૂસરા.

—:o:—

ઉસ્તકુદદૂસકા મકાન.

(ઉસ્તકુદદૂસકી બીવીકા શમશાદકે સાથ ગાતે હુવે આના)

ચકોરીબીવી— ગાના.

મોરે સૈયાંકી ભોલી સુરતીયાં મુરતીયાં મન ભાઇ.
લેલું બલૈયાં ડારૂં ગરે બૈયા મંય. દેખોજી દેખો મય શરમાઇ.
પ્યારી સૂરત હય ગ઼જ઼બ નાજ઼ ભરી હય. ચિતવન.
હર અદાને તેરી પાઇહય ક઼યામતકી ફ઼બન.
નાજ઼ો અન્દાજ઼ નિરાલા હય નિરાલા જોબન.
ગરપરી જાદભી દેખે તો ઝુકાલે ગરદન.
પ્યારી અદા તોરી લાગી પીયા મોહે.
બોલોજી બોલો મોસે જીયા તો ખોલો મોસે કરલો તુમ દોદોબતિયાં

શમ્શાદ— (બલાયેં લેકર) અંય હંય તેરે કુરબાંન, સર સદકે ધડ અલગ..

ચકોરીબીવી— (હાત હટાકર) હંય ! હટ નિગોડે તુજસે જ઼રાસા કામ નહીં હો સકતા, ઉસ મુએ ઉસ્તકુદદૂસકો પાગલખાને નહિ ભિજવાતા યેહ કામ નહિ કરાદે ?

શમ્શાદ—અજી સાહબ મંય ઉસ્તકુદદૂસકે લિયે ફિકર કર આયા! આજસે ચૌથે રોજ તુમ્હારે ઉસ્તકુદદૂસ પિંજરેકે અંદર બંદ હોંગે ઔર તુમ છુડાતી ફિરતી હોગી.

ચકોરીબીવી—અય ચલ મેરે દુશમન છુડાતે ફિરે.

શમ્શાદ—(ખુદસે) શૌહરસે યે દુશમની હય તો કયા ઠીક.

ચકોરીબીવી—તુઝે મેરી કસમ, શમશાદ જો અબ ઇસ કામકી ફિક્ર જલ્દી ન કરે!

શમ્શાદ—અજી મંય ઇનશાઅલ્લાહ ઉસ્તકુદદૂસકો અયસા ભિજવા દુંગા કે કભી ઇધિરકી હવાભી ન લગે—મગર પ્યારી તુજકો અપને ખાવિન્દ ઉસ્તકુદદૂસસે ઇસ કદર કયું નફરત હય ?

ચકોરીબીવી—ઇસ લિયેકે મંય એક નેક તબીયતકી ઔરત પરદેસે બાહર કદમ ન નિકાલું, ઉસ્પરભી રોજ કે તાને તિશ્ને હર વકતકા છેડના. તુમને ફલાનેકો દેખા. ફલાનેકો ઝાંકા તુમ યહાં ગઇ, તુમ વહાં ગઇ, નાકમેં દમ કર રખ્ખા હય.

શમ્શાદ—બેશક વોહ બુરા કરતા હય. ગોયા તુમકો જિદ દિલાતા હય.

ચકોરીબીવી—હાં ઇસી જિદપરતો મંયને તુમકો બુલાના શુરૂ કિયા હય.

શમ્શાદ—ખુદા કરે બીવી તુમ્મેં અયસીહી જિદ રહે લેકિન બીબી તુમને ભી અચ્છા નતીજા દિખાયા. મગર મુઝે એ નતીજા ન દિખાના.

ચકોરીબીવી—નહિં મીયાં તૂતો મેરી આંખોંકા નૂર દિલકા સુરૂર હય. વોહ મુઆ લંગૂર બદશઊર હય ઇસલિયે દિલસે દૂર હય.

શમ્શાદ—દેખો પ્યારી આજ ઉસે લંગૂર બના રહી હો. કલ મુઝે લંગૂર-બનાઓગી. ઔર કિસી ઔરકો આંખોંકા નૂર બનાઓગી.

ચકોરીબીવી—અંય હંય. વેહભી જાને કયા બાતથી જો મેરી તબીયતકી જૂતી તેરી શકલકી કીચડમેં ફિસલ પડી.

શમ્શાદ—હંય મેરી શકલપે કીચડ કહાં હય. ?

ચકોરીબીવી—જિસકો જમાના જોબન કહેતા હય. મંય ઉસકો કીચડ કહેતી હું.

શમ્શાદ—હાંતો અયસી કીચડ તો બહોત હય. જબ અલ્લા મીયાં કે યહાંસે હુસ્નોકા મેહ બરસાથા તો સારી કીચડ મેરી સૂરત પે પડીથી.

ચકોરીબીવી—હાં ! હાં ! જભી તો મંય ફ્સિલ પડી.

શમ્શાદ—તોલો મંય ઇસકી ફિકર કરતા હું. તુમ મુજસે શાદીકે લિયે. તૈયાર રહો.

ચકોરીબીવી—અંગ્રેજી શૌહર બન્ના હોગા.

શમ્શાદ—અજી બીવી મુઝેતો હિન્દુસ્તાની હી રહેને દો.

ચકોરીબીવી—નહિ હિન્દુસ્તાની તો મેરા ઉસ્તકુદદૂસ હય.

શમ્શાદ—એ બુરી પખ અટક ગઇ. દેખો ચાહે બંગાલી બનાલો, ચાહે પંજાબી બનાલો, ચાહે હયદરાબાદી બનાલો મગર અંગ્રેજી મત બનાઓ.

ચકોરીબીવી—કયું? અંગ્રેજી જેન્ટલમેંન કયું નહીં બન્તે ?

શમ્શાદ—અજી જેન્ટલમેનીમેં બહોત પયસે લગેંગે.

ચકોરીબીવી—ચોર બાજારમેં ચલે જાના, દો રૂપયમેંતો ખાસે જેન્ટલ-મેંન બનઆઓગે.

શમ્શાદ—ચોર બાજારસે જેન્ટલમેંનતો બન આઉંગા, મગર સોડા લેમો-નેડ, ચાહે, બિસ્કીટ. મુઝે તુમ્હેં કુરકીપર ચડા દેંગે.

ચકોરીબીવી—હાં ! બેશક અચ્છા તુમ હિન્દુસ્તાનીહી રહો.

શમ્શાદ—હાં ! બસ યેહી ઠીક હય. ટકેકી ટોપી પાંચ આનેકા કુડ઼તા ગેંહુંકી રોટી આલૂકા ભુડ઼તા,

ચકોરીબીવી—હાં હાં બસ યેહી વજા ઠીક હય.

ઉસ્તકુદદૂસ—(અંદરસે) બીવી કિંવાડ઼ે ખોલો.

ચકોરીબીવી—લે યે વોહ કમ્બખ્ત આગયા.

શમ્શાદ—તો લો મુઝે તો કહીં જલ્દીસે છિપાવ.

ઉસ્તકુદદૂસ—(અંદરસે) અજી ખોલો નહિ તો કિંવાડ઼ે બિવાડ઼ેં સબ-તોડ઼ે ડાલતાહું.

શમ્શાદ—અયેઠયરજા ! હાય ! હાય. બીવી તુમને ઘરમેં બુલાકે યેહ કયા આફ્ત અટકાદી.

ચકોરીબીવી—હંય ઈસ કદર કયું ઘબરાતેહો લો ઈસ અલમારીમેં છિપ જાવ.

શમ્શાદ—અચ્છા જરા અલમારીકી તરફ ખિયાલ રખના.

(શમ્શાદકા છિપજાના બીવીકા કિંવાડ઼ ખોલદેના)

ઉસ્તકુદદૂસ—યેહ કિંવાડ઼ ખોલનેમેં દેર કયું હુઈ?

ચકોરીબીવી—મીયાં આજ મેરે સરમેં દર્દહય મંય સો રહીથી.

ઉસ્તકુદ્દૂસ—તો કયા હરજ હય પાન્દાનમેંસે થોડા ચૂના નિકાલકે લગાલો.

ચકોરીબીવી—નહીં પાન્દાનમેં ચૂના નહિં હય.

ઉસ્તકુદ્દૂસ—તો અચ્છા દાલચીનીકા અર્ક઼ લાયાથા વોહ લગાલો.

ચકોરીબીવી—મીયાં વોહ શીશીકો ચૂહેને ગિરા દિયા.

ઉસ્તકુદ્દૂસ—અચ્છા તો એક કોપ ચા બનાલો. ઔર ઉસ્મેં કાલી મીરચ ડાલકે પીલો.

ચકોરીબીવી—મીયાં મયને આજ ચાયભી નહીંપી. એક દો પયસેકી લકડી લાદો.

ઉસ્તકુદ્દૂસ—કયા આફ઼ત હય મંય જબ આતા હું તુમ નમક તેલ લકડીકી પખ઼ લગા દેતી હો.

ચકોરીબીવી—મેરે મીયાં મંય તુમ્હારે કુરબાન.

ઉસ્તકુદ્દૂસ—(હંસકર) દેખો તુમ અયસી બાત મત કહો. મેરા દિલ રેશા ખ઼તમી હુવા જાતા હય.

ચકોરીબીવી— નહીં મીયાં ઇસ વક઼તતો તુમ્હેં જાનાહી પડ઼ેગા.

ઉસ્તકુદ્દૂસ—અજી બીવી મંય ઇસ વક઼ત બહોત થક રહા હું.

ચકોરીબીવી—મીયાં તુમકો અપને થકનેકા ખ઼િયાલ હય. ઔર મેરા ખ઼િયાલ નહિં હય.

ઉસ્તકુદ્દૂસ—અચ્છા તો ઇસ અલમારીમેં એક પલંગકા પાયા રખ્ખા હય ઉસ્સે ચાહે પકાલો.

ચકોરીબીવી—નહીં ઉસ્મેં પલંગકા પાયા નહીં હય.

ઉસ્તકુદ્દૂસ—વાહ મંયને કલ રાતકોહી જો દેખાહય.

ચકોરીબીવી—મીયાં તુમને રાતકો દેખાથા. મંયને ઇસ વક઼ત દેખાથા વહાં પાયા વાયા નહીં થા.

ઉસ્તકુદ્દૂસ—યેહ કયસે હો સકતા હય ?

શમ્શાદ—(થોડ઼ીસીકિવાડ઼ ખોલકે) અરેજિ઼દ મત કરે કહેદે કહેદે હય હય.

ચકોરીબીવી—(હાથ પકડકર) મીયાં સુનો તો યેહ કૌન્સી અક઼લમન્દી હય કે જ઼રાસી ચાયકે પીછે રૂપય બારા અનેકા પાયા જલા દેં.

ઉસ્તકુદ્દૂસ—બીવી યેહતો રૂપય બારા આનેકા પાયાહય. તુમ કહોતો મંય અપને હાથ પાંઉકો લકડીક઼ી જગેહ જલાદું.

શમ્શાદ—હાં ! હાં! અપનેહી હાથ પાઉંકો જલાદે મગર પાયેકો બક્ષ.

ચકોરીબીવી—નહીં મીયાં હમકોતો ઉસ પાયેસે મહબ્બત હય હમતો નહીં જલાને દેંગે.

ઉસ્તકુદદૂસ—બીવી અગર તુમ્કો ઉસપાયેસે મહબ્બત હય તો મુજકોભી તુમસે મહબ્બત હય. ઔર અબ પાયેકોમંયઁ અપનારકી સમઝતા હું ઈસલિયે ઉસ્કો જલાકે માનૂંગા.

શમ્શાદ—અરે તો પાયેકો જલાદે બાબા યા આદમીકો જલાદેગા.

ચકોરીબીવી—નહીં મીયાં મયં નહીં જલાને દુંગી.

ઉસ્તકુદદૂસ—નહીં બીવી મંય જુરૂર જલાઉંગા.

ચકોરીબીવી—નહીં મીયાં.

ઉસ્તકુદદૂસ—નહીં બીવી.

ચકોરીબીવી—હાય કમ્મબખ્ત કિસ કદર સર હુવા હય.

{ ઉસ્તકુદદૂસકા અલમારી ખોલના ઔર બીવીકી તરફ મુંકરના। શમ્શાદકી ટાંગ હાથમેં આજાના ટાંગ બહાર નિકાલકર }

ઉસ્તકુદદૂસ—દેખો તુમ કહેતીથીં ઈસમેં પાયા હયહી નહીં. દેખો યેહ ક્યા હય? (દેખકર છોડદેના) અરેયેહ ક્યા હય? (શશદર ખડા રહેના)

શમ્શાદ—(અલમારીસે ઉતરકર પાયાલેકર) ઓ ગુસ્તાખ તૂ હમકો નહીં જાન્તા કે હમ કૌન હયઁ?

ઉસ્તકુદદૂસ—ભલા મંય આપકો જાન્તાતો આપકી ટાંગહી ક્યું પકડતા?

ચકોરીબીવી—અયયું કહેદેકે પાયેકે ધોકેમેં ટાંગ આ ગઈ.

ઉસ્તકુદદૂસ—ઠયરજા તેરે બોલનેકા મૌકા નહીં હય ચલીજા–તો ક્યા આપ ઇસ પાયેકે કોઈ માલિક યા માસ્ટર હય?

શમ્શાદ—નહીં હમ મૌતકી કમ્પનીકે પ્રોપ્રાયટર હયેં.

ઉસ્તકુદદૂસ—હાં આપકા નામ સુના કરતેથે. તો યહાં કયસે તકલીફકી.

શમ્શાદ—તૂને જો ઇસ પાયેકે જલાદેનેકા ઈરાદા કિયા તો ઈસ્કે અંન્દર બહોતસે કીડે હંય હમકો ઉન્કી હ કબ્જ કરનીથી !

ઉસ્તકુદદૂસ—અચ્છાતો મંય અબ નહીં જલાઉંગા.

શમ્શાદ—અગર નહીં જલાતા તો હમ જાતે હંય.

ઉસ્તકુદદૂસ—અજી હુજૂર એક બાતતો ઔર બતાતે જાઈયે.

શમ્શાદ—વોહ ક્યા ?

ઉસ્તકુદદૂસ—કૌન કૌનસી બાતેં અયસી હય જિન્સે આપ ઉમ્રભર નહીં આતે.

શમ્શાદ—હાં એકતો યેકે કોઈ શખ્સ અપની બીવીકે ફેઅલોંકા મુન્જ઼ીમ હો. યા અપની બીવીસે નાખુશ રહે. દૂસરી બાત યેહકે અગર કોઈ શખ્સ હમારા હિસ્સા અપને માલમેં ન લગાવે તો હમ ફૌરન ચલે આતે હંય. તીસરી બાત યેહ કે કિસીરોજ હમારા કોઈ શાગિર્દ આવે ઔર ઉસ્કી ખાતિર તવાજ઼ે ન કી જાવે તો બસ ઇસિ બાતપરતો હમ ફૌરન વહીં નજ઼ર આતે હંય. ચૌથી બાત યેહ કે ઉસી હમારે શાગિર્દકી તુમ ખુદ ખાતિર મત કરો બલ્કે અપની બીવીસે ખાતિર કરાઓ.

ઉસ્તકુદદૂસ—ક્યું હુજ઼ૂર અગર હમ, અબ યેહ બાતેં એખ્તીયાર કરલેંતો ફિરતો ક્યામત તક આપકે આનેકી જ઼ુરૂરત ન હોગી?

શમ્શાદ—હાં ફિરતો કોઈ જ઼ુરૂરત નહીં માલૂમ હોતી.

ઉસ્તકુદદૂસ—(ખુશહોકર ખુદસે) અચ્છા નુસ્ખા હાત આયા—સિકન્દર જ઼ુલમાતપર આબેહયાતકી તલાશમેં ગયાથા યારોંકો અલમારી હીમેં મિલ ગયા.

શમ્શાદ—અચ્છા તો હમ જાતે હંય.

ઉસ્તકુદદૂસ—તશરીફ લે ચલીયે (શમ્શાદકા જાના, બીવીસે) લો હમતો તુમકો મનઅ કરગે નહીં. ગિલ્લી ડંડા ખેલતી ફિરો વર્નાઃ અમલમેં ફર્ક આ જાયગા, આર વોહી પાયેકા હિમાયતી ખા જાયગા. હાં અબ મંય યેહ ખુશખબરી અપને યાર ગારોંકો ઔર નવ્વાબ સાહબકો સુનાઊંગા.

ચકોરીબીવી—હાં! હાં! જ઼ુરૂર જ઼ુરૂર (ખુદસે) અલ્લાહને મુઝે પાગલકો ઔર પાગલ કર દિયા—ચલો યેહતો ખૂબ હુવા અબ મૌતકા ખટકાહી જાતા રહા.

ઉસ્તકુદદૂસ—હાં અબતો મંય અમર હો ગયા.

ગાના.

ગયા મલાલ હુવા નેહાલ—અમર ફિરે ચૅંવર.
વીમાદલાલ કલાલ બેહાલ રોયેં નગર નગર,
કરૂં મયૅં જંગ જહાં હોદંગ નહિ જ઼રર ખતર.
મૌતકા ખટકા પટકા અબ હુવા મયૅં અમર.

તાઉન વબા લિવર ફિવર ડેરંગે અબ મુદામ;
ઉત્તર દખન પૂરબ પચ્છમ ભી પહોંચા હય પયામ,
નેપોલીયન કે દાદા ભી કરેંગે અબ સલામ.
ખન્નાસ મુન્નાસ જિન્નાસ ભુન્નાસ બન ગયે ગુલામ;

—✲✲✲✲✲✲✲✲✲✲✲✲✲✲✲—

બાબ પહલા. પરદા તીસરા.

શમીમકા બાગ.

(શમીમ વ સહેલીયોંકા આના.)

ગાના.

સહેલીયાં—ખીલી ખીલી સબ કલિયાં–રંગ રલિયાં.
હિલ મિલકર ગાઓ સાજનારે–
ગુઇયાં દેખો સબર ચમનકી ઓહો–ખીલી.
ચંદા સી હય શમીમ પ્યારી તારે સી હયઁ સખીયાં સારી,

શમીમ— જાઓ જાઓ ના સતાઓ.

સહેલીયાં—વાહ વાહ વાહ વાહ વાહ,
દેખો પ્યારી જગ ફુલવારી–

૧–સહેલી—મૌસમે બાદે બહારીકા હય ઉઠતા જોબન;
મુખ્તલિફ રંગકે ફૂલોંસે ભરાહય ગુલશન.

શમીમ—બેશક !:—
હર રવિશપર હય રવાં નાજ઼ સે મુર્ગાને ચમન;
ફ઼સ્લે ગુલ આઇ હય ગુલશનમેં યા આઇ હય દુલ્હન.

૪–સહેલી–કોઇ ગુલ આપસે બેહતર નહીં અય રશ્કે ચમન;
આપકે હુસ્નકી વલ્લાહ નિરાલી હય ફ઼બન.

૧–સહેલી–કયા કયા ઔસાફ઼ બયાં હોં તેરે અય ગુન્ચાદહન;
સર્વે કદ નરગિસી આંખેંતો ગ઼જ઼બકી ચિતવન.

શમીમ—યેહ તુમારી બે મૌક઼ા ગુફ઼્તગૂ મેરે દિલકો બજાયે ખ઼ુશી પહોંચાને કે રંજ પહોંચાતી હય. કયું સોસન;—
આજ ગુલજ઼ારસે કુચ્છ ઔર હવા આતી હય;

સોસન—જીહાં !:—આજ ગુલજ઼ારસે કુચ્છ ઔર હવા આતી હય;
ખ઼ુશબુએ યૂસુફ઼ે દિલદાર સબા લાતી હય.

શમીમ—ન છેડ અય ન કહતે બાદે બહારી રાહલગ અપની;
તુઝે અટખેલીયાં સૂઝી હયઁ હમ બેજાર બયઠે હયઁ.

૩–સહેલી–જીહાં;–બુરા હોતા હય ઇન્સાંકે લિયે આજાર ઉલ્ફતકા;
કભી પાતા નહીં સહતે કોઈ બીમાર ઉલ્ફતકા.

૧–સહેલી–ઇલાહી ખયર કરના આજ કુચ્છ બે તૌર પાતી હું;
મંય કુચ્છ સમઝીથી ઉસ્કો... ... ...

૩–સહેલી— ... ...ઔર કહિ ઔર પાતી હું.

શમીમ—બસ ઇસ ફુજૂલ ટરટર ઔર બેહૂદા તકરીરસે મેરા સર ન ફિરાઓ તુમ સબ યહાંસે જાવ. (સહેલીયોંકા જાના):—

નામ ઉલ્ફતકા નલે જાનકા ખ્વાહા હોકર;
દિલ લગાવે ન કિસીસે કભી ઇન્સાં હોકર.

ખુદાવન્દા તૂને ઇસ જહરીલી છુરીકો જીસ્કા નામ એહલે દુન્યાંને પ્યારસે મહબ્બત રખલિયા હય. ક્યું ઇન્સાનોંકે દિલમેં પયદા કિયા હય. ઇસ ઇશ્કકી બલા ઔર ઉલ્ફતકી સજાકે કિસ જુર્મોકે મુજરીમોંકે લિયે તજવીજ કિયા હય.

યૂસુફ—પ્યારી;–હમ વોહ મુજરિમ હંય જો ઉલફતકી સજા પાતે હંય;
ખૂને દિલ પીતે હંય ઔર લખ્તે જિગર ખાતે હંય.

અય ગુલીસ્તાને હુસ્નકી બહાર, ઇસ બુલબુલે જારકો અપને ઇન્તેજાર મેં ક્યું ઇસ કદર તડપાયા.?

શમીમ—સુબ્હાન અલ્લાહ. ખૂબ ફિક્રા સુનાયા. આપ ખુદ ઇન્તેજાર દિખાના ઔર દૂસરોંપર ઇલ્જામ લગાના આપકા હિસ્સા હય. હાં સાહબઃ—

મેરી હાલતકી ક્યા તુમ્હેં પરવા;
મરભી જાયે કોઇ તો તુમકો ક્યા?

યૂસુફ—ક્યા ઇસ્કે યેહ માઅને હંય કે મયને ઇન્તેજાર દિખાયા. મંય નહીં આયા?

શમીમ—જી નહીં આપસે કૌન કહેતા હય, યેહતો મુજહી બદનસીબકા જિક્ર હય.

યૂસુફ—હંય હંય તુમ અયસી બાતેં જબાંનપર ન લાઓ. (હાથ પકડકે) આઓ ઇધર આઓ.

શમીમ—બસ માફ ફરમાઓ.

ગાના.

છુઓ છુઓ ન મયકા સવરિયા ડગરિયાસે,
જાઓ જાઓ જાઓ ના સતાઓ ના સતાઓ,
લોગ હંસેંગે જો દેખેંગે મયકો.
જાને દો જાને દો મોરી લો માન,
મોરી બારી ઉમરિયા સવરિયા નાદાન.
બિનતી કરત પઈયાં પડ઼ત માન માન માન,

ક્યા ચીજ઼ હયજો તુમસે જુદા હોનેકે બાદ મેરે દિલકો મસોસતી હય?

યૂસુફ઼—(હંસકર) આપ અભી નહીં જાન્તી ઇસ્કા નામ ઉલ્ફ઼ત હય જીસ્કો દુન્યા કોસતી હય.

શમીમ—તો ક્યા ઉલ્ફ઼ત યેહી હય કે તબીયતયકો બે ચયની, દિલકો બેક઼રારી ક઼લ્બકો ઇજ઼્તરાબ અચ્છા અજ઼ાબ હય.

યૂસુફ઼—જીહાં યે વો મીઠા દર્દ ઔર પ્યારા અજ઼ાબ હય, જીસ્કા જ઼માના તાલિબ ઔર ખ઼રીદાર હય.

શમીમ—ખ઼ૂબ! અગર મંય ઇસ ઉલઝનસે વાક઼િફ઼ હોતી તો ખ઼રીદાર તો દર કિનાર કભી જ઼બાનસે નામ ન લેતી.

યૂસુફ઼—યેહ ગ઼લત હય જિત્ના આદમી ઉલ્ફ઼તકી લજ઼જ઼તસે જ઼િયાદા વાક઼િફ઼ હોતા હય ઉત્નાહી ઇસ મજ઼ેકી જ઼્યાદા ટટોલ કરતા હય. ખ઼યર પ્યારી અબ યેહ બતાઓકે મંય ઇસ દીવાની તબીયતકો બહેલાઉં?

શમીમ—સબ્ર કિજીયે અક઼લ મંદીસે કામ લીજીયે તાલીમયાફ઼્તા હોકર ઇજ઼્જ઼ત બરબાદ ન કીજીયેઃ—

આબરૂ ઉલ્ફ઼તમ ઇનસાકિ ન ખોના ચાહિયે;
ગોહરે ઇજ઼્જ઼ત ન પાનીમેં ડુબોના ચાહિયે;
હય લેયાક઼તકી જ઼ુરૂરત યે મસલ મશહૂર હય;
અ઼યબ કરનેકો હુનર ઇન્સાંમેં હોના ચાહિયે.

યૂસુફ઼—ઇશ્ક઼ કહેતે હંય કિસે ઇસઇશ્ક઼કા મનશા ક્યા હય;
આપને જાને જહાં ઇશ્ક઼કો સમઝા ક્યા હય?
નામેં ખ઼ુદા આપને અપને ગુલશને જવાની કે;
પુરફ઼િજ઼ા મયદાનમેં પહલા ક઼દમ રખ્ખા હય.

ઇશ્કૃ એક વો મતવાલી શરાબ હય કે ઇસ્કે પીનેવાલેકા અપની ઇજ઼્જ઼ત હુરમત જાન માલ કિસી ચીજ઼કે બરબાદ હોનેકી પર્વા નહીં રહેતી. ઇશ્કૃ અજબ શય હયઃ—

એ ઇશ્કૃ આદમીકી કોઈ શાનહી નહીં;
જિસ્કો ન હોવે ઇશ્કૃ વો ઇન્સાનહી નહીં.

શમીમ—તો કયા ઇશ્કૃકી યે ખ઼ૂબી બયાન કરતેહો કે આશકૃ અપની ઇજ઼જ઼ત બરબાદ હોનેકી ઔર દૂસરોંકી અસ્મત ખ઼ાકમેં મિલાનેકી પરવાહ નહીં કરતે?

યૂસુફ઼—હરગિજ઼ નહિં. દૂસરોંકી અસ્મતપર હમલા કરના ઇશ્કૃકા ફ઼ેલ નહીં હય. ઉસ્કો ફ઼િસ્ક ઔર હવસ કહેતે હંય.:—

શરાબે ઇશ્કૃતો એક વોહ પાક શરબત હય;
કે ઇસ્કે પીને વાલેકા લગ઼જ઼િશહોહી નહિં સકતી.

શમીમ—હાં તો યું કહીયે કેઃ—

મૈં ગિરફ઼્તારહું કુચ્છ રસ્મ મુઝે યાદ નહીં;
ઇસલિયે લબપેમેરે નાલઓ ફ઼રિયાદ નહીં.

યૂસુફ઼—હાં બેશક;:—

આપ કમસિન હયઁ અભી આપને દેખા ક્યા હય?
હમસે પૂછો કે મહોબ્બતકા નતીજા ક્યા હય.

શમીમ—હાં પ્યારે યૂસુફ઼ મંયને એક તદબીર સોંચી હય. જિસ્સે રોજ઼ના મય તુમકો ઔર તુમ મુજકો દેખ સકો.

યૂસુફ઼—ફ઼રમાઇયે નેકી ઔર પુછ પુછ.

શમીમ—વોહ યેહ તદબીર હયકે કે તુમ અપની જ઼નાની વજ઼ા બનાકર ઔર મિસોંકા ડ્રેસ પહેનકર મિન્ટો કાલેજમેં જહાં લડ઼કિયાં પડ઼તી હંય દાખિલ હો જાવ. ઔર અપનાં નામ મિસ ગોલ્ડન રખ્ખો.

યુસુફ઼—યહે બડ઼ીટેડ઼ી ખીર હય. અજીભલા મંય એક મર્દ હોકર કયસે ઔરત બન જાઉં.

શમીમ—અગર તુમ યહે નહિંકર સકતે તો શાયદ કામયાબીકી ઔર કોઈ સૂરત નહીં હય.

યુસુફ઼—ખ઼યર મંય યેહ મુસીબતભી ઝેલ લુંગા, ઇશ્કૃકી બગરિયાભી પહેનલુંગા, મગર તુમસે મિલનેકા કૌનસા પહેલૂ હય.

શમીમ—વોહ યેહ પહેલૂ હયકે જબ તુમ ઉસ લાઈનમેં દાખિલ હો જાવગે ઔર હમારી જિન્સમેં આ જાવગે તો મંય વાલિદસે કહેકર તુમકો પઢ઼ાનેકે લિયે મુક઼રર કરા દુંગી.

યુસુફ઼—તરકીબતો અચ્છી હય. મગર યેહ ઔરત બન્નેકી બુરી પખ઼હય.

શમીમ—ઔરત બન્ના કોઈ મુશ્કિલ નહીં હય. મર્દ બન્નાહી મુશ્કિલ હય.

યુસુફ઼—હાં! મર્દ બન્ના તો મુશ્કિલ હય મગર અયસે મૌક઼ે પર ઔરત બન્નાભી મુશ્કિલ હોતા હય.

શમીમ—ખ઼યર મંયતો તુમ્હેં મર્દ સમઝુંગી.

યુસુફ઼—ચાહે જ઼માના ઔરત સમઝે. ખ઼યર સાહબ, બનુંગા. હાં મગર કોઈ પહેચાન ગયા તો વહાં બડ઼ી ગડ઼બડ઼ હોગી.

શમીમ—તુમકો કોઈ કયા પહેચાનેગા. જ઼બાને અંગ્રેજીસે વાક઼ેફ઼હીહો. રંગ રૈગ઼ન લેડીયોંકાસા હયહી, માશા અલ્લાહ બની બનાઈ યુરેશીયન લેડીહો.

યુસૂફ઼— બની બનાઈ યુરેજ઼ીયન લેડી તો નહિંહું. હુંતો એક હિન્દુસ્તાની મર્દ મગર હાં! આપકી ઈનાયતસે લેડી બન જાઉંગા.

શમીમ—મંય શુક્રિયા અદા કરતી હું.

યુસૂફ઼—મંય ભી શુક્રિયા અદા કરતા હું કે આપને મેરી કાયા પલટ દી.

શમીમ—હાં ઔર અપને વાલિદયનસે કયા બહાના કરોગે!

યુસૂફ઼—વાલિદયનસેભી કોઈ નઈ ફ઼ેશનકા ફ઼રેબે જ઼માના કરૂંગા. કહે· દુંગા કે વલાયત સયરકો જાતાહું. અન ક઼રીબ વાપસ આતાહું.

શમીમ—હાં યેહ મુનાસિબ તદબીર હય, લો જાવ ખ઼ુદા હાફ઼િજ઼:—

જ઼બ્તકી તાબ ન તાક઼ત મુઝે ફ઼રિયાદ કી હય;
કયસી ઉલઝન યેહ ઈલાહી દિલે નાશાદ કી હય.

યુસૂફ઼—હાલતે ગ઼યર કુચ્છ અયસી દિલે નાશાદ કી હય;
જ઼બ્તકી તાબ ન તાક઼ત મુઝે ફ઼રિયાદ કી હય.

ગાના.

જાઓ જાઓ સાંવરીયા સિધારો હમેંનાં ભૂલના દેખના સાજના,
ચલી મેમતો હાય હમેં બે પડ઼ાયે
ફ઼લક ન કરે યું કિસીકા બુરા હાં જહાંમેં જ઼રા
હુસ્નકી દેખીકો દિલ્બરીને દી હય જહાંનમેં દિલ્દારી કયસી.
પ્યારી યે દિલ્લગી જાન લેવેગી દેખના હોતી હય દુશ્વારી કયસી ?
ઇશ્ક઼કી ઘાત હય કહનેકી બાત હય.
મુજસે યે ચાલેં ન પ્યારે ચલો ના દુલારેચલો.

બાબ પહેલા. પરદા ચૌથા.

રાસ્તા.

નાશાદ—લો યાર વો બૂદમ આ રહા હય. (ઉસ્તકુદ્દૂસકા આના)

ઉસ્તકુદ્દૂસ—અસલામ આલેકુમ દોસ્તો !

સબદોસ્ત—વાલેકુમસલામ.

નાશાદ—અય ગુલેરાંના ખુદા તેરે શબાબમેં તરક્કીદે.

ઉસ્તકુદ્દૂસ—(હંસકર) અરે યાર અબ મેરા શબાબ તો રાજસકે હાતકા બન ગયા અબધિસ નહીં સકતા !

૧-દોસ્ત—યેહ ક્યા ફિક્રા કહા ભાઈ. !

ઉસ્તકુદ્દૂસ—મંયને યેહ કહા કે યેજો બુઢાપેમેં ચૂલેં ઢીલીં હોજાતી હયં. ઔર શબાબકી કીલેં હિલ જાતી હયં યેહ મેરા હાલ નહીં હો સકતા.

૨-દોસ્ત—ક્યું ક્યા કોઈ અમરફલ ખા લિયા હય.

ઉસ્તકુદ્દૂસ—બંદા અબ મૌતકા ઇનજીનીયર હો ગયા હય. જિન્દગીકા વો સાર્ટી ફિકટ હાસિલ કિયા જો કિસીકો નહી મિલ સકતા.

શમ્શાદ—તૂ અજબ બૂદમે બેદાલ સંગે બેનૂન ખારે બે અલીફ ખર હય.

ઉસ્તકુદ્દૂસ—તુભી અજબ લાંમ કાફકી જોરૂકા ભૈયા, ટ્રામકા પૈયા ઘન ચક્કર હય. હં ! કાફિયે બાજીમેં દબાતા હય. સલવાતેં સુનાતા હયઃ—

મનમ ઉસ્તકુદ્દૂસ સૂરત સવાલ;
કે તીતર કબૂતર ચુગદ સબહલાલ.

નાશાદ—અરે યાર તુમ્ભી અજબ અહમક હો.

ઉસ્તકુદ્દૂસ—ઉફ ! તુમ અહમક તુમ્હારા બાપ અહમક. જાન્તે હો અંગ્રેજીમેં અહમક કિસ્કો કહેતે હંય.

શમ્શાદ—અચ્છા ભાઈ નારાજ નહો અપના હાલ સુનાદો.

ઉસ્તકુદ્દૂસ—દેખો ભઈ હાલ સુનાઉંગા. મગર તરકીબ ન બતાઉંગા.

૧-દોસ્ત—હાં ! હાં ! હાલ સુનાના. તરકીબ ન બતાના.

ઉસ્તકુદ્દૂસ—લો સુનો તુમ સબ આગેપીછે ખુદાગંજકો રવાના હોજાવગે ઔર બંદા અયસાહી રહેગા.

નાશાદ—ઓ તુઝે ખુદાકી માર શયતાનકા હવાલા.

ઉસ્તકુદદૂસ—દેખો કમ્બખ્ત રૂસ્તમકા બાઇ સોહરાબકા સાલા મૌતકા નિવાલા ઇસ્કો ખાય લોના ચમારીકી ખાલા કમ્બખ્ત સડે હુવે અંડે બેચને વાલા.

શમ્શાદ—અજી ઇસ કાફિયા બાજીકો છોડો ઔર કુચ્છ હાલ સુનાદો.

ઉસ્તકુદદૂસ—તો ફિર કહે દેતાહું કે હાલ સુનાઉંગા પર તરકીબ ન બતાઉંગા.

નાશાદ—અરે ભઈ હાં! હાં! હાલ સુનાના તરકીબ ન બતાના.

ઉસ્તકુદદૂસ—ખયરતો સુનો હાલ યેહ હય કે મંયજો તુમ્હારે પાસ્સે ઘર ગયા તો તુમ્હારી ભાબીકો કિવાડ ખોલનેમેં દેર હુઇ. ફિર કિસી જુરુરતસે અલમારી ખોલીતો ફૌરન હમારે મેહરબાંન કદ્રદાન કમ્બખ્તીકે નિશાન હાત મોડ ટાંગ તોડ કરમ ફોડ ફૌરન નિકલ આયે.

૧-દોસ્ત—કૌન નિકલ આયે?

ઉસ્તકુદદૂસ—(હંસકર) અં! હં! ના ભઈ નામ ન બતાઉંગા.

શમ્શાદ—અજબ ચુગદ હય સારા કિસ્સા સુના દિયા. નામ નહિ બતાતા!

ઉસ્તકુદદૂસ—અરે યાર બતાતો હું. પર ડર માલૂમ હોતા હય.

નાશાદ—અબે ડરતા કયું હય હમજો ખડે હયં.

ઉસ્તકુદદૂસ—(ઇધર ઉધર દેખકે) કુછ કહના.

શમ્શાદ—કયા?

ઉસ્તકુદદૂસ—(ફિરદેખકે આહીસ્તા) મલકુલ મૌત!

શમ્શાદ—અબે કુચ્છ સુનાઈ નહીં દેતા જોરસે કયું નહીં કહેતા.

ઉસ્તકુદદૂસ—મલકુલ મૌત!

નાશાદ—કયા મૌતકા પ્રોપ્રાયટર અલમારીસે નિકલા? (હંસના)

ઉસ્તકુદદૂસ—અબે હંસતા કયા હય તેરી કસમ!

૧-દોસ્ત—અબે અબલખે ખુદાસે ડર આસ્માન પુરાના હય.

ઉસ્તકુદદૂસ—બસજી ઇસી મારેતો હમ કોઇ બાત નહીં કહેતે હંય.

શમ્શાદ—નહીં! નહીં! તુમ ઠીક કહેતેહો હમને એક કિતાબ બય જો તૂલ ગડપ હય ઉસ્મેં દેખા હય.

ઉસ્તકુદદૂસ—હાં! હાં! ફરમાઇયેતો ફરમાઇયેતો ઉસ્મે કયા લિખ્ખા હય.

શમ્શાદ—યેહી લિખ્ખા હયકે મૌતકી કુમ્પનીકા પ્રોપ્રાયટર જિસ્સે વાઅદા કરતા હય, ઉસે નહીં મારતા હય મગર ઉસ્કી શરતોંપે અમલ કરના ચાહિયે.

ઉસ્તકુદ્દૂસ—હાં યાર વોહ શરતેં કયા હયં ?

શમ્શાદ—શરતેંતો યેહ હયં કે ખૂબ ઉન્કી ઔર ઉન્કે શાગિર્દકી ખાતિરદારી કરે દૂસરે જિયાદાતર અપની બીબીસે ખાતિર કરાએ ઔર બીબી કે ફૈલોંમેં કુચ્છ મુજાહિમ નહો ન કુચ્છ ગડબડ કરે.

ઉસ્તકુદ્દૂસ—બસ બસ યાર કયા સચ્ચી કિતાબ હય. બિલકુલ યેહી ઇબારત મુજેભી બતાઈ હય.

નાશાદ—જો કિતાબમેં લિખ્ખા હય તો સચ્ચી બાત હોગી.

૧–દોસ્ત—હાં યાર કિતાબમેંભી કહીં ઝૂટી બાતેં હોતી હયં ?

નાશાદ—નહીં દોસ્ત કભી નહીં.

ઉસ્તકુદ્દૂસ—અચ્છાભાઈ. અબ રુખસ્ત. મગર દેખના યેહ ભેદ કિસીકો ન કહેના. બસ તુમજાનો ઔર હમ જાનેં.

બાબ પહેલા. પરદા પાંચમાં.

——:o:——

નવ્વાબકા મહલ.

નવ્વાબ—શમીમ ! મંયને તેરે ઇસરારપર મિન્ટો કાલેજકી બડી મેમકો ચીઠ્ઠી ભેજ દી હય. ઔર ઉસમેં લિખ્ખા હય કે અગર કોઈ લડકી અંગ્રેજી પડાને વાલી હો જો ઉર્દુભી અચ્છી તરહ જાન્તી હો તો હમ તીસ રૂપીયા માહવાર દિયા કરેંગે, હમારી લડકીકો એક ઘંન્ટા આ કર પડાયા કરે.

શમીમ—ભઈ અબ્બાજાંન મેમસે તો મુઝે ડર લગેગા કહીં મારે નાં !

નવ્વાબ—તો કયું અંગ્રેજીપર મરતી હય કયું નઈ તાલીમકી ખ્વાહિશ કરતી હય ?

શમીમ—અબ્બાજાંન પુરાની તાલીમ નયે જમાનેમેં બેકાર હય. ઇસ લિયે હરદિમાગ નઈ તાલીમકા તલબગાર હય.

નવ્વાબ—તો કયા નઈ તાલીમ ઔર પુરાની તાલીમમેં કુચ્છ ફર્ક હય ?

શમીમ—બેશક નઈ તાલીમ ઔર પુરાની તાલીમમેં ઇત્ના ફર્ક હય જિત્ના પુરાને જમાનેકે ટિમ ટિમાતે હુવે ચિરાગ ઔર ઇસિ જમાનેકી બિજલીકી રોશનીમેં ફર્ક હય.

નવ્વાબ—(હંસ કર) અય જાને પિદર યેહ બિજલીકી રૌશની ઉન્હી ટિમટિમાતે હુવે પુરાને ચિરાગોંકી એક શાખ હય ઇસ્કી રૌનકપર ન જાઓ. બલ્કે યેહ ખિયાલ કરો કે જિસ દરખ્તકા ફૂલ ખુશ રંગ હય ઉસ્કી જડ કાબિલે તારીફ હય નકે ફૂલ !

શમીમ—માફૂલ! ઇસ્કા કયા સુબૂત હય કે નઈ તાલીમકી બુનિયાદ પુરાની તાલીમ હય ?

નવ્વાબ—ઇસ્કા બડા જબરદસ્ત સુબૂત યેહ હયકે જિસ તરહ નયે જમાનેકી બુનિયાદ પુરાના જમાના હય ઉસી તરહ નઈ તાલીમકી બુન્યાદ પુરાંની તાલીમ હય.

શમીમ—(મુસકુરાકર) અચ્છા યેહ સબ કુચ્છ સહી મગર ઇસ નઈ તાલીમમેં કુચ્છ નુકસાન હય ?

નવ્વાબ—તુ બડી નાદાન હય નઈ તાલીમકે નુકસાન કિસી બીએ, એમ એસે પૂછ.

શમીમ—તો કયા વોહ જરર ઉઠાતે હયઁ.

નવ્વાબ—ઉન્કા જરર ઉન્કી તન્દુરસ્તી ઔર ઉન્કી જિસ્માની કમજોરીસેં ખુદ બખુદ જાહિર હો જાયગા.

શમીમ—તોયૂં કહિયેકે બીએ ઔર એમેકા પાસ કરના ગોયા અપની જીન્દગીકા સત્યાનાસ કરના હય.

નવ્વાબ—બેશક !

શમીમ—તો અબ્બાજાંન. મય તો બહોત થોડાસા વકત અપના ઇસ તાલીમમેં સર્ફ કરૂંગી. બીએ એમેકે મયદાંનમેં કદમ નહીં ધરૂંગી. (ઉસ્કકુદદૂસકા આના.)

ઉસ્તકુદદૂસ—હુજૂર!

નવ્વાબ—અરે ઉસ્તકુદદૂસ કહાંથા ?

ઉસ્તકુદદૂસ—સરકાર આજ ઇસ નમક પરવરદાપર મૌતકા કરમ હુવા, સંગદિલ ફરિસ્તા નરમ હુવા ગરીબ ખાના મૌતને આબાદ કિયા. મુઝે કયામત તકકે લીયે ઇસ ખેંચાખેંચીસે આઝાદ કિયા.

નવ્વાબ—યેહ કયા અટકલ પચ્ચુફિકરે બોલ રહા હય ?

ઉસ્તકુદદૂસ—હુજૂર ખાદિમ વોહ ફિકરે બોલ રહા હય. ગોયા જિન્દગીકા દરવાજા ખોલ રહા હય.

શમીમ—આખિર યેહ ક્યા ફ઼સાના હય.

ઉસ્તકુદદૂસ—મૌતકી ઇનાયતકા તરાના હય. નઇ **રૌશનીકા** જ઼માના હય.

નવ્વાબ—ક્યા બકતા હય મુફ઼સ્સિલ બયાન કર.

ઉસ્તકુદદૂસ—હુજ઼ૂર અર્જ઼ તો કિયા કે મૌતકી કંમ્પનીકે પ્રોપ્રાયટર આજ મેરે ઘરપર આયેથે. ખ઼ુદ બખ઼ુદ તશરીફ઼ લાયેથે. મંયને ઉન્સે પૂછા કે કોઈ અયસી તરકીબભી હય જો આપ ક઼યામતતક મેરે પાસ ન આયેં. ઉન્હોંને તરકીબ મુઝે બતાદી આપ મેરે આક઼ા હયં. ખ઼યર આપકોં બતાદુંગા, ઔર કિસીકો નહીં બતા સકતા.

નવ્વાબ—ક્યા ખ઼ૂબઃ—સમન્દે તબાપે એક ઔર તાજ઼િયાના હુવા.

ઉસ્તકુદદૂસ— હમારી મૌતસે બચનેકા યેહ બહાના હુવા.

નવ્વાબ— કહીં ભંગકે નશેમેં તો નહીં હો રહા હય?

ઉસ્તકુદદૂસ—મુઝે જ઼માનેકા રંગભંગ માલૂમ હો રહા હય.

નવ્વાબ—જાઓ તની ઓર ફિર આના.

(ઉસ્તકુદદૂસકાજાના એક લડ઼કીકા ખ઼તલેકે આના)

લડ઼કી—હુજ઼ૂર યેહ ખ઼ત મેંમ સાહબકા ચપરાસી લાયા હય.

નવ્વાબ—લો મેમસાહબકા જવાબ આ ગયા.

શમીમ—કયા જવાબ આયા ?

નવ્વાબ—ઉન્હોંને લિખ્ખા હયકે મિસ ગોલ્ડન કોઈ નઇ લડ઼કી હય, જો ઉર્દુ અચ્છી તરહ જાન્તી હય. વોહ પડ઼ાને આયા કરેગી.

શમીમ—તો યેહ કયસે માલૂમ હુવાકે વોહ ઉર્દુ અચ્છી તરહ જાન્તી હય.

નવ્વાબ—ભઈ મેમસાહબને લિખ્ખા હયકે મંયને સબ લડ઼કીયોંકા ઉર્દુમેં ઇમ્તેહાન લિયાતો મિસ ગોલ્ડનકો સબસે બેહતર પાયા.

શમીમ—હાં! યેહ બાત હય. ભઈ યહે મિસ ગોલ્ડન કયા નામ હય?

નવ્વાબ—તુમેં ઇસ્સે ક્યા કામ હય. ઇન લોગોંકે અયસેહી નામ હોતે હયેં.

શમીમ—(ખ઼ુદસે) મુઝેકાહેકો કામ તુમ્હેં કામહય. (જ઼ાહેર) નહીં મયને વયસેહી પૂછા.

નવ્વાબ—હાં શમીમ તુમ્હારી ખ઼ાલાને લિખ્ખા હયકે બારા જુનકે નસીમઆરાકી શાદી હય. તુમ્હારેં લેનેકો અઝ઼ીઝ઼ આયગા.

શમીમ—તો યહે ખ઼ત કબ આયા હય?

નવ્વાબ—દો તીન રોજ઼ હુવે.

શમીમ—તોં મંય વહાં કબ જાઉંગી મેરે પડ્નેમેં જો હર્જ હોગા.

નવ્વાબ—નહીં પડ્નેમેં જિયાદા હર્જ નહીં હોગા. મહીના બીસ રોજ રહકર ચલીઆના મગર અઝીઝકે આનેપર વહાં જુરૂર જાના.

શમીમ—બેહતર હય.

નવ્વાબ—તો તુમ અપની કિતાબ કલમદાન ટેબલ વગયરા દુરૂસ્ત કરલો.

શમીમ—હાં મયને સબ દુરૂસ્ત કર રખ્ખા હય. (નવ્વાબકાજાના) હાયઃ—

હું બુલબુલે શયદા મેરા ઉલ્ટા હય નસીબા,
હંસનેભી નપાઈથી કે સૈયાદ આ ગયા.

ગાના.

યે બદલી કાલી કાલી ઔર બુલ બુલ પિંજરેમે હો.
ગુલ ફુલે ડાલી ડાલી ઔર બુલ બુલ પિંજરેમે હો,
ગુલ શીશા કલ શબનમ હો હર ગુન્ચા મયકા કન્ટર.
બેલેંહો અંગૂરી દર્ઑડી દાના દાના સાગર,
પડે હાય બરસાતકી રૂતમેં સબકે ઘરમેં ઝૂલે.
હર ગુલશન ફિર દર્ઑસ બનાહો ડાલી ડાલી ફૂલે,

બાબપહેલા–પરદા છઠ્ઠા.

ઉસ્તફુદદૂસકા મકાન

ચકોરીબીબી—ભાડ્મેં જાય એબી કોઈ પરદા હય. કે દિનરાત ચંડૂલકી તરાહ પિંજરેમેં કૈદ રહે. અબ ઇસ વકત તનહાઇસે દિલ ઘબરા રહા હય કહીયે સાહબ કહાં જાયઁ, કિસ્સે બાત કરેં આખીર હમભીતો ઇનસાંન હય. જીસ ખુદાને મરદોંકો પયદા કિયા હય. ઉસીને હમકોભી પયદા કિયા હય.

શમ્શાદ—આ જાઉં કયા બીબી.

ચકોરીબીવી—આજા મયઁતો તેરેહી ઇન્તેજારમેંથી.

શમ્શાદ—કહીં અયસા ન હોકે તુમ્હારે વો બુજુર્ગ આ જાયઁ,

ચકોરીબીવી—નહીં વોહ નિગોડા અભી નહીં આયગા.

શમ્શાદ—બસ તો ફિર મજાહી મજા હય.

ચકોરીબીવી—બસ અબતો મયઁ તેરે સાથ નિકાહ કરલુંગી.

ગાના.

મંય તેરે સંગ રહું પ્યારે બન કે નવેલીરે
બાત કરન કો મન લલચાવે તોરે બિના મોહે ચયનન આવે.
ઘરમેં રહુ તેરે જિયા એહી ચાહાવે,
તુહો ઔર મંય અકેલી—
સૂરત તેરી ચંદાસી ભાવે. બતીયન તેરી મનકો લુભાવે.
બની રહું મંય તેરે સંગમેં.
દુલ્હન નઈ અલબેલીરે—

ઉસ્તકુદદૂસ—(અંદરસે) અજી કિવાડ઼ ખોલો એ કયા ગેંગેં પેંપેં મચ રહી હય.

ચકોરીબીવી—લે શમ્શાદ વોહ મુઆ આગયા—અચ્છા આતી હું.

શમ્શાદ—અરે પહેલે મુઝે કહીં છિપા.

ચકોરીબીવી—આ ઇસ ચટાઇમેં લિપટ જા.

{ શમશાદકા ચટાઇમેં લિપટજાના, બીબીકા દરવાજા ખોલકર ઉસ્તકુદદૂસકો લે આના }

ઉસ્તકુદદૂસ—યેહ આજ ફિર કિવાડ઼ ખોલનેમેં દેર કયું હુઈ?

ચકોરીબીવી—નહીં મીયાં પડ઼ોસકી ઔરતેં આ ગઇથીં.

ઉસ્તકુદદૂસ—ઔર યેહ રતજગાસા કયા હો રહાથા. તમામ મોહલ્લેમેં ગેંગેં પેંપેં હો રહીથી.

ચકોરીબીવી—વોહ પડ઼ોસન અપના ગ્રામોફોન બાજા લે આઇથી ઉસ્કે રેકોર્ડ બજ રહાથા,

ઉસ્તકુદદૂસ—મગર બીબી મુઝેતો સખ્ત તઅજજુબ હય કે યેહ મૌતકી કંપની કૌનસી હય?

ચકોરીબીવી—વાહ વોહતો તમામ ઠેટર કમ્પનીયોંસે જિયાદા મશહૂર કંપની હય.

ઉસ્તકુદદૂસ—હાં સાહબ તો કયા ઉસ્મેંભી ખેલ હોતા હય?

ચકોરીબીવી—રોજાના અયસા મજેદાર ખેલ હોતા હય, કે જો કોઇ ઉસ કમ્પની મેં ખેલ દેખને ગયા બસ વહીંકા હો રહા.

ઉસ્તકુદદૂસ—અજી યેહ ગલત બાતહય હમવહાં જુરૂર ખેલ દેખને જાયેંગે દેખેં કયસે રહ જાતે હયઁ.

ચકોરીબીવી—મીયાં તુમારી તો તબીયતહી ઇસકિસ્મકી હય કે તુમ્પર મૌતકી કંપની કા ખેલ અસર નહીં કરેગા.

ઉસ્તકુદ્દૂસ—હાં! બેશક અવ્વલતો મેરી તબીયતહી અયસી; દૂસરે મૌતકે પ્રોપ્રાયટરસે ધરકાસા વાસ્તા

ચકોરીબીવી—વોહી પ્રોપ્રાયટરનાં! જો ઉસરોજ્ અલમારીસે નિકલેથે?

ઉસ્તકુદ્દૂસ—હાં! કયું બીબી યેહ ઉસરોજ્ અલમારી મેં કયું ધુસ ગયેથે?

ચકોરીબીવી—મીયાં ઉસ રોજ્ પાયેકે અંદર જો કીડેથે ઉન્કી રૂહ કુબ્જ્ કરને આયેથે.

ઉસ્તકુદ્દૂસ—તો યેહ કૌનસા તરીક઼ા હય કે આએ ઔર ચટ અલ-મારીમે ધુસ ગયે?

ચકોરીબીવી—મીયાં યેહ જ્માનેકી **નઈ રૌશનીકા** અસર હય ઉન્હોને એક ફ઼ેશનેબલ તરીકા ઇખ્તિયાર કરલિયા હય.

ઉસ્તકુદ્દૂસ—ભઇ માકૂલ કયા ફ઼ેશનેબલ તરીકાહય;—અચ્છા બીબી, ચટાઇ બીછાઓ ઔર ખાના નિકાલો.

ચકોરીબીવી—(ખ઼ુદસે) હાય કુમ્બખ઼્તકો કિસવક઼્ત ભૂકલગી:—અજીમીયાંયે ફ઼ર્શ બિછા હય. યહીં બયઠકર ન ખાલો?

ઉસ્તકુદ્દૂસ—નહીં તુમ ચટાઈ બિછાઓ ફ઼ર્શ વર્શકો રહેને દો.

ચકોરીબીવી—તુમકો તો કોઈ જિદ હો જાતી હય

ઉસ્તકુદ્દૂસ—હાં જિ઼દ હોજાતી હય તુમ ચટાઈ બિછાઓ.

ચકોરીબીવી—મીયાં મયઁ તુમસે કહ રહી હૂં કે ચટાઇ ન બિછાઓ. ચટાઇમેં અયસે કાટેહંયકે અબતક ઉંગલીમેં ચુભ રહે હંય.

ઉસ્તકુદ્દૂસ—હાં! હાં મેરેભી ખટક રહે હંય; મગર મયેંતો ચટાઇ પરહી ખાઉંગા.

ચકોરીબીવી—તૌબા તુમ્હેંતો જિ઼દ હય તુમ ચટાઈ ખોલલો હમસે નહીં ખુલતી.

ઉસ્તકુદ્દૂસ—અચ્છા યેહ કૌનસી બડ઼ી બાત હય. (ચટાઇકો ખીંચતા હય) યા અલ્લાહ યેહ ચટાઈ કયસે ભારી હો ગઈ? ક્યા ભીગ ગઈ હય, યાકિસીને પથ્થર ઇસ્મેં લપેટ દિયેહયઁ.

(ચટાઈ ખોલના શમશાદકા ડરાવની સૂરત બનાતે નજ઼ર આના) જલતુ જલાલતુ આઈ બલાકો ટાલતુ, અરે સાહબ આપ કૌનહયઁ?

શમ્શાદ—અયપીરે ના બાલિગ અજલકે ગિરફ્તાર મૌતકે શિકાર ક્યાતુ હમકો નહીં જાન્તા?

ઉસ્તકુદ્દૂસ—આહા! આ—આ—પ—પ—તો વોહી મૌતકી કમ્પનીકે પ્રોપ્રા-ટર હંય?

શમ્શાદ—નહીં હમ પ્રોપ્રાયટર નહીં. બલ્કે ડાઇરેક્ટર હયેં.

ઉસ્તકુદ્દૂસ—અચ્છાતો ક્યા હુકમ હય?

શમ્શાદ—તૂને આજ હમારે પ્રેપ્રાયટરકે અલમારીમેં આનેકા જિક્ર ક્યું કિયા? ઔર અપની બીવીસે ચટાઈ માંગનેકી જિદ ક્યુંકી?

ઉસ્તકુદ્દૂસ— (કાંપતે) હુહુ હુજૂર કુકુસૂર હુવા. અબકી માફ કરદો આઇંદા કોઈ ખતા નહીં કરુંગા.

શમ્શાદ—નહિં નહિં હમકો પ્રોપ્રાયટરકા હુકમ હય કે, ઉસકી રૂહકો કબ્જ કરકે ખીંચલાઓ ઔર જહન્નમમેં પહોંચાઓ.

ઉસ્તકુદ્દૂસ—અજી હુજૂર મગર ઉન્કી શર્તોમેં ચટાઇકા જિક્ર કબથા?

શમ્શાદ—હમકુછ નહીં જાનતે હમ તેરી રૂહકો લે જાયેંગે.

ઉસ્તકુદ્દૂસ—બીવી અભી તુમ નાતજરૂબાકારહો. તુમ્હેં દુનિયાકી ક્યા ખબર? મંયને જમાના દેખા હય. યેહ ડાયરેક્ટર નહીં યેહતો કોઇ મવાલી માલૂમ હોતા હય.

ચકોરીબીવી—નહીં ડાયરેક્ટર હય.

ઉસ્તકુદ્દૂસ—અરે ચુપ્ભી રહેગી ડાયરેક્ટરકી બચ્ચી, ક્યું ડાયરેકર આપ ચટાઇકે રાસ્તે ક્યું આયે?

શમ્શાદ—યેહ હમારી ખુશી જિધરસે ચાહા ઉધરસે આય.

ઉસ્તકુદ્દૂસ—અચ્છા મય આપકા નજરાના મંગવાતાહું.

ચકોરીબીવી—અરે યે ક્યા કરતે હો?

ઉસ્તકુદ્દૂસ—અજી મંય ઇસે ડાયરેક્ટરી સિખાતાહું.

શમ્શાદ—અબે ક્યા કરતા હય બોલ.

ઉસ્તકુદ્દૂસ—ચુપ કુચ્છ નહીં. મંય ડાયરેક્ટરી સીખ ચુકા અબતુઝે સિખાતાહું.

ચકોરીબીવી—અરે મીયાં ઇસકો બોલદો તુમ ગલતીપર હો.

ઉસ્તકુદ્દૂસ—ગલતી? અજી મંયને અપની ઉમ્રમેં કબી ગલતી કીહી. નહીં તો ક્યા આજ ડાયરેક્ટર કે સામનેહી ગલતી કરુંગા? અચ્છા તુમ ઇસકી ખબરદારી રખના મંય પુલીસકો લાતાહું.

ચકોરીબીબી—બહોત અચ્છા. (ઉસ્તકુદદૂસકાજાના) અચ્છા શમશાદ તૂ બયઠજા મંય ચટાઈ ઇસી તર્હે બંધી હુઈ નિકાલ લેતીહું. (ચટાઇ નિકાલ કર) અબતૂ ભાગજા. મંય ઉસ્સે સમજ લુંગી. (સમશાદકાજાના. બીબી હંસકર) દેખો મુવા અહ્‌મક્‌ આપતો પુલીસ્કો બુલાને ચલ દિયા, ઔર મૌતકે ડાયરેકટરકી નિગરાનીકે લિયે મુઝે છોડ઼ ગયા,

ઉસ્તકુદદૂસ—(આનકર) દેખીયે યેહ રહા–કહાં કય વોહ બદમાશ ?

ચકોરીબીબી—વોહ સામને હય.

ઉસ્તકુદદૂસ—કહાં હય ?

ચકોરીબીબી—દેખો વોહ રહા સાફ઼તો નજ઼ર આરહા હય. (ઉંગ્લીકે ઇશારેસે)

ઉસ્તકુદદૂસ—કયસા સાફ઼ હય કે ઉન્તીસકે ચાંદસેભી બારીક હો ગયા હય.

ચકોરીબીબી—મીયાં તુમ ચુપ હો જાવ. મંય સબ સમઝ ગઈ કિ઼સ્સા !

ઉસ્કુદદૂસ—કયા ! કયા ! કયા ! કિ઼સ્સા. જલદી બતાદો.

ચકોરીબીબી—તુમ પહેલે ઇન પુલીસવાલોંકો ટહલાદો.

ઉસ્તકુદદૂસ—અચ્છા તુમ ઇસ વક઼્ત જાવ, વોહ કોઈ ચોર નહીં હય. યેહ કોઇ ઔર કિ઼સ્સા હય.

સિપાહી—(જલકર) અજબ અહ્‌મક્‌ શખ્‌સ હય. પહેલે તો કહેતાથા ચોર હય અબ કહેતા હય કુછ નહીં. (જાના)

ઉસ્તકુદદૂસ—હાં બીબી યેહ કયા કિ઼સ્સા હય ?

ચકોરીબીબી—કિ઼સ્સા યહકે તુમકો જો ડાયરેકટર નજ઼ર નહીં આયા, યેહ તુમ્હારી ગુસ્તાખ઼ીકા નતીજા હય.

ઉસ્તકુદદૂસ—બેશક યેહી બાત નજ઼ર આતી હય. આહાહા તુમ્હારી કયા પાક આંખેં હંય. કહાં કહાં કામ કરતી હયં. કુ઼રબાંન ઇન આંખોંકે. મગર અબ કયસે ગુસ્તાખ઼ી માફ઼ હો.

ચકોરીબીબી—મીયાં તુમ જ઼રા ઠયરો. મંય દરિયાફ઼્ત કરતીહું.

ઉસ્તકુદદૂસ—હાં બીબી. જલ્દી જલ્દી જલ્દી દરીયાફ઼્ત કરો.

ચકોરીબીબી—અય મૌતકે ડાયરેકટર સાહબ કિસી તરહ મેરે મીયાંકા કુસૂર માફ઼ કરદો.

ઉસ્તકુદદૂસ—ઉંહું ! અબ દેખીયે કયા હોતા હય.

ચકોરીબીબી—ઉંહૂ ! ઉંહુંહુંહુ મીયાં વોહતો મના કરતે હયં.

ઉસ્તકુદ્દૂસ—અરરરર મારડાલા બીવી કિસી તરહ ખુદાકે લિયે કુસુર મૉફ઼ કરાઓ મુઝે બચાઓ.

ચકોરીબીવી—અચ્છા ઠહેરો ફ઼િર પૂછતી હું.

ઉસ્તકુદ્દૂસ—હાં ! હાં ! પૂછો ! પૂછો !

ચકોરીબીવી—અય મોતકે ડાયરેક્ટર સાહબ તુમ્હારે સદકે જાઉં, તુમ્પે કુરબાંન હો જાઊં, મેરે શૌહરકા કુસુર માફ઼ કરદો.

ઉસ્તકુદ્દૂસ—હાં ! હાં ! હાં ! ફ઼િરકહ ફ઼િરકહ ફ઼િરકહ.

ચકોરીબીવી—ઠયર જાઓ. વોહ અભી ઈસ્કા જ્વાબ દેતે હયં. (કાન લગા કર) બેહતર હય–મીયાં ઝુક્કર સલામ કરો. (મીયાંકા ઝુકના) લો જાઓ નીયાજ઼કો પચમેલ મીઠાઈ લે આઓ જલ્દી જાઓ.

ઉસ્તકુદ્દૂસ—બેહતર હય લીજીયે જાતાહું. (જાના)

ચકોરીબીવી—આજ બડ઼ી ખયર હુઈ. મેરે શમ્શાદકો મુએસે ખુદાને બચાયા.

બાબ પહેલા–પરદા સાતવાં.

—:૦:—

નવ્વાબ કામકાન.

શમીમ— લાયે ઉસ બુતકો ઈલ્તેજા કર કે;
કુફ઼્ર તોડ઼ા ખુદા ખુદા કરકે.

નવ્વાબ—મીસ સાહબ ઈસ લડ઼કીકો અંગ્રેજ઼ીકી અયસી તાલીમ દીજિયે જિસ્સે ઈસ્કે મૌજૂદા નેક ખ઼િયાલોંકો તરક઼્કી પહોંચે.

યુસફ—ઓ ! યસ. હમ બિલકુલ નેક બના ડેગા હમારા ટાલીમહી નેક હય (શમીમસે) ઈન્હેં યેહ ખ઼બર નહીં કે સાહબજ઼ાદી ખ઼ુદ નેક તાલીમ લે રહી હયં.

શમીમ—ઔર આપ માસ્ટરહી નેક હયં, આપકી તાલીમકા ક્યા કહેના.

નવ્વાબ—આજ કલ તહજીબો અખ઼્લાક ઔર મજ઼્હબી તાલીમ લડ઼કીયોંકો હોની ચાહિયે.

યુસફ—ઓ ! યસ ? યસ હમારા ટાલીમ બિલકુલ અયસા હય.

શમીમ—અબ્બાજાન ઈતમીનાન રખીયે, મય ખ઼ુદ નેક તાલીમકી ખ્વાસ્તગાર હું.

નવ્વાબ—હાં! બેટા લડકીયોંકો અયસાહી હોના ચાહીયે. અચ્છા પઢા કીયે મય જાતાહું (જાના)

યુસુફ—ઇન્હેં કયા ખબર કે માસ્તર ઔર શાગિર્દ દોનો એકહી સબક સીખતે હય.

શમીમ—પ્યારે યુસુફ મુકદ્દર ફિર વોહી તારીકીયા હમકો દિખાતા હય. હમે વસ્લત હમેશા ઇસ ફલકકો રંજુ આતા હય.

યુસુફ—અય જાનેમન ક્યા કોઇ ઔર તાજા ઉફતાદ હય? કયું લબપર ફરિયાદ હય?

શમીમ—હાં પ્યારે આજ અઝીઝ મેરા ખાલાઝાદ ભાઈ મુઝે લેનેકો આયા હય. મેરી ખાલાઝાદ બહન નસીમઆરાકી શાદી હય. મુઝે જરૂર જાના પડેગા.

યુસુફ—(તાજુબસે) ઓ ચર્ખે સિતમગર, કબતક સતાયગા કહાંતકસદમા પહોંચાયગા. ઉફ:—
બડેહી ઝુલ્મ કિયે હોંગે ચર્ખને પહેલે;
યે જિસ્કા પીરી હય ઉસ્કા શબાબ કયા હોગા;
સતાલે જિત્ના હમે ચાહે અબતો અય જાલિમ;
બરોજે હશ્ર સિતમગર જવાબ ક્યા હોગા?

શમીમ—પ્યારે યુસુફ સબ્ર કરના ચાહીએ. રાહતકે બાદ મુસીબત હય. મુસીબતકે બાદ રાહતેં હય.

યુસુફ—શમીમઆરા! ઇસિકદર દૂરી ઔર યેહ મજબુરી. ક્યા મુઝે જિન્દા છોડેગી હરગિજ નહીં:
આશકો માશૂકમેં ઇત્નીભી દૂરી હય ગજબ;
એકહો મહમિલનશીં ઔર દૂસરા મેહમિલકે પાસ.

શમીમ—દૂર હો જાયગા યેહભી ઇજતરાબે દિલ તેરા;
જબ તસવ્વુર યારકા રેહેને લગેગા દિલકે પાસ.

યુસુફ—અચ્છા સબ્ર કરૂંગા. ઇસ દિલપર જબ્ર કરૂંગા.

શમીમ—દેખો મેરે ખતકા બરાબર જવાબ દેના, જિસ વકત તાર ભેજું ફૌરન છુટટી લેકર ચલે આના.

યુસુફ—હાં મય તુમ્હારે કહેનેકે માફિક અમલ કરૂંગા.

શમીમ—સફરકે ચલનેસે જબ દિલને ઇજતેરાબ કિયા;
નિકલકે આંખોંસે આંસુને પયતેરાબ કિયા.

યુસુફ—ન વસલ હોતા હય પ્યારી ન તાબ હય દિલકો;
તુમ્હારે ઇશ્કને કયસા મુઝે ખ઼રાબ કિયા!
(નવ્વાબ ઔર અજીજ઼કા આના)

નવ્વાબ—શમીમ મયને અજીજ઼સે બાતેં કરલી હયં. તુમ્હે કલ બારા બજે શબ્કી ગાડીમેં જાના હોગા.

શમીમ—બહોત બહેતર (નવ્વાબકા જાના)

અજીજ઼—યેહ મીસ સાહબ કયા તુમ્હારી માસ્ટર હયં?

શમીમ—હાં યેહ મેરી માસ્ટર હયં.

અજીજ઼—તુમને અંગ્રેજી કિત્ની પડ઼લી હય?

શમીમ—અભીતો પહેલી કિતાબ શુરૂ હય.

અજીજ઼—તો ઇન્કોભી સાથ લે ચલો.

શમીમ—નહીં યેહ ભી પડ઼તી હયૈં. ઇન્કે ઇમ્તિહાનકા જ઼માના અનક઼રીબ હય.

અજીજ઼—મજ઼ા જબ જ઼બ્હ કરનેકા તુઝે જ઼ાલિમ અયાં હોગા;
હમારી તર્હસે, કાતિલ તેરાભી ઇમ્તિહાં હોગા.
તો કયા બાદ ઇમ્તિહાન કે વહાં આયેંગી?

શમીમ—હાં જબ મંય બુલાઊંગી તો આયેંગી.

યુસુફ—ડીયર શમીમ અબ હમ જાટા હય.

શમીમ—અચ્છાતો કલ ટ્રેનકે વક઼્તસે પહેલે આ જાઇયે.

અજીજ઼—મીસ સાહબ જ઼રાતો ઔર બયઠીયે. માલૂમ હુવા મયંહી સબ્જ઼ ક઼દમહું,

યુસુફ—નહીં અબ હમ જાયગા.

શમીમ—હાં જાને દો.

યુસુફ—ગુડબાઈ. (જાના.)

અજીજ઼—હાય;—

ઇલાહી વોભી કભી દિન હમારે આયેંગે.
કે ઇસ સનમ (મડમ) કો કભી હમ ગલે લગાયેંગે.

——:o:——

બાબ પહેલા-પરદા આઠવાં.

રાસ્તા.

(શમ્શાદકા અખબાર પડતે આના)

શમ્શાદ—અરે મીયાં નાશાદ સલામ આલેકુમ.

નાશાદ—વાલેકુમ સલામ. જનાએઆલી આઈએ. મુશ્કિક કહીયે કયા હુવા કયા માલ મિલા?

શમ્શાદ—દોસ્ત જો કુચ્છ મિલા હય. ઉસમેં તુમ્હારાભી હિસ્સા હય-મગર એક કામ કરો.

નાશાદ—કહો કયા કામ હય?

શમ્શાદ—કામ યેહ હયંકે ઉસ્તકુદદૂસ મેરે પીછે પડા હય, ઇસી-રાસ્તેસે આ રહા હય અબ ઉસકો કિસી શતરંજ યા તાશ વગયરા કે ખેલમેં લગાલો. ઔર મયઁ પુલીસકો ભેજકર ઉસકો પકડ વાદું તો બડા મજા રહે.

નાશાદ—અરે મિયાં પુલિસ ઉસકો સિર્ફ થોડેહી પકડેગી? મયઁભીતો પકડા જાઉંગા ઔર આફતમેં આ જાઉંગા

નાશાદ—નહી મીયાં પુલીસસે પહેલે મયને યે ઠહેરાલિયા હય કે નાશાદકો છોડના પડેંગા મગર ઇસ વકત ઉસ્તકુદદૂસકે દિખાનેકે લિયે તુમકો જુરૂર પકડેગે બાદ મય છુડા લુંગા.

શમશાદ—અચ્છા તો મયઁ યે કામ તો કરૂંગા. મગર હિસ્સા લે લુંગા.

નાશાદ—હાં! હાં! હિસ્સા લે લેના.

શામશાદ—અચ્છા તુમ જાવ ઉસે આને દો.

{ ઉસ્તકુદદૂસકા આના દોનોંકા આપસમે ટકરાકર ગિર પડના નાશાદકા ઉસ્તકુદદૂસકો મારના. }

અબે ઉલ્લુકે બચ્ચેકે બચ્ચેકે બચ્ચેકે બચ્ચે. દેખતા નહીં. કાન ફુટ ગયે.

ઉસ્તકુદદૂસ—અરે મંય હું ઉસ્તકુદદૂસ.

નામશાદ—અરરરર મીયાં ઉસ્તકુદદૂસ. લાહૌલવલા કુવ્વત. તુમહો?

ઉસ્તકુદદૂસ—જી મંય હું.

નાશાદ—દોસ્ત માફ કરના ગલતી હો ગઈ.

ઉસ્તકુદદૂસ—જી અયસી ગલતી દો ચાર દફા હો ગઈ. તો બસ ખુદા હાફિજ હય.– યહે ક્યા પઢ રહે હો.

નાશાદ—અખબાર પડ રહા હું. ઇસ અખબારમેં એક શતરન્જ કા નકશા અયસા લિખ્ખાહય કે અગર તુમ મુજસે ઇસ વકત ખેલોતો ઢાઈ ચાલોં મૈં માતકરદું.

ઉસ્તકુદદૂસ—મીયાં કયું બકતેહો મૈંય વોહ શતરંજ બાજ હું કે તુમસે ટીલવે તો ક્યા આજ હોલ ઇન્ડીયામેં કોઇ મુજસે ખેલ નહીં સકતા. મુજકો નહીં જાન્તે હો.:–

મનમ ઉસ્તકુદદૂસ શતરંજ દાર. મેરે સામને કયા હયતું નાબકાર. જો ખેલા હય મુજસે ગયા અયસા હાર. કેપયદાન શુદતખ્ત યેબરકિનાર.

નાશાદ—દોસ્ત ઇતને અકડ્તે કયું હો. ખેલહી નલો ?

ઉસ્તકુદદૂસ—ઇસ વકત ડાયરેકટરકી નીયાજ કો મીઠાઇ લેને જા રહા હું વર્ના અભી ખેલતા.

નાશાદ—વાહતો બસ હમ સમજ ગયે મયદાંનસે ભાગતે હો.

ઉસ્તકુદદૂસ—હંય યેહ કયા કહા. લાબીજી હમનીયાજ ફિર દિલાયેંગે.

નાશાદ—દેખો શતરંજ મેં શર્ત યેહ હય કે જો કોઇ જબાનસે જરાભી આવાજ નીકાલેગા, વોહી હાર જાયગા.

ઉસ્તકુદદૂસ—મન્જૂર ! હમસે કહોતો ઉમ્ર ભર ન બોલેં.

નાશાદ—બસ બસ ઠીક હય. બીછાઓ. (ચકોરીબીવીકા આના)

ચકોરીબીવી—અયહય યેહતો મિઠાઇ લેને આયાથા કિસ ખટાઇમે પડ ગયા. (પીઠપર મારકર) અય તુજ ખિલાડીકા ચુલ્હે મેં જલા હું એ મિઠાઇ લેને આયાથા. અંય હંય ઇસકે તો કાનપર જુંભી નહીં રીંગતી. અરે મેરે પ્યારે મીયાં. મુહસે તો બોલો. મીયાં તુમકો કયા હો ગયા હય. જિબાનકો કોઇ હવા લગ ગઈ હય. કયું નહીં બોલ્તે હો. યેહ પાનસેરકા સર હિલાતે હો ઔર છટાંગ ભરકી જબાન નહીં દિલાઈ જાતી? ખુદા કરે જબાનકી તરહે તેરા સરભી ન હિલસકે.

શમ્શાદ—અરે મિયાં દોસ્ત ઉસ્તકુદદૂસ બોલો તો સહી. હમસે તો તુમ્હારી યે હાલત નહીં દેખી જાતી. અયસે ચુપ હુવે કે બોલતેહી નહીં; મય રંજકે મારે મરા જાતા હું.

ચકોરીબીવી—દેખોમીયાં તુમ નહીં બોલોગે, તો તુમ્હારે હકમેં અચ્છા ન હોગા

શમ્શાદ—હાં! ઔર અબ ઇસ વકતતો હકમેં અચ્છા હો રહા હય.

ચકોરીબીવી—મીયાં ક્યું નહીં બોલતે, દેખો મય નારાજ હો જાઉંગી.

શમ્શાદ—હાં અબતકતો બહોત ખુશ હયં તુમસે.

ચકોરીબીવી—નહીં બોલોગે. દેખો ફિર મંય દૂસરા ખાવીન્દ કર લુંગી.

શમશાદ—અચ્છા મતલબકી કહે રહી હય. અરે યાર ખુદાકે લિયે બોલ ઉઠો. અબતો તુમ્હારી બીવીને ટીપકા મિસરી કહે દિયા.

ચકોરીબીવી—મતબોલ. લે મંય દૂસરા ખાવીન્દ કર લેતી હું. (શમશાદ કે ગલેમેં હાથ ડાલના) અચ્છા તો મુંહસે બોલ—અચ્છા શમશાદ ઇધર આવ યેહ નહીં બોલેગા.

શમ્શાદ—દેખો બોલ જાવ. નહીતો યેહ ભરા ભરાયા ચાકા કોપ લઓટા જાતા હય. દોસ્ત ફિર સિંગલ રહજાવગે હમ નહીં જાન્તે.

સિપાહી—અચ્છા લે ચલો ઇન બદમાશોંકો.

ચકોરીબીવી—(સિપાહીસે) અજી અબકેતો કુસુર માફ કર દો.

સિપાહી—હરગીજ નહીં. દિનરાત એ લોગ તાશ શતરંજકા જુઆ ખેલતે હયં. ધસીટ કર લે ચલો ઇન્કો,

ચકોરીબીવી—ધસીટો મત. દેખો જો મેરે શૌહરકો ચોટ આ જાયગી, તો ગોયા મેરે દિલમેં ચોટ આયગી.

શમ્શાદ—હાં મેરેભી ચોટ આજાયગી. અરે ધસીટ ઉલ્લુકે પઠ્ઠોંકો.

સિપાહી—હમકો તુમ્હારે દિલકી ચોટસે વાસ્તા! ધસીટ લે ચલો ઇન્કો.

ચકોરીબીવી—હાય મેરી આંખોંકા તારા જિન્ગીકા સહારા કમ્બખ્તકા મારા શૌહર!

શમ્શાદ—હાય મેરા દોસ્ત પ્યારા. કૌન ભટીયારા છપ્પરકા ઉસારા દોસ્ત.

બાબ પહલા તમામ.

———:૦:———

આવોજીબેસોજીજરા ધ્યાન આપી કરી વાંચશોજી?

અહો હો! કુટુંબોમાં મારામારી થવાનું કારણ તો આમ દેખું! જમવાનું ઠીક નહીં તો પછી કજીયો નહીં થાય? હા બા આપુને તો સવાદદાર જોઇએ. પણ તે લાવું કયા ચુલામાંથી? બધું એખરો ખેખરો મળે તેનું કેમ કરૂં? કોઇ સમજાવશો? આવ ભાઇ ઊંચો ચોખ્ખો મસાલો. નમુનાદાર કાફી, ભેલસેલ વીનાની ચા, એ બધું એક તડાકે લેવું હોય તો દોડતો આવ મારી પુઠે નીચલી દુકાને.

ઠેકાણું:—ગીરગામ બેકરોડ—અગીયારી મોહલ્લાને નાકે, મુંબઇમાં મશહુર થયેલા તેમજ દેશ પરદેશમાં.

રૂસ્તમખુદા મુરાદ ઇરાની

એન્ડ સન્સ.

બહારગામના ઓરડરોપર તાકીદ ધ્યાન આપવામાં આવશે.

બાબ દુસરા-પરદા પહેલા.

મિન્ટો કૉલેજ.

ગાના.

યુસુફ—પ્યારી પ્યારી સુરતીયાં મન ભાયે.
દેખે બિના કલ જિયા નહિ પાયે-
દિલોંકી લેનેકી આમાદગી જો ફરમાઇ.
તો ઇસ્તિયાક઼સે ધરમે બુલા બુલાકે લિયે,
જો લે ચુકતો લગે બેવફાઇયાં કરને;
કુસૂર ઢુંડ઼કે પયદા કિયે જફાકે લિયે;
સબબ કિસીને જો પૂછાતો હંસકે ફરમાયા.
વો ઇબ્તેદાકે લિયેથા એ ઇનતેહાકે લિયે.
નયનો બીચ રહી શબીમ સમાયે.-

યુસફ—અફસોસઃ-
અબ ફિજાયે જીન્દગી દિલકો મેરે ભાતી નહીં.
જાને મુજતર કયું મેરે તનસે નિકલ જાતી નહીં.
ગરનજહીં માઇલ કિસી જાંનિબકો હય અપના ખિયાલ.
નીંદ રાતોંકો મુઝે ફિર કિસલિયે આતી નહીં.

૧-મીસ—આયા ! હેવ યુરીસીવ્ડમાય લેટર ?

આયા—નો, મીસ.

બુડહ્ઢા—મિસીયા પાની માગત હય ?

આયા—તુ સમઝે ન બુઝે અપની ટરટર ન ગાયા કર.

બુડહ્ઢા—અરે હાં હાં સમજગવા.

આયા—બૂબલ થોડીસી સમજ ગવા.

બુડહ્ઢા—અચ્છા કા કહીસ ?

આયા—જે બોલે રહિસ બુડ્ડવાકી નાક કાટ ડારો.

બુડહ્ઢા—અરે હમરીનાક કાટનહારતો જનમે નાહી તુ અપની મુડીયા સંભારે રખો.

આયા—હમરી મુડીયાતો કોઇ નાહી કાટસ તોરી મુડીયા કાટડારેઓ કાહે કે તુ બુડવા આય (આયાકા જાના.)

બુડહ્ઢા—હમ બુડ્ઢે રહીસ ઔરતુ જવાન આય કસ કીમત બડાવત.

યુસુફ—અયમેરી માયૂસ હસરતો, ક્યા તુમ્હેં શમીમકે વસ્લસે ના-
ઉમ્મીદ હો ચલી હય? હરગિજ નહીં. વોહ એકરોજ
મિલેગી ઔર જુરૂર મિલેગી. વોહ શાદિક બામુરાવ્વત અહેલે
વફા હય જીસ્કા તસવ્વુર ઈત્ના બાવજા હયઃ—
કિત્ના બાવજા હય ખિયાલ ઉસ્કા;
બેકસીમેભી આયે જાતા હય.

આયા—યોર ટેલી ગ્રામ મીસ?

યુસુફ—(તાર પડ્કે) શમીમ કાતાર હય મુઝે બુલાયા હય જાઉં બડી
મેમસે છુટ્ટી લેકે આજહીં યહાંસે ચલદૂં (જાના)

બુડવા—આયા હમ ઔર તો ઇસાઈ હો જાઇએ.

આયા—ચલ હટ ઘસીયારા કહુ ક્યા.

બુડ્વા—તેરી સોં બડા મજા આઇ સુનઃ—
નવસ કીસોરી નાથભીપાવે નવલ કીસોર.
મગન પ્રેમમાં હોં જ્યું ચંદ ચકોર.

ગાના.

ભઇયા—પીપી કે મધવા મજા હમ ઉડાઇબે
ગિટપિટસે સબકા ડરાઇ બે રાંમ.

આયા—ચલ.

ભઇયા—ગિટપિટસે સબકા ડરાઇબે રાંમ.

આયા—હટ.

ભઇયા—ગિટપિટસે સબકા ડરાઇબે રાંમ.
પોડર લગાકે તોકા મડમ બનાઇબે.

આયા—સૂરતપે અપની તુ ભૂબર રમાઇ લે.

ભઈયા—પહેનેગે ટોપ ઔર મુંહમે ચિરૂટવા.
મોટરમેં તોકા ફિરાઇબે રાંમ.

બાબ દૂસરા—પરદા દૂસરા.

ઉસ્તકુદદૂસકા મકાન.

બીચકોરીઃ—ગાના.

દિલબર સાજના ગની ભાયો યારાના.
ચોરી સદાકી બની મય તોરી સરતાજ રે, ક્યું સદકે ન જાઉં—

મયં હું અંગૂઠી હેમકી તૂ હય નગીના યાર—ભલા
હરપલ હોકે યું નિસાર રે કયું સદકે ન જાઉં—સાજના.
હય પેડ઼ જાની આમકા તૂ મંય હું અંગૂરી બેલ—ભલા.
મન હર કયા બનાયે મેલરે કયું સદકે ન જાઉં—સાજના.

ચકોરી—પ્યારે શમશાદ અબતકતો તેરી શતરંજકી ફ઼ૌજ઼ ચાલોંને ઉસમુએ ઉસ્તકુદદૂસકો ખુ઼બમાત કિયા.

શમ્શાદ—દેખલો કયસા પાગલોંકે કિ઼લેમેં ભિજવાદિયા.

ચકોરી—અબ કોઈ ઔર નકશા નિકાલ ઉસ મુએકો ટાલ આજ વો આતા હોગા.

શમ્શાદ—હંય! કયા આજકા દિન ઉસ્કે આનેકા હય ?

ચકોરી—હાં આજહી આયગા.

શમ્શાદ—ખ઼ૈર દેખા જાયગા. અબ કિસી ઔર રુખ઼કી પટ્ટીયોંપર ધરૂંગા ઔર ફિ઼ર શય દે કે માત કરૂંગા.

ચકોરી—મેરા દિલતો તુજસે જબ્હી ખુ઼રસંદ હોગા જબ વોહ મુઆ-ફ઼િલ બંદ હોગા.

શમ્શાદ—અજી અયસે અકલકે ઘોડ઼ે દૌડ઼ાકર બાજી લી હોકે યાદકરો. જીને સીપાહી પ્યાદે હયં સબ મેરી લડ઼મે હયેં.

ચકોરી—ઔર જો મેરી બિસાત કે લાયક કામ હો મય મૌજૂદ હું.

શમ્શાદ—બસ તુમ્હારી તો દૂરહી કી શય કાફ઼ી હય.

ચકોરી—પ્યારે શમ્શાદ વોહ મુઆ મરતાભી તો નહીં, જો હમારી તુમ્હારી અયશસે બસર હો

શમ્શાદ—યેહ કયા મુશ્કિલ હય અગર ખુ઼દાકી સીધીનજ઼ર હો તો કલ મર જાય.

ચકોરી—અફ઼સોસઃ—

ફ઼સા પંજેમેં અપના રંગ કબ હોતે હય પૌબારા;
જુએમેં ઇશ્કકે હમ નકદ દિલકો હારબયઠે હયં.

શમ્શાદ...કુચ્છ ગ઼મ નહી! દુન્યાંકા મજાહી યેહ હયઃ—

મરીજે઼ ઇશ્કસે યેહ મહફ઼િલે દુન્યાં ભરી દેખી.
જો દો અચ્છે ભલે દેખે તો દસ બીમાંર બયઠે હય.

ઉસ્તકુદ્દૂસ—(અંદરસે) અબે ઓ બીમારો કિવાડ઼ ખોલો.

શમ્શાદ—લો સાહબ જીન્દહી હો રહાથાકે છપ્પરકી તરહ સરપે ટૂટ પડે.

ચકોરી—અય શમશાદ સુન્તા હયે.

શમ્શાદ—હાં સુન લીયા.

ચકોરી—તો સુન લેનેસે કયા હોતા હય કહીં છિપજા.

શમશાદ—નહીં મયને પહેલેહી ઇસકા ઇલાજ કર રખ્ખા હય. તમામ મોહલેમેં કહ રખ્ખા હયકે ઉસ્તકુદ્દૂસ મરગયા. બસ તૂ ઉસ્કો ભૂત ભૂત કહે કર ગુલ મચાના.

ચકોરી—અચ્છા. (કિવાડ઼ ખોલના ઉસ્તકુદ્દૂસકા આના) અંય હય યેહ તો ભૂત હો ગયા હયં ભૂત હય ભુત હય.

ઉસ્તકુદ્દૂસ—અરે ભૂતકી ખાલા કયું ડરતી હય મય હું તેરા બાપ ઉસ્તકુદ્દૂસ.

ચકોરી—નહીં તુ તો મરકે ભૂત હો ગયા હયં નિકલ ઘરમેંસે.

ઉસ્તકુદ્દૂસ—તુહી નિકલ જા ચુડ઼યલ હો ગઇ હય.

ચકોરી—અય મોહલ્લેવાલો ચલીયો યેહ મેરા શૌહર ભૂત હોકર મેરે ઘરમેં આ ઘુસા હય.

મોહલ્લેવાલે—કયા હય? કયા હયં? કયા હય?

ચકોરી—દેખો યેહ રહા. યેહ મેરા શૌહર ભૂત હો ગયા હય,

ખયરૂ—કયું એ મરકરભી પીછા નહીં છોડ઼તા?

ઉસ્તદકુદ્દૂસ—કૌન! મર તુમ ગયે હોગે.

શમ્શાદ—કહન લોતો ખબર યેહ યું થોડ઼ાહી માનેગા (પીટનાં)

ઉસ્તકુદ્દૂ—અરે મેરી તૌબા હય મય જાતાહું.

ખ઼યરૂ—બોલ ભૂત હય યા નહી.

ઉસ્તકુદ્દૂસ—હાં હાં બાબા મય ભૂત; મેરા બાપ ભૂત.

ખ઼યરૂ—અચ્છા તો નિકલ યહાંસે.

ચકોરી—લે અબ તુભી જા વો મુઆ ફિર આજાયગા મય જ઼રા ઉસ્સે સફાઇ કરલું.

શમ્શાદ—કરલે કરલે મગર ઉસકી સફાઇ મેં નેકબખ્ત હમારી મોહબ્બતકા સફાયા ન કર દિજ્યે

ચકોરી—અય તૌબા કરો (શમ્શાદકા જાના)

હમકોભી ખુદાને દિયા કયા ખૂબ મુકદ્દર,
ગર ભાડસે નિકલે તો ગિરે ચૂલેકે અંદર.

અબ અપને શૌહરસે તો સફાઇ કરલું. મગર ફિર શમ્શાદ કયસે આયગા? ખયર દેખા જાયગા, લો મુઆ ફિર આ ગયા, ... ઉં ઉં ઉં ઉં ઉં.

ઉસ્તકુદદૂસ—(આનકર) યા અલ્લાહ મેરી બીવીકા દિલ તૂહી ફિરાયગા, ઔરતકી જાત હય ડર ગઈ.

ચકોરી—અય મીયાં.

ઉસ્તકુદદૂસ—બીવી.

ચકોરી—(લીપટકે) અરે મેરે મીયાં.

ઉસ્તકુદદૂસ—અરે મેરી બીવી, રહીતો અચ્છી?

ચકોરી—(રોકર) હાં કયા અચ્છી રહી. દેખો તુમ્હારે ગમમે જિસ્મપર બોટી નહીં રહી.

ઉસ્તકુદદૂસ—હાં બીવી વોહતો જાહેર હય. રોમત કુત્તોંને નોચ ખાઇ હોગી.

ચકોરી—મીયાં તુમતો અચ્છે રહે?

ઉસ્તકુદદૂસ—હાં જયસે ભૂત રહેતે હંય મંયભી રહા.

ચકોરી—ખુદા ન કરે યેહ મુએ દુશમનોંને ઉડા દિયા કે ભૂત હો ગયે

ઉસ્તકુદદૂસ—ઉડા કયા દિયા ગોયા બનાહી દિયા.

ચકોરી—મીયાં મુઝે તાઅજજુબ થાકે મેરા અયસા નેક શૌહર ભૂત કયુંકર હો ગયા. મરજાતા તો સીધી તરહ મરજાતા.

ઉસ્તકુદદૂસ—ઔર યેહ યકીન હો ગયાથા કે મયઁ મર ગયા?

ચકોરી—હાં કુચ્છ યકીનસા હોતો ચલાથા.

ઉસ્તકુદદૂસ—કભી યકીન મત કરના. ભલા મયઁ મર સકતા હું? જિસ શખ્સકો મૌતકે પ્રોપ્રાયટરસે ઘરકાસા વાસ્તા હો વોહ કયસે મર સકતા હય?

મનમ ઉસ્તકુદ્દૂસ બે ખૌફ્રોડર;
મરૂંગા ન હરગિજ઼ કિસી તૌરપર;
હરેક ડાયરેક્ટર હરેક એક્ટર;
મેહેરબાં હયઁ સબ મૌતકે ઓફ્રિસર.

ચકોરી—હાં હાં વોહ તો મુઝેભી માલૂમ હય કે તુમ નહીં મર સકતે મગર ક્યા કરૂં ધોકા હોહી ગયા.

ઉસ્તકુદ્દૂસ—અબમત ધોકા ખાના. ઔર યેહ ઘરમેંસે અભી કૌન ગયાથા?

ચકોરી—અય મીયાં વોહ તો તુમ્હારી મૌતકી કમ્પનીકે એસીસ્ટંટથે.

ઉસ્તકુદ્દૂસ—એસીસ્ટંટથે.

ચકોરી—હાં વોહીઅભી મુજસે કહ ગયે કે તુમ્હારા શૌહર જિન્દા હય ભૂત નહીં હય.

ઉસ્તકુદ્દૂસ—ખયર યેહતો વોહ અચ્છા કર ગયે. મગર ઇસ મૌતકી કમ્પની વાલોંસે મેલ કરકે ગ઼જ઼બમેં જાન પડ઼ ગઈ.

ચકોરી—અય કયા ગ઼જ઼બમેં જાન હય?

ઉસ્તકુદ્દૂસ—ગ઼જ઼બમેં જાન નહીં હય કે માર કમ્પનીકી કમ્પની ચલી આ રહી હય પ્રોપ્રાયટર ડાયરેક્ટર તો સબ આયે. અબ કહીં એક્ટર ન ચલે આયઁ.

ચકોરી—એક્ટર ચલેં આયેંગે તો કયા હોગા?

ઉસ્તકુદ્દૂસ—કયા હય? સારા ઘર મૌતકા થીએટર હો જાયગા.

ચકોરી—તો ફ્રિર કયા કિયા જાય?

ઉસ્તકુદ્દૂસ—યે મકાન છોડ઼દો ઔર દૂસરા મકાન લેલો. યેહ મકાન મૌતકી કમ્પનીવાલે દેખ ગયે હયઁ.

ચકોરી—અચ્છા અયસાહી કરો. મગર યેહભીતો સોંચોકે જિન્દા ભીતો ક઼યામત તક તુમ્હી રહોગે.

ઉસ્તકુદ્દૂસ—બેશક.

મનમ ઉસ્તકુદ્દૂસ કયા હય ખતર;
મનાદી ફ્રિરાઓ હુવામંય અમર.

ગાના.

લો બીબી હુવા મયઁ અમર,
શરમા જ઼રા ક઼બ્રમેં સિકંદર.

ખૂબ દુનિયામેં હય નામ કિયા,
તૌભી મેરે બરાબર હુવા ન મગર.
ઉફ્ એકટર પાયા પાયા ઉફ્ એકટર પાયા,
પાયા લાયા મિસ્ટર પ્રોપાયટર.
ટરટરસે ભરગયા સારા હય ઘર,
મીતકા થીએટર આયા—લો બીબી॰

બાબ દૂસરા—પરદા તીસરા.

—✲✲✲✲✲✲✲✲✲✲✲✲✲✲✲—

અજીજકા મકાન.

અજીજ—

સિતમગરોંકો ઇલાહી અજાબ કયા હોગા;
ખુદાકે રૂબરૂ ઉન્કા જવાબ કયા હોગા;
કૂલકયે જૂલ્મકે, બદલે મેં તુજકો ચક્કર હય;
જિયાદા ઔર તૂ ખાના ખરાબ કયા હોગા.

દોસ્ત—(આનકર) છોટે મીયાં નવ્વાબ સાહબને હકીમજી કો ભેજા હય.

અજીજ—બુલાઓ, (દોસ્તકા જાના) યાર યેહ ઔર ગજબ હય. સારા ઘર પીછે પડ ગયા હય કે તુમ અપના ઇલાજ કરાઓ.

હકીમ—(આનકર) તસ્લીમાત જનાબ.

અજીજ—આદાબ અર્જ. આઇયે.

હકીમ—(બયઠકર) કયું મીયાં કયસી તબીયત હય ?

અજીજ—જનાબ હકીમ સાહબ મેરી તો સૂરત સવાલ હય. પહેચાન લીજીયે.

હકીમ—(હંસ કર) અચ્છા નબ્જ દિખાઇયે. (દેખકર) સાહબજાદે સાહબ, માલૂમ હોતા હય આપકે નબ્લે શબાબકો કિસી નસીમે હુસ્નકે ઝોંકેને મિસ્લે સુમ્બુલ પરેશાન કર દિયા હય. યકાયક દિલકી જાનિબ ઇશ્કકા ફાલિજ ગિરા હય ઔર મુફારિકતકી તપ ચડી હય.

અજીજ—સુબ્હાન અલ્લાહ. હકીમ સાહબ ક્યા આપકી તશખીસ હય ! યેહ માલૂમ હોતા હય ગોયા મેરી હાલતકા ટેલીફોન આપકે કાનોંસે લગા હુવા હય.

હકીમ—આપકી હાલતકા ટેલીફોન મેરે કાનોંસે નહીં લગા હય, બલ્કે આપકે ચેહેરેપર લગા હુવા હય.

દોસ્ત—ખૂબ હકીમ સાહબ કોઈ નુસ્ખ઼ તો ફ઼રમાઇયે.

હકીમ—હાં હાં જ઼રૂર એક નુસ્ખા મયતરફ઼ી બકે બતાતા હું વોહ લિખલીજે:—આધપા મુરબ્બા, સેબે જ઼નખ઼ુદા. ઔર દો અદદ વર્કે રુખ઼સાર. નુક઼રઈ ઈસ્તેમઆલ કરાકે ઉપરસે લોઆબ લબે ઉન્નાબ ઔર સીરપે બાદામ ચશ્મે નીમજ઼ૂ. ઈન્તેહાદકા જૌહર રબ્તકા ગુલકંદ ઔર મુલાકાતકી મિસ્રી ડાલ દેના, ઔર ઇન અદવિયાતકો તસવ્વુરકી હાંડીમેં ડાલકર ઈશ્ક઼કે ચુલેપર ચઢ઼ા દેના, ઔર હેજ઼મેં જિસ્મમેં ફ઼ુરકતકી દિયાસલાઇ લગાકર ધીમી ધીમી આંચ સુલગા દેના. જબ કભી વસ્લકા શરબત નસીબહોતો ઇન દવાઓમેં મિલાકર રકીબોંકી આંખ બચાકર પીજાઓ. ઇન્શાઅલ્લાહ શફ઼ા હોગી.

અજ઼ીજ઼—ક્યા ખૂબ, નુસ્ખ઼ાતો આપને બહોતહી મુનાસિબ તજવીજ઼ ફ઼રમાયા. મગર પરહેજ઼ ઉસ્કા ન બતાયા.

હકીમ—હાં પરહેજ઼ યેહ હય કે, અભી કુચ્છ દિનો જ઼ુબ્તકીદાલ સબ્રકા સોયા. ઔર શુક્રકા પાલગ, ખ઼ામોશીકી પતીલીમેં દિલસોજ઼ અંગીઠીપર પકાઓ જબ ઉસ્મેં આહકાધુઁઆ ઔર તાસીરકા ઉબાલ પયદા હોને લગે તો ઉતારકર કનાઅતકી ચપાતીસે લગાકર ખાઓ. ઔર મજબૂરીકે આંસૂઓંકા પાની પીપીકર અપની પ્યાસ બુઝાઓ. ખ઼ુદા ચાહે તો યેહ પરહેજ઼ી ગિ઼જ઼ાહી ફ઼ાયદા કરેગી.

અજ઼ીજ઼—(હંસકર) માશાઅલ્લાહ ક્યા તશખીસો તજવીજ. હય.

દોસ્ત—સુબહાન અલ્લાહ, મગર હકીમ સાહબ ખ઼ુદાકે લિયે ઇસ્કા તજ઼કિરા ઔર કિસીસે ન કીજિયેગા.

હકીમ—નહીં સાહબ આપસે કહ દિયા કુચ્છ ઉન્સે થોડે હી કહ સકતાહું? કુચ્છ ઔર બહાના કરૂંગા.

અજ઼ીજ઼—બહોત અચ્છા! (હકીમકા જાના.)

દોસ્ત—ખ઼ુદાકી પનાહ તબીબ ક્યા હય. આશકોંકી ખ઼ુફ઼િયા પુલીસ હય.

અજ઼ીજ઼—ઔર નુસખ઼ેકા તલાજ઼માભી દેખા? ક્યા દવાએં તજવીજ઼ કી હયઁ.

દોસ્ત—હાં મગર યેહ દવા તો મીસ ગોલ્ડનકેહી શફાખાનેમેં મિલેગી.

અજીજ—હકીમજીને પરહેજ વોહ બતાયા હય કે અગર દવા ન પીઓ ઔર સિર્ફ પરહેજહી કરલો તો અચ્છે હોજાવ.

દોસ્ત—જનાબ અગર અયસે તબીબ મજનૂ ઔર ફરહાદકે વકત મેં હોતે તો વોહ કયું પાગલ હોજાતે ઔર કયું દીવાને કહેલાતે!

અજીજ—

ગાના.

દરસ બિન અંધકાર છાયો અબ સુને કૌન,
પ્રીતી સદા રાખત જગત કો અંધા—દરસ૦
બિનતિ માન અબ જાન તૂ કયા રુઠત હય,
મુઝકો ઉમર ભર પ્યારી રખ બન્દા—દરસ૦
તેરે દીવાનેપર હઁસત હય આન જાન,
દિનભર સૂરજ રયન ભર ચન્દા—દરસ૦

બાબ દૂસરા–પરદા ચૌથા.

—:૦:—

ઉસ્તકુદદૂસકા મકાન.

ઉસ્તકુદદૂસ—હૂં શતરંજ લગા રખ્ખી હય. શતરંજકે મયદાનમેં તોઈ-જાનિબ લઠ્ઠા ગાડ ચુકે. જો કોઈ શતરંજ ખેલે તો ઇસ વજાદારીસે ખેલે.

નાશાદ—(આનકર) બેશક જો દસ પંદરા દિનકી હવાલાત ઝેલે વોહ ઇસ વજાદારીકી શતરંજ ખેલે.–અસ્સલામુન અલયક.

ઉસ્તકુદદૂસ—વાલયકુમસ્સલામ! યાર નાશાદ અયસી શતરંજ હારે કે ભાગકે ફિર રુખભી ન મિલાયા.

નાશાદ—મંય રુખ તો જબ મિલાતા કે તુમ્હારી તરહ હવાકે ઘોડેપર મંયભી સવાર હોજાતા.

ઉસ્તકુદદૂસ—યેહ કયા તુમ તાના દેતે હો? યેહતો દસ પંદરા દિનકી હવાલાતથી, મગર મંય શતરંજ કે પીછે કાલા પાની જાનેકો તૈયાર હું.

નાશાદ—જાઓનાં! મંય કહાં મના કરતાહું ખુદા તુમ્હારી મુરાદ પુરી કરે

ઉસ્તકુદદૂસ—અબ તુમ્નેભી ઘર રહેકર કયા માલપૂવે ખાલિયે.

નાશાદ—બેશક માલપૂવે ખાનેમેં વોહ મજા કબથા જો હવાલાતકે જૂતોંમેં તુમકો મિલા.

ઉસ્તકુદદૂસ—નહીં યેહ તુમ્હારી હી ખૂરાક હય.

નાશાદ—મંયતો ખૂરાકમેં મટનચૉપ ખાતાહું. અબભી દાવતમેં જાતાહું.

ઉસ્તકુદદૂસ—કહાં કહાં દાવત હયે?

નાશાદ—નવ્વાબ સાહબકી ભાનજી નસીમઆરાકી શાદીકા જલાસા હય, વહાં.

ઉસ્તકુદદૂસ—હમારે સરકાર નવ્વાબ સાહબભી જાએંગે?

નાશાદ—નહીં વોહ નહીં આયેંગે ઉન્કી તરફસે હમલોગ શમ્શાદ અસગરઅલી, વાહિદ વગયરા જાયેંગે.

ઉસ્તકુદદૂસ—તૌ તૌ ઈજાનિબભી શરીક હો સકતે હંય.

નાશાદ—કયું નહીં? મગર અંગ્રેજી કપડે પહેન કર આઓ કયુંકે અંગ્રેજી ખાના હિન્દુસ્તાની કપડોંસે હજમ નહીં હોતા.

ઉસ્તકુદદૂસ—અરે યાર ખાના મેદા હજમ કરતા હય યા કપડે?

નાશાદ—હાં વોહ પુરાના સ્ટાઇલથા. અબ **નઈ રૌશનીકા** નયારૂલ હો ગયા હય.

ઉસ્તકુદદૂસ—અચ્છા તો યેહ ખાના હજમ હોનેકા રૂલ હમને નહી પડા

નાશાદ—ઉસ્કો પડો ફલસફેકી પહેલી કિતાબમેં હય.

ઉસ્તકુદદૂસ—જારૂર પડુંગા મંતિક પડકે મયં શાદ હો ચુકાહું.

નાશાદ—તો મંતિકકે જાન્નેવાલે આદમીકો જાનવર ઔર જાનવરકો આદમી સાબિત કર સકતે હંય.

ઉસ્તકુદદૂસ—બેશક મંય ખુદ સાબિત કર સકતાહું.

નાશાદ—અચ્છા તો તુમ અપને આપકો ગધાતો સાબિત કર દો.

ઉસ્તકુદદૂસ—અચ્છા અભીલો. હાં નહીં ભૂલ ગયા. અપનેકો નહીં તુમકો ગધા સાબિત કરદુંગા.

નાશાદ—અચ્છા ગધાવધાતો મત સાબિત કરો. મગર અપને કપડોં કો મંતિકસે અંગ્રેજી કપડે સાબિત કર દેના.

ઉસ્તકુદદૂસ—યેહ મુશ્કિલ હય, એક અદદ હોતો ઉસે સાબિત કરાઉં.

નાશાદ—જો યેહ મુશ્કિલ હય તો દાવતમેં જાનાભી મુશ્કિલ હય.

ઉસ્તકુદદૂસ—તોં યાર કયા કરૂં. કોટ તો અંગ્રે . હય મગર સુફયદ હય ઔર મયલાહય. દાવતમેં કિત્ની દેર હય?

નાશાદ—સિર્ફ તીસ મિનિટ બાકી હયં.

ઉસ્તકુદદૂસ—માર ડાલા હાય અબ ક્યા કરૂં.

નાશાદ—એક કામ કરો. ઇસકો મંય કાલા રંગું.

ઉસ્તકુદદૂસ—હાં હાં બસતો યાર બન ગયા કામ.

નાશાદ—અચ્છા ઠયરજા મંયરંગ લાતાહું. ઔર તુઝે જન્ટલમૅન બનાતાહું.

ઉસ્તકુદદૂસ—જેનટલમેન તો મંય બના બનાયાકું સિર્ફ કોટહી મયલાહય.

નાશાદ—હાં દેખો વહાંલોગ બાગોંમે ખૂબ અંગ્રેજી ફિક્રે સુનાના ખૂબ રંગ જમાના.

ઉસ્તકુદદૂસ—અજી અયસા રંગ જમાઉં કે યાદ કરો. (નાશાદકાજાના) અજીબીવી.

ચકોરી—જીજીજીજી.

ઉસ્તકુદદૂસ—જરાવોહ હમારા અંગ્રેજી સુફયદ કોટ તો દે દો.

ચકોરી—યેહ આજ કિસ તરફ સવારી જાયગી.

ઉસ્તકુદદૂસ—આજ નવ્વાબ સાહબકી ભાનજી નસીમ આરાકી શાદીકા જલ્સા હય.

ચકોરી—તો અંગ્રેજી પોશાકકી કયા જરૂરત હય? વોહી બાપ દાદેકા હિન્દુસ્તાની ડિરેસહી પહેનજાઓનાં?

ઉસ્તકુદદૂસ—નહીં વહાં યેહ કયદ હયકે જો કોઈ આયે અંગ્રેજી પોશાકમેં આયે, કયું કે ખાનેભી અંગ્રેજી હોંગે.

ચકોરી—તો ક્યા હિન્દુસ્તાની કપડોંસે ખાનોંમેં કુચ્છ ગડબડ઼ હો જાયગી?

ઉસ્તકુદદૂસ—અજી અંગ્રેજી ખાના હિન્દુસ્તાની કપડોંસે હજમનહી હોસકતા. જાઓ કોટ લાઓ (બીવીકાજાના) અબ કહીં નાશાદ બીવીકે સામનેહી રંગ લાયગાતો અન્ધેર હો જાયગા. ઉં હું હું હું ઇસકા મુંહ હોકાલા, લો ઉધર સેવોહ આઈ ઔર ઇધરસે યેભી આ ગયા શયતાનકા સાલા. (બીવીકા કોટ લે આના.)

ચકોરી—લો મીયાં કોટ. (નાશાદકા રંગકા લે આના.)

નાશાદ—લો મીયાં રંગકા લે આયા.

ચકોરી—કયું યેહ રંગ કયું મંગવાયા?

ઉસ્તકુદદૂસ—લો બેટા નાશાદ તુમ્પે કાલા બાદલ છાયા.

ચકોરી—કયું યેહ કયા ઘોટાલા હય.

નાશાદ—જી કુચ્છ દાલમેં કાલા હય.

ઉસ્તકુદદૂસ—અજી મંય દાવતમેં જાતા હું. ઇસલિયે સુફયદકો કાલા બનાતા હું.

ચકોરી—અય મીયાં ઇસ ગોરી શકલપે કાલી પોશાકસે નજર લગ જાયગી?

ઉસ્તકુદદૂસ—ખયરતો નજર ઉતાર દેના.

નાશાદ—લો યાર સીધે હો જાવ.

ચકોરી—નહીં વોહ સીધે નહીં હોતે ઉન્હે ટેઢેહી રહેને દો.

ઉસ્તકુદદૂસ—દોસ્ત નાશાદ તૂ જા ઔર ભટીયારેવાલે નુકડપે ઠહર મંય અભી આતા હું.

નાશાદ—અચ્છા તો લો મંય જાતા હું. (જાના,)

ચકોરી—મીયાં તુમને ઉસ્સે કયા કહા?

ઉસ્તકુદદૂસ—અજી મંયને કહા કે મેરી બીવી જિસમેં રાજી હો મંય તો વોહી કામ કરુંગા.

ચકોરી—મેરે મીયાં મયં તુમ્હારે સદકે.

ગાના.

મોરા છયલા નુકીલા છબીલારે,
ચટકીલા રંગીલા રસીલા રે.
જોબન જવાની દીવાની હય જાની,
ઉલફત જો તેરી દિલમે હય ઠાની,
તેરી અદાને મારા અય પ્યારે,
તનસે મનસે ધનસે પ્યારે મંય તો હું ફિદા.
તેરી સરકી કસમ મંયતો દેતી હુંદમ,
મેરે જાનો જીગરકા વસીલારે.—મોરા૦

——:o:——

બાબ દૂસરા–પરદા પાંચવા.

અજીજકા મકાન.

અજીજ્—અદાયેં શોખ હય તિર્છી હય ચિતવન છબ નિરાલી હય.
ખુદાને શકલ ઇસિક નૂરકે સાંચેમેં ઢાલી હય.
મિસ સાહબ આપકોતાર કબ મીલા ?

યુસુફ—કલ નઔં બજે સુબ્હકો.

શમીમ—યેહ હજરત અબ અપનીજમાએંગે.

અજીજ—ઓ હો ! અરજંટ તારકો ઈત્તી દેર ?

શમીમ—હાં યેહ તારવાલે કુચ્છ ગડબડ કર દેતે હય ?–ક્યું મિસ સાહબ ડોમનીયોંકા નાચ દેખોગી ?

યુસુફ—હાં તુમ્હારી ખુશી હય તો દેખેંગે.

શમીમ—અચ્છા બુલાવ. (અજીજકા જાના ડોમનિયોકો લે આના.)

ડોમની—સાહબજાદી સાહબાનકી ઉમ્ર દૌલત દરાજ હો. અલ્લાહ પીરકા સાયા રહે. છોટીબીવીકી શાદીમેં તો અબકે કારચોબી દુશાલા લુંગી.

શમીમ—હાં, અબ ઔર કુછ વકત ઠયર જા, નસીમઆરાકી શાદી હુઈ જાતી હય.

ડોમની—આમીન ! આમીન ! સુમ્માં આમીન ! અલ્લાહ સુખ સહેરા દિખાય દિલ્કી મુરાદ બર લાય.

અજીજ—અચ્છા ઈન ફુજૂલ બાતોંકો છોડો કુચ્છ ગાના સુનાવ નાચ દિખાવ.

ડોમની—બહોત અચ્છા હુજૂર.

ગાના.

કદમતરે આ જઇયો કટીલે કાજર વારી,
મૂકીલે નેનોવારી—કદમતરે૦
યા જવાનીમેં હાત રચાઇ લે, પાઉં રચાઇ લે,
છતિયન મોર ગુંદાઇ લે-બૉહન મોર ગુંદાઇ લે.
પ્યારી છતિયન મોહ લગાઇ લે—કદમતરે૦

અજીજ—અચ્છા ખતમ કરો. (ડોમનીયોંકા જાના) અબ કોઈ ચાલ ચલના ચાહીયે, ઔર શમીમકો ટાલના ચાહીયે–આપકો બડી બેગમ સાહબ બુલાતી હયં.

શમીમ—કહાં કમરેમેં હય?

અજીજ—જીહાં.

શમીમ—અચ્છા ચલો મીસગોલ્ડન એકસક્યુજ મી (જાના)

અજીજ—મીસ સાહબ આપકા મિજાજ તો અચ્છી તરહ હય?

યુસુફ—થેંકયુ અચ્છા હય.

અજીજ—મીસ સાહબ કુચ્છ અર્જ કરૂં. હાય અર્જ કરૂં તો ક્યસે અર્જ કરૂં.

યુસુફ—ઇલાહી ખયર, કહીં યે તાડતો નહીં ગયા.—વેલ અજીજ ટુમ ક્યા બોલને માંગટા?

અજીજ—મંય ક્યા કહું? બસ સમજ જાઇયે.

યુસુફ—કુચ્છ કુચ્છ તો મંયભી સમજ ગયાહું—વેલ હમ નહીં સમજ સકટા ટુમ અર્જ કરો.

અજીજ—હાય ક્યા અર્જ કરૂં. બસ મેરી હાલત દેખ લીજીયે.

યુસુફ—યાં મેરી હાલત અબતર હો રહી હય.—વેલ ટુમ્હારા હાલટ કયસા હય.

અજીજ—મેરી વો હાલત હય;

છુટે જીલ્લતસે અગર મૌતકી ઇજા સહજાય.
મૂ કફનમેં જો છુપા લેવેં તો પરદા રહજાય.

યુસુફ—અજબ નાકમેં દમ હય.—અજીજ હમ કુચ્છ નહીં સમઝા.

અજીજ—આપ ક્યું સમજને લગી આપકો તો અપને ખંજરે અદાસે જબ્હ કરના થા કરચુકી.

યુસુફ—ઇલાહી હમ દોનોંકી આબરૂ તેરે હાથ હય.—અજીજ કયસા ખંજરે અદા હમને કિસ્કો જબ્હ કિયા.

અજીજ—મુઝે અય દિલરૂબા.

યુસુફ—અજીજ હમ અયસા સુન્ને નહીં માગટા.

અજીજ—અગર આપ મુઝે ન સુનેગી તો મંય જીન્દા ન રહુંગા.

યુસુફ—નહીં નહીં ટુમ મટ જીન્દા રહો ઠયરો હમ અભી શમીમકો બોલાટા હય.

અજીજ—(ખુદસે) હાય કયસી ભોલી હય.

યુસુફ—(ખુદસે) અફસોસ કયસા બેવકૂફ હય.

અજીજ—મીસ સાહબ શમીમકો કહ કે કયા કીજેગા અજી સરકાર મંય ઉન્હેંભી સમઝાઉંગા કે......

યુસુફ—ટો કયા ટુમારે સમઝાને સે શમીમ કિસી જેન્ટલમેન લેડીકી આબરૂ લેને દેગી.

અજીજ—તો કયા ઇસ કુદર મિન્નત કરને પરભી એક જેન્ટલમેન લેડી કિસી જન્ટલમેનકી જાંન લેગી.

યુસુફ—વેલ ટુમ જબર દસ્તી હમારે સરપડતા હય.

અજીજ—નહી મય આપકે પયરોં પડતા હું.

યુસુફ—હાય ગરીબ બીચારા,—અજીજ માનો હમ ટુમારે લીયે કુચ્છ નહીં કરસકટા.

અજીજ—મંયતો માનું મગરયે કમ્બખ્ત દિલ નહીં માન્તા.

યુસુફ—ઓ ઇસ દિલકો ચીરકે ફેંકદો.

અજીજ—યેહભી તુમ્હેં એખ્તીયાર હય.

યુસુફ—ઓ નેટીવમેંન બડા જબરદસ્તી કરટા હય.

અજીજ —અજી નહીં મેમ સાહબ જબરદસ્તી તો આપકી હય. બાત-કરો ન ચીત કરો ઔર દિલ મુફ્તમેં છીન લો.

યુસુફ—(ખુદસે) અરે અલ્લામીયાં કિસી તરહ શમીમકો યહાં ભેજદે.

અજીજ—(ખુદસે) યા અલ્લાહ કયા કરૂં ઇસે કયસે મતલબપે લાઉં.

યુસુફ—(ખુદસે) યા અલ્લાહ કયા કરૂં કયસે જાંન બચાઉં.

ગાના.

અજીજ—હાય આફતમેં આઇ જાન તૌબા હય અલમાન,
ખુદા બચા અજબ ઝગડા હય—

યુસુફ—હાય આફતમેં આઇ જાન તૌબા હય અલમાન,
ખુદા બચા અજબ ઝગડા હય—ડૅમ યૂ કાલામેન.

અજિજ—હાય યે પ્યારે નૈન—પ્યારી ન મુઝકો કલપા.

યુસુફ—ચલ જાજા—હાય.
ઇસબલાસે મેરા કબ દેખિયે પીછા છૂટે;

અજિજ—કૌનસા દિન હો કે બન્દા તેરા જોબન લૂટે.

યુસુફ—લો પાગલ ખબ્તી કયસા હય યે દીવાના;
આંખેં તૂને હમપે ડાલી,

અજિજ—તૂ હય ડાલી ખુશબોવાલી પ્યારી ન મુઝકો તરસા.
યુસુફ—ચલ જાજા-હાય.

અજીજ.—ક્યા આપકી વલાયતકા યેહી જાલીમાના દસ્તુર હય.
યુસુફ.—મંયને વલાયત દેખી હોતો બતાઉં—હાં યેહી દસ્તુર હય.
અજીજ.—દેખીયે કિસીપર જૂલ્મ કરના અચ્છા નહીં.
યુસુફ—ઓ! અજીજ ટુમ યહાંસે જાના નહીં માંગટા.
અજીજ.—હુજૂર જાનાતો નહીં મરજાના માંગતા હું.
યુસુફ—કયા તુમ હમકો મરનેસે ડરાતા હય.
અજીજ—નહી યેહ ઇત્તેલા દેતાહું કે યેહ આપકા આશક મરાજાતા હય.
યુસુફ—હમ કુચ્છ નહીં જાન્તા.
અજીજ—સરકાર એક બોસા તો ઇનાયત કીજીયે.
યુસુફ—ઓ બોસા કયા બાત!
અજીજ—

બોસાતો કિસીને કભી અયમીસ લીયા હોગા.
કિસ કિસને મેરી જાંન તેરા કિસ લીયા હોગા.

યુસુફ—ઓ ટુમ કિસ માંગટા હય.
અજીજ—માંગતા તો હુ.
યુસુફ—

નેટીવ હો તુમ તુમ્હારે યહાં કયસા રૂલ હય.
લેડીસે હય કિસ માંગટા તુમ ડૅમ ફૂલ હય.

અજીજ—

કભી કહતે હય મીસ ઇન્કોકભી હમ મેમ કહેતે હય.
ખુદાકી શાન વો ઉલ્ટા હમીકો ડૅમ કહેતે હય.

યુસુફ—(ખુદસે) સમજતા તો હોગા બડી જાલીમ હય.
અજીજ—(ખુદસે) સમજતીતો હોગી બડા જાલીમ હય.
યુસુફ—અજીજ ટુમ જાઓ બાહર હમ કાલા આદમીસે જીયાડા બાટ નઇ માંગટા.
અજીજ—હુજૂર પોડર લગાકર ગોરા બનઆઉ તો તો બાત કીજેગા?
યુસુફ—નહીં હમકો તુમ્હારે કાલે ગોરેસે કુચ્છ કામ નહીં.
અજીજ—(ખુદસે) યેહ કયા બાત! સાહબ કાલેસે યા ગોરેસે એકસે તો કામ રખીયે.

યુસુફ—(ખુદસે) ઇલાહી ઇરકામું ફેર, જો મેરા મતલબ બને.

અજીજ—(ખુદસે) ઇલાહી ઇરકા દિલફેર, જો મેરા મતલબ બને.

યુસુફ—અજીજ ચુપ રહો તુમ ખરાબ આદમી હો.

અજીજ—જીહાં ઇતનીહી ખરાબી હયકે તુમકો ચાહતા હું.

યુસુફ—(ખુદાસે) હાય કયા આફતમેં જાન હય.

અજીજ—(ખુદસે) હાય કયા આફતમેં જાન હય—સરકાર આપ કે જુલ્ફે પરેશાંપર મેરી તો જાંન જાતી હય.

યુસુફ—(ખુદસે) બેટા યેહ તો બની હુઇહય. અયસી તો દોરૂપયકો આતી હય—ફિર તુમકો કયા.

અજીજ—કુચ્છ નહીં ઇન્કી ગિરફ્તારીમેં હું.

યુસુફ—(ખુદસે) મંય તુમ્હારી ગિરફ તારીકો દેખું યા આપની ગીરફ તારીકો.

અજીજ—હુજૂર આપકે મતવાલે નયનોપર ગજબકી બાડ હય.

યુસુફ—(ખુદસે) બાડ નહી ફરેબી ટટ્ટીયોંકી આડ હય.

અજીજ—હાય યેહ નાજુક હાથ.

યુસુફ—(દિલસે) સબ ફુજૂલ બાત.

અજીજ—ઔર કયા મસ્તાના ચાલ હય.

યુસુફ—(ખુદસે) બેટા યેહ ચાલ નહીં ઢોંચાલ હય તુમ્હારા કિધર ખીયાલ હય.

અજીજ—અફસોસ કે મયને ઇતના કુચ્છ કહા ઔર આપને જવાબ ન દિયા

યુસુફ—હાં હમને જવાબ નહીં દિયા. મગર સબ સુન લીયા.

અજીજ—(હાથ બડા કર) સુનો તો જાના.

યુસુફ—ખબર દાર હાથ ન લગાનાં.

અજિજ—સરકાર અગર આપકો હુસ્નપર યગમાજ હય તો મુઝેભી અપની તબીયતપર નાજ હય યેહ ખીયાલ રહે:—

ફૂંક દું અફલાકકો દમ્મેં વોહ આહે સર્દ હું.
હુસ્નમેં તુમ ફર્દ હો મંય આશકી મેં ફર્દ હું.

યુસુફ—(ખુદસે) ખયર તુમ સમઝા કરો કુચ્છ મંયતો ખાસામર્દ હું.

અજિજ—કુરીજ મેં ગુલ્લા લગા હય. (શમીમકા આના)

યુસુફ—આઇયે (અજીજકા જાના) શમીમ તુમને મુઝે કિસગજબમેં ડાલ દિયા ?

શમીમ—કયું કયું ખયર તો હય.

યુસુફ—ક્યા કહું મુઝે કહે તે હુવેભી હિજાબ આતા હય.

શમીમ—તુમ્હેં હમારી કસમ કહો તો !

યુસુફ—(હંસકર) તુમ્હારે ખાલાજાદભાઈ અઝીજ જો તુમ્હારે શૌહર હોને વાલે હંય મેરે આશકે દિલદાદા હય જાન ખોનેપર આમાદા હયઁ

શમીમ—(હયરાન હોકર) ખુદા ખયર કરે એક અનાર ઔર દો બીમાર યે ક્યા આજાર.

યુસુફ—મુઝે ખુદ પરેશાંની હય કે કહીં દો બીમારોંમેં એક અનાર કે દાંને ન બિખરતે ફિરેં.

શમીમ—પ્યારે યુસુફ:–

યેહ તેરી ચશ્મેં ફુસૂંગરમેં કમાલ અચ્છા હય.
એકકા હાલ બુરા એકકા હાલ અચ્છા હય.

યુસુફ—પ્યારી શમીમ અગર યેહ રાજ ફાશ હોગયા ઔર કુચ્છ ગડ઼બડ઼ મચી તો હમારી જાંન ન સમઝના.

શમીમ—અરે મંય તુમ્સે પહેલે ગોશે કબ્રમેં પનાહ લેનેવાલીહું. તુમપર સદકે હોનેવાલીહું.

યુસુફ—ખયર અબ મુજકો ચાહીયે કે અપને ફરેબકી કમંદ ઉસ્કી ગરદનમેં ડાલકર ઔર તકરીરકે જાલમેં ઉસ્કો ફાંસકર ઈસ બાતપર મજબુર કરું કે જો મંય કહું વોહ ઉસ્કો કરના પડે.

શમીમ—તો કયા યેહ કહોંગે કે મંય મર્દ હું. ઔર શમીમસે મેરી શાદી કરાદે.

યુસુફ—કહુંગા તો યેહી મગર સાથ તરકીબ ઔર હિકમતસે.

શમીમ—કયા કહું મેરી તો અકલ હયરાંન હય.

યુસુફ—જબ તુમ્હારી અકલ હયરાન હય તો મેરી અકલપર ઈસ કામકો છોડ઼ દો. ઔર સમજ લો કે એક શેરપર કે જો હમારે મારડાલનેકો ચલાઆતા હય ઉસપર નીશાના લગાતે હયં. અગર લગ ગયા તો ખયર બચ ગયે વર્નાં ઉસ્ને તો મારહી લિયા હય.

શમીમ—ખયર તુમ્હેં એખ્તીયાર હય.

લડ઼કી—આપકો છોટી બેગમ સાહેબા બુલાતી હયઁ.

(સબકા જાના.)

બાબ દૂસરા—પરદા છટા.

જલ્સા.

ઇસાક—તો કયા નવ્વાબ સાહબ આયેંગે નહીં.

અજગરઅલી—નહીં વોહ આતે તો જુરૂર મગર કોઇ કામ અયસા નીકલ આયા જીસ્કી વજહસે રૂક ગયે.

ઈસાક—ખૂબ આખીર ઉન્હેં એ તો ખીયાલ કરનાથા કે નસીમઆરાભી ઉન્હીકી ભાન્જી હય. જીસ્કી શાદીકી યેહ દાવત હય.

વાહીદ—બખુદા નવ્વાબ સાહબકા મુસમ્મમ ઇરાદાથા મગર મજબુર ઉન્હેં રૂકના પડા.

ઈશાક—ઔર સીર્ફ આપહી આયે હંય, નાશાદ વગયરા કોઇ નહીં આયે?

વાહીદ—જીવોહ સબ આતેહી હોંગે. લીજીયે યાદશ બખયર ઉસ્તકુદદૂસ ઔર નાશાદ તશરીફ લારહે હંય.

ઉસ્તકુદદૂસ—ગુટમીન જેન્ટલમેંન.

અજગરઅલી—ગુડ ઇવનીંગ આઓ મીસ્ટર ઉસ્તકુદદૂસ.

ઉસ્તકુદદૂસ—યસમીન કમાંન.

નાશાદ—(ખુદસે) દોનોફિકે અંગ્રેજી કે અચ્છે રહે; યસમીન કમાંનભી અચ્છારહા ઔર ગુડમીનભી અચ્છારહા.

વાહીદ—જનાબ માસ્ટર સાહબ યેહ હમારે નવ્વાબ સાહબકે ખાસ આદમી મીસ્ટર ઉસ્તકુદદૂસ સી આઇ ઇ ઇ હય.

નાશાદ—સી આઇ ઇસેયે મતલબ હય ગોયા મુજસ્સમ સિયાહી હય.

ઇસાક—(હાથ મીલાકર) હા?

ઉસ્તકુદદૂસ—આપકા મિજાજ ગુડ હય.

ઈસાક—બીલકુલ અચ્છા હય. આપકા મીજાજ કયસાહય.

ઉસ્તકુદદૂસ—યસ વેરીયસ.

ઇસાક—યે અંગ્રેજી ખૂબ બોલ્તે હયં.

અજગરઅલી—સાહબ યે બડે અંગ્રેજદાંશખ્સ હયં. ઇન્કા ચલના ફિરના સોના બયઠના ખાના પીના સબ અંગ્રેજી મેં હય.

ઇસાક—ખૂબ બડે કાબીલ શખ્સહય.

નાશાદ—ઇન્કા જીક્ર હય.

અજગરઅલી—હા ઇન્હી ખુરે એ દુમક જીક હય.

નાશાદ—જનાબઇન્કી કાબિલાયતકા કયા જીક હય તમામ શહેરકે માર-
કીટ ઇન્હોંને પાસ કિયે.

વાહીદ—ઔર યેહ નહીં કહેતે હો કે મેડહાઉસકે ફુલ એકઝામીનેશનમેં
તમામ યુનીવર્સીટીમેં ફ્રસ્ટ આયે હય.

ઉસ્તકુદદૂસ—થેંકસ! થેંકસ!

ઇસાક—તો આઇયે કુરસીપર તશરીફ રખીયે.

ઉસ્તકુદદૂસ—યસ ચલીયે ચલીયે.

નાશાદ—લગાદો ઉસ કુરસીપરભી સીયાહીકે નંબર.

ઇસાક—કયું જનાબ આપને અંગ્રેજી તો પડ઼ી મગર નામ અપના ઇંગ્લીશ
ઇસ્ટાઇલકા નહીં રખ્ખા!

ઉસ્તકુદદૂસ—જી મેરા નામ ઇગ્લીશભી હય. ઔર દેસીભી હય. મુજકો
દેસીમેં મીસ્ટર ઉસ્તકુદદૂસ કહેતે હય ઔર ઇગ્લીશમે
ફૂલ કહતે હય.

ઇસાક—અચ્છા આપકો અંગ્રેજીમે ફૂલ કહેતે હય?

અજગરઅલી—ભાઈ નામતો તુમ્હારી શકલપે જેબ દેતા હય.

ઉસ્તકુદદૂસ—થેંકસ. આપકા ઇનાયત હયં.

ઇસાક—હાં ઔર કયું સાહબ આપકે બાપકા કયા નાંમથા?

ઉસ્તકુદદૂસ—મેરે ફાધરકા દેસી તો આલુ બુખારા હય ઔર ઇગ્લીશમે
ઉન્કો ડેમ કહેતે હય.

વાહીદ—અચ્છા જયસે તુમકો અંગ્રેજીમે ફૂલ કહતે હંય અયસે ઉન્કો
ઇંગ્લીશમેં ડેમ કહેતે હય.

ઉસ્તકુદદૂસ—જીહાં વોહતો બડે વેલનોન શખ્સ હયં.

ઇસાક—બેશક વોહ કયા તુમ્ભી મશહુર હો હમતો તુમ્હારા મુદદતસે
નામ સુનતે થે.

અજગરઅલી—મગર યે કયા માલુમ થાકે તુમ્હી બાપ બેટે ડેમફૂલહો.

ઉસ્તકુદદૂસ—અજી મય ક્યા કહુ યેહ સબ આપહીકા નાંમ હય.

અજગરઅલી—નહીં નામ તો આપ અપનાહી રખીયે મય તો અય
સેહી તાબેદારહું.

ઉસ્તકુદદૂસ—આદાબ આદાબ વેલ મીસ્ટર શમશાદ યુ ઇસકદર લેટ
કયું આયે.

શમશાદ—જી મુઝે કામકી વજેહસે દેર હોગઈ (કોટ ઉતારકર ટાંગદેના).

ઇસાક—ડાઇનીંગ રૂમમેં ચલીયે.

ઉસ્તકુદદૂસ—અરરરર તેરે કોટકા સત્યાનાસ હો જાય હાય ગજબ કર દિયા

વાહીદ—મીસ્ટર ફુલ આતે હો? યાવહી ખડે રહે ગયે.

ઉસ્તકુદદૂસ—હાં હાજીર હોતાહું. એક બાત યાદ કરતાહું.

ઇસાક—બાત ફિર યાદ કરના પહેલે ખાના ખાલો.

ઉસ્તકુદદૂસ—આપકી કસમ અભી આતાહું.

{ સભોંકા જાના ઉસ્તકુદદૂસ શમ્શાદકા કોટ બદલ લેતા હય—શમ્શાદકા આના.

બીરાદર—અરે ઇસકા નાસહો મેરા કોટ કિસને કાલા કરદિયા.

અજગરઅલી—અરે યાર યે સિયાહી મોંઢેપર ક્યસી હય.

વાહીદ—બેશક મેરીભી આસ્તીન સીયાહ હય.

ઈસાક—મીયાં મેરે દોનો હાથ કાલે હય.

અજગરઅલી—માસ્ટર યાર યેહ કુરસીભી સીયાહ હય.

વાહીદ—મીયાં વોહ ટેબલ સબ સીયાહ હો ગઈ.

ઉસ્તકુદદૂસ—યેહ કૌન પાજી શખ્સ હય તમામ જલસેકા નાસ કરદિયા. શેમ! શેમ! વેરી શેમ.

વાહીદ—મીયાં યેહ હજરત હય યેહ શમ્શાદ.

શમ્શાદ—મીયાં કયું બકતે હો મેરે કોટમેં ક્યા હય.

ઇસાક—(હાથ લગાકર) યેહ ક્યા હય.

ઉસ્તકુદદૂસ—મીયાં અયસા કોટ પહેનકર આનેકી ક્યા જરૂરત નથી. શેમ શેમ વેરી શેમ! (ખુદસે) યા ગોડતૂને બાલ બાલ બચાયા.

અજગરઅલી—શમ્શાદ હમ તમામ કપડેકી કીમત તેરે બાપસે લેંગે.

શમ્શાદ—અચ્છા ભઇયા દુંગા. મેરા કોટ બદલા ગયા હય. દેખો યેહ મેરા કોટ નહીં હય. યેહ તો કિસીકા તાજા રંગા હુવા હય. મેરાતો સર્જકા કોટ હય.

ઉસ્તકુદદૂસ—(આપના કોટ દેખકર) સર્જકાતો મેરાભી હય.

શમ્શાદ—તો બસ યેહી હય. ઉસ્તકુદદૂસ યેહ મેરા કોટ હય.

ઉસ્તકુદદૂસ—બેશક યેહ કોટકી સીયાહી ઔર યેહ બાતોંકી સફાઈ અરે જાવમીયાં ડૂબમરો શેમ શેમ વેરી શેમ.

નાશાદ—કયું યાર કયસા રંગ રહા.

ઉસ્તકુદદૂસ—ચુપ રહો બહોત અચ્છા રહા.

ઈસાક઼—કયું મીસ્ટર ફુલ યેહ કયા કિસ્સા હય.

ઉસ્તકુદદૂસ—કુચ્છ નહીં આપસકે મામલાત હયં. માઈન્ડ યોરબિઝ઼નેસ.

શમ્શાદ—આપસકે મામલાત હય યા કોટકા ઘોંટાલા હય.
કયું ભાઈ નાશાદ! સચ બાતાઓ કયા બાત હય.

નાશાદ—કુચ્છ નહીં ઈન્કે પાસ કાલા કોટ નહીં થા, ઈસ લીયે ઈસ્ને યેહ સુફ઼ેયદ કોટ મુજસે રંગા હય.

ઈસાક઼—હંય કયા ઈસ્ને કોટ રંગવાયા.

ઉસ્તકુદદૂસ—અચ્છા ગુડબાઈ.

ઈસાક઼—અરે ગુડબાઈકે બચ્ચે જાતા કહા હય ?

ગાના.

સબ— માર ખાઓજી માર દેદો કોટકે દામ બદકાર,
ઉસ્તકુદદૂસ—કિસ્કો મારતે હો યાર હું મયેં દોસ્તદાર,
સબ— પીટપાટ કે અચાર કરદો મિલ્કે યાર—માર૦
ચાલ બાજ જાલ સાજ હય તૂ ખાર જાર,
ઉસ્તકુદદૂસ—શેમ શેમ ગોયૂ ડેમ લિખલો નેમ ઉધાર,
સબ— લાલચ કે બન્દે કો આંખો કે અંધેકો,
ઉસ્તકુદદૂસ—તુમ તો હો સબ ગેંવાર. ... ... —માર૦

(સબ જાના)

—:o:—

બાબ દૂસરા—પરદા સાતવા.

અજીજકા મકાન.

શમીમ—પ્યારે યુસુફ઼ અજ઼ીજ઼સે હમારી શાદીકા ક઼ૌલ લેલો જીસ્તરહ હોસકે જલ્દ ઈસ કામકો અંજામ દો-

યુસુફ઼—હાં, લો. વોહ આ રહા હય. અબ મુઝે તનહા છોડ઼ જાઓ.

અજીજ—મિસ સાહબ આદાબ અર્જ હય;

યુસુફ—સલામ! સલામ! આવ કહો કયસે હો?

અજીજ—કયા કહું:–જવાની આઈ તો પયગામે મૌતભી આયા;
અજલકા નામ યેહ કિસ્ને શબાબ રખ્ખા હય.

યુસુફ—પ્યારે અજીજ હમભી રાતભર તુમ્હારી યાદમે તડ઼પા કિયે,

અજીજ—યા અલ્લાહ તુને ખૂબ સુની. મેમ સાહબ બેશક યેહ મેરી ઉલ્ફતકા અસર હય કે જિસ્ને આપકોભી બે ચયન રખ્ખા.
કયા ખૂબ મેરે ઇશ્કકા ઉનપર અસર ન હો,
વોહી લગાએં ચોટ ઉન્હીકો ખબર ન હો.

યુસુફ—મગર હમ અબતક નહીં સમઝાકે યેહ કયા ચીજ હય. જીસ્ને રાતભર તુમ્હારી યાદમે પરેશાન રખ્ખા.

અજીજ—હાય ઈન્હી ભોલી બાતોંને તો મુઝે બના રખ્ખા હય. અજી સાહબા ઇસીકો ઇશ્ક કહતે હય.

યુસુફ—ઓ તો ઇશ્ક અચ્છા ચીજ નહીં હય.

અજિજ—અજી હુઝૂર ઇશ્ક ઔર મોહબ્બતકો ખુદાને બડ઼ા મરતબા દિયા હયઃ–ઇશ્કસે બેહતર નહીં કૌનો મકા મેં કોઈ ચીજ.
લેકિન ઇશ્કે વાસ્તે દરકાર હય ચશ્મે તમીજ;
બંદગાને બારગાહે ઇશ્ક હય હરદિલ અજીજ.
ઇશ્ક વો સરકાર હય જિસ્કી ઝુલેખાં હય કનીજ.

યુસુફ—વેલ! યેહ બાત હય તો હમભી આશકકા દિલ નહીં દુખાયગા ઔર અગર તુમ હમારા આશક હય તો તુમભી હમારા દિલ ન દુખાઓ.

અજિજ—તૌબા તૌબા મંય ઔર આપકા દિલ દુખાઉં. કભી નહીં. અજી અગર આપ કહે કે તુ અપની જાંન કુરબાંન કરતો અયસી અયસી સૌજાનેભી કુરબાંન કરનેકો તૈયાર હું.

યુસુફ—(ખુદસે) રાસ્તેપર આતા જાતા હય.––તો ક્યા હમ જો બોલેગા તુ બજા લાયગા!

અજિજ—જીહાં.

યુસુફ—અગર હમ યેહ કહેં કે તુમમિ સબ નડર હમારે બંગલેપર જાઓ તો?

અજિજ—હાં હાં મંય યેહભી કરનેકો તૈયાર હું.

યુસુફ—તો તુમ અયસા કયું કરતે હો?

અજિજ—ઇસ લીયે કે મુઝે તુમ્હારા ઇશ્ક હય મંય તુમ્હેં ચાહતા હું.
યુસુફ—ઔર ફિરજો તુમ ડિલડારસે ડિલ આજાર બન જાયગા ટો!
અજિજ—કભી નહીં. મંય અચ્છી તરહ જાન્તા હું કે જો કોઇ આશાકકી દિલ આજારી કરતા હય. વોહ ઇસ દુન્યાંસે નામુરાદ મરતા હય. મગર જો કોઈ કિસીકી હાલતપર તરસ ખાતા હય વોહ અપની મુરાદદોનો જહાંનમેં પાતા હય.
યુસુફ—હીયર! હીયર! શાબાશ! અચ્છા અજીજ ફર્જ કરો કે હમ મર્દ હય, ઔર હમકો દિલને મજબુરકિયા, ઔર સમમિસ બનકર તુમ્હારે યા આયા તો હમ જુર્મ કિયાં.
અજિજ—(હંસકર) માશા અલ્લાહ આપને અપને ઉપર ખૂબમિસાલદી.
યુસુફ—નહીં નહીં મિસાલ નહીં તુમ ઇસકો થોડીસી દેરેકે લીયે સચ સમઝલો (ખુદસે) ઔર હયભી સચ.
અજિજ—હાં હાં તો ઇસમેં કોઈ હરજ નહીં. યેહ સબ આપને દિલ યા મહોબ્બતકી ખાતીર કિયા હય.
યુસુફ—અચ્છા દેખો તુમ્ભી આશક હમભી આશક અગર હમ અપને કૌલસે પ્રામીસસે ફિરેગા તો ઉસ ખુદાસે ફિરેગા જિસ્ને જમીનો આસ્માન બનાયા, ઔર અગરતુમ ફિરોતો?
અજિજ—હંય હંય અજી અગર મંયભી અપને કૌલસે ફ્રિરૂંતો ઉસ ખુદાસે ફિરૂં. જો ઝૂટે ઔર દગા બાજોંકો જહનમકી સજા દેતા હય.
યુસુફ—તો અબ હમ જો કહેગા તુમકો કરના પડેગા.
અજિજ—મંજૂર.
યુસુફ—દેખો સાંચો ફ્રિર ફિરના નહીં.
અજિજ—

વાઅદા જો કિયા હય ઉસે ફરાહી કરૂંગા.
મંય કૌલસે અપને નટલાહુ નટલુંગા.

યુસુફ—અચ્છા પ્યારે અજીજ માંનલોકે અગર થોડી દેરેકે લીયેમય મર્દ હોજાઉ તો કયા ઉસ હાલતમેંભી અપને સચ્ચે કૌલપર કાયમ રહોગે?
અજિજ—મિસા સાહબ આપ યેહ મિસાલ હરદફા ખુબ દેતી હય. અજી સાહબા આપ એક વકત નહીં બલ્કે બહતર દફા મર્દ હો જાય તોભી કૌલકા ઇફા કરૂં.

યુસુફ—બહુત્તરકી જુરૂરત નહીં હય ફકત એક વકતકે લિયે. માંન લેકિ મંય એક શરીફ ખાન્દાનકા લડકા હું શમીમબ્બારકે ઇશ્ક ને મુઝે પાગલ બના રખ્ખા હય.

અજીજ—અજી બસ ઇસ ઝગડેકો હટાઇયે ઔર મુઝે અપને કલેજેસે લગાઇયે:—

નિગાહે લુત્ફસે અય ગયરતે કમર દેખો;
મિલાઓ આંખ જરા મુજકો એક નજર દેખો.

યુસુફ— લો તુમ્બી ગોરસે પ્યારે જરા ઇધર દેખો.
મઢમ તો દેખ ચુકે થે યેહ સોલજર દેખો.

ડ્રોપસીન.

બાબ દૂસરા તમામ.

—:०:—

બાબ તીસરા–પરદા પહેલા.

અજીજકા બાગ.

ગાના.

યુસુફ–કરમ કરે તુહી કરમકી બારી,
તેરા નામ જપત હું પરવર દીગાર.
ધરતી આકાસ સબ કુચ્છ તેરા,
જગતકો પાર કરન હાર.—

યુસુફ—(પીછેસે શમીમકી આંખપર હાત દેકર) જી સરકાર મુશ્કિલ આસાન હુઈ શુક્ર કિજીયે.

શમીમ—ફરમાઇયે.

યુસુફ—બાત યેહ હય કે અજીજ એક બહોતહી શરીફાના ખિયાલ ઔર માઅકૂલ પસન્દ આદમી હય.

શમીમ—બેશક માઅકૂલ પસન્દ તો ઇસીસે જાહિર હોતા હય કે ઉસ્ને આપસી મઅકૂલ લેડી કો પસન્દ કિયા.

યુસુફ—(હંસકર) વાહ તુમ્હારી તબીયતમેં હર વક્ત મજાક હી રહેતા હય.

શમીમ—મજાક કયસા? કયા ઝૂટ હય? અજીજ તુમ્હારા આશકે જાર નહીં હય! તુમ ઉસ્કે માશુક તરેહદાર નહીં હો.

યુસુફ—બખુદા મયને એ આશકો માશુકકે અલફાજ કભી ઇસ્કૂલમે ભીનહી સુને.

શમીમ—યેહ તો ગલત હય જબ ઇસ ઉમ્રમેં લોગ આશકીસે બાજ નહીં રહે તે તો ઉસ ઉમ્રમેંતો તૌબા હય બાલાઇકે લચ્છે હોંગે.

યુસુફ—જી નહીં બાલાઇ કે લચ્છે તો આપહી હયં.

શમીમ—અગર મંય અયસી હોતી તો તુમ્હારી તરાહ લોગ મેરે ગિર-વીદાન હોતે!

યુસુફ—(હાથ જોડકર) લિલ્લાહ મોઆફ કરો.

શમીમ—(મુસ્કુરાકર) માફ કરનેકે કાબીલતો નહી હો મગર ખયર હાંવો મોઅમેલા કિસ તરાહ તય હુવા.

યુસુફ—હુવા કયા? મયને કૌલો કરાર લેને કે બાદ યેહ ફરબાલબાસ ઉતાર કર અપના અસ્લી જલ્વા દિખા દિયા ઔર અજીજસે વાયદા કરા લીયા કે વોહ ઇસ કામમેં હમે મદદદે.

શમીમ—ખયર ખુદાકા શુક્ર ઇસ કામકે તય હોનેકી તો ખુશી હુઇ મગર અજીજકી નાકામીયાબીકા રન્જ રહા.

યુસુફ—આપ ન ઘબરાઇયે.

શમીમ—લો વોહી આતે હય અબ ઇન્કે સામને જરા સંભલકે ગુફતગુ કરના.

અજીજ—(આનકર) આદાબ અર્જ જનાબ મિસ સાહબ.

યુસુફ—(હંસકર) આદાબ અર્જ હય આઇયે તશરીફ લાઇયે.

અજીજ—કહીયે આપકા મીજાજ કયસા હય?

યુસુફ—જીહાં આપકી ઇનાયત હય.

અજીજ—મેરી ક્યા ઇનાયત હય.

યુસુફ—કયું નહીં આપકીહી ઇનાયત હય.

અજીજ—ખુબ ભઇ શમીમ તુમ્હારી માશુક સાહબા આજ કયસી બાતેં કર રહી હયં.

શમીમ—જીહાં જાને યેહ આજ કયસી બાતેં કરતી હય.

યુસુફ—લો શમીમ આપકા શુકરીયા અદા કરો ઔર......

અજીજ—નહીં કયા જુરૂરત હય. ખયર અબ મંયહી ઇસ રાજકા જાહેર કરતા હું યેહ તુમ્હારે નકલી મીસ સાહબ એક મેરે સચ્ચે ઔર સાદીક દોસ્ત હય. લેહાજા ઇન્કા ઇરાદા તુમસેં શાદી કરનેકા હય. ઇસલીયે જો કુચ્છ મેરે ઔર તુમ્હારે દરમીયાંનમેં ફરજી ખાયાલાત કાયમ હુવેથે ઉન્કો મંય વાપસ લેતા હું. ઔર આજસે તુમકો હકીકી બહનસે જીયાદા સમઝુંગા.

શમીમ—(ઝુકકર) આદાબ અર્જ હય. વાહ કયા કહેને હય.

મરદ અપને કૌલસે હોતે નહી હય સરનિગું.
આસમાં અયસોંહી કે બલપર ખડા હય એસિતું.

યુસુફ—બેશક:—ગયરકા ખુદ દર્દ કરતા હય જો અહેલે દર્દ હય.
જો મુસીબતમેં કિસીકા સાથ દે વોહ મર્દ હય.

અજીજ—ખયર યેહ તો હો લીયા અબ યેહ ફરમાઇયે કે કયા તરકીબ કરની ચાહીયે.

યુસુફ—હાં અબ યહાંસે મકાનકો ચલના ચાહીયે.

અજીજ—કિસકે મકાનકો શમીમ કે યહાં યા અપને યહાં ?

યુસુફ—બેહતર તો યેહી હોગા કે આપ લોગ મેરે મકાનકો ચલેં ઔર વહાં મેરે વાલેદેનકી રાયકા અન્દાજ લેકર ફિર આપ અપને ખાલુ સાહબસે ઇસકા તજકીરા કરે.

અજીજ—હાં યેહ તો ઠીક હય. મગર શમીમકો કહાં રહેના ચાહિયે.

યુસુફ—ઇનકો મરદાના લિબાસમેં હમારે સાથ ચલના ચાહીયે યા કોઈ રાહ બતાઇયે.

અજિજ—બસ બસ યેહ બાત બીલકુલ ઠીક હય.

શમીમ—તો ભલા મંય મરદાના લીબાસ કિસ તરહ પહેન સકતી હું.

યુસુફ—જી જીસતરહ મંયને જનાના લીબાસ પહેન લીયા હય.

શમીમ—(મુસ્કુરાકર) ખયર.

અજીજ—તો ચલો શમીમ તુમ ઔર મીસ સાહબ દોનોં વાલીદાસે હમારી ઇજાજત લેલો ઔર સુબેહી ચલ દો.

શમીમ—બેહતર હય.

અજીજ—ચલીયે મીસ સાહબ સરકાર દલ્લાલા ફરેબોંકી ખાલા.

(સબકા જાના).

બાબ તીસરા—પરદા દૂસરા.

—:O:—

ઉસ્તકુદદૂસકા મકાન.

શમશાદ—બીબી કલતો તુમ્હારે શૌહર ઉસ્તકુદદૂસને કાલે કોટકા મુજપર ઇલ્જામ લગાદિયા.

ચકોરી—અય કલમુવેકી સુરતપર ઝાડૂ ફેરૂં તુને ન ઉસે પકડ઼વા દિયા.

શમશાદ—હા લોગોને ઉસે બહોત મારા પીટા, મુજસે તો કુચ્છ કિસીને કહા નહીં.

ચકોરી—ચલ અચ્છા હુવા.

શમશાદ—હા પ્યારી અબ કોઇ ઔર મીલનેકી સુરતનીકાલની ચાહીયે.

ચકોરી—ક્યું ક્યું ક્યા કુચ્છ ઉસ્તકુદદૂસકા ખોફ હય ?

શમશાદ—હાહા અબવોહ કિસિરોજ હમે યહાં દેખ લેગાતો બડી ગડ-
બડ હોગી, ઇસલીયે મંયને એક જગા સોંચલી હય.

ચકોરી—કૌનસી કયા કોઈ ફિઝુકી જગા હય.

શમશાદ—અજી બડી ફ્રિઝુકી જગા હય. ઇસ્ટેશનકા વેટીંગરૂમ હય.

ચકોરી—તો વોહતો મુસાફરોંકે લીયે હય હમેં તુમ્હેં કોઈ મનાતો નહીં કરેગા.

શમશાદ—નહીં કોઈ મના ન કરેગા. ઇસ્ટેશનકે બડે બાબૂસે ઔર મુજસે
બહોત દોસ્તાના હય.

ચકોરી—બસ તો ઠીક હય.

ગાના.

ચકોરી—

સજન જાનો દિલ વેટીંગ રૂમકો.
હમ તુમ ચલદેં હિલમિલકે દિલબર દિનભર સયર કરેંગે.
ઘર ભરકે જરજર કે મરેંગે.—હમતુમ ચલદેં.
સયરકી ખાતીર મન લલચાવે.
ઘરમેં બયઠકર જીયા ઘબરાવે.
જયસે જાન્વર કુંયદમેં ફુંસકર જીન્દગી.
અપની મુફ્ત ગવાવેં.—હમતુમ ચલદેં.—

આજ મંય ઉસ્સે ખાલાકે વહાં જાનેકા બહાના કરૂંગી. ઔર તેરે સાથ શામકો જુરૂર ચલુંગી વહાં ઉસમુવે ઉસ્તકુદદૂસકી હવાભી નહીં પહોંચ સકતી.

શમશાદ—અજી તૌબા તૌબા વોહ તો કતઈ બગલોલકા બચ્ચા હય.
ઔર મંય ?

ચકોરી—તુતો મેરે દિલકા ટુકડા હય. છયલા છબીલા સજીલા રંગીલા
નુકીલા રસીલા ચટકીલા મટકીલા.

શમશાદ—ઓહોહોહો બીબી તુમને તો સારે એ બી સી ડીકે હર્ફ ખતમકર દિયે.

ઉસ્તકુદદૂસ—(આનકર) એ બી સી ડી.

શમશાદ—માર ડાલા અરે યેહ કહાંસે આયા અલ્ફાબેટકા સાલા.

ચકોરી—(હાથ મલકર) હાય હાય કિવાડ બંધ કરના ભૂલ ગઇ.

ઉસ્તકુદદૂસ—એક્ ! એક્ ! હયક્ ! અજી જનાબ ડબલ્યુ ઝેટ વાઇ
આપકી કમબખ્તી યહાં કયું લાઈ.

શમશાદ—મય આપસે કલકે કોટકી નિસ્બત માફી માંગને આયા થા.

ઉસ્તકુદદૂસ—તો મૉફ઼ી માંગને મુજસે આયે થે યા મેરી જોરૂસે ?

શમશાદ—નહીં આપ થે નહીં ફ઼િર મંય ભાભી સાહબસે બાતેં કરને લગા.

ઉસ્તકુદદૂસ—ખ઼ૂબ, ભાભી સાહબકા અચ્ચા તુમ્હારે લીએ બાતેં કરનેકો ભાભી સાહબકો લાયા હું.

શમશાદ—ખ઼યર સાહેબ નારાજ઼ મત હો મૉફ઼ કરો.

ઉસ્તકુદદૂસ—નારાજ઼ હોનેકી બાતહી હય. તુમ નહીં જાન્તે કે કીસી દોસ્તકે પીછે ઉસ્કે મકાનપર નહીં જાના ચાહીયે—

દોસ્તોંકા ફ઼ર્જ઼ સુનલો કટફટા કર કાનકો;
દોસ્તકે પીછે ન જાના ચાહીયે દોસ્તકે મકાનકો.

શમશાદ—અચ્છા આદાબ અર્જ઼ હય. (જાના)

ચકોરી—મીયાં તુમને શમશાદકો તો જો કુચ્છ દિલમેં આયા કહ સુનાયા મગર યેહ ખ઼િયાલ ન આયા કે સાથ ઉસ્કે એક પાકબાજ ઔરતપરભી ઇલ્ઝામ આતા હય.

ઉસ્તકુદદૂસ—હાં અયસી હાલત મેં ખ઼િયાલ નહીં રહેતા હય.

ચકોરી—ખયર મીયાં આજ મુઝે મેરી ખાલાંકે વહાં જાના હય. ઇસલીયે તુમ અપને ખાનેકા બન્દોબસ્ત કરલેના, ઔર દેખો ભૂકે ન રહના નહીં તો મેરા દિલ કબાબ હો જાયગા.

ઉસ્તકુદદૂસ—નાના તુમ રંજ ન કરો મંય સબ કુચ્છ સમજલુંગા.

ચકોરી—(જાતે જાતે ખ઼ુદસે) આજ તો ઇસકી ઇસ્ટીમ બડે જોરપર હય. ખ઼ુદા ખ઼યર કરે. (જાના)

ઉસ્તકુદદૂસ—યેહ મામલા કયા હય. હજ઼રતે શમશાદ ઔર ઇન્જાની બકી જોરૂકો એ બી સી ડી પડાએ. અબ કયા ખ઼િયાલી પુલાવ પકાએં, કિધર જાયેં ખયર દેખાજાયગા. એ કહી હાતમેં હુકમ ઉસ્તાદ પ્રોપ્રાયટરકેસે ફ઼ના કર દુંગા. મુઝે તો કુચ્છ અપને મરનેકા ખૌફ઼ હી નહીં હય.—

મનમ ઉસ્તકુદદૂસ શેરે નર;
ભલા ચીજ કયા હય વો શમશાદ ખર;
અગર મિલ ગઈ કુચ્છ મુઝે બદ ખ઼બર
નિકાલુંગા ડંડેસે ફ઼િર સારી ટરટરટરટર.

નાશાદ—(આનકર) ટરટરટરટર સીડ઼ીપન જોરપર હય.—દોસ્ત સલામ.

ઉસ્તકુદ્દૂસ—અબેકયુંબે અહમક્‌ક કટેરે. ક્યા તુભી મેરી જોરૂકો એભી સી ડી પડ઼ાને આતા હય.

નાશાદ—હટજાના ઘાંસવાલી! મીયાં કાટ ખાયેગે.

ઉસ્તકુદ્દૂસ—હું મારડાલુંગા.:—

મનમ ઉસ્તકુદ્દૂસ ચૂં શેરેનર;
ભલા ચીજ કયા હયં વો શમશાદ ખર.

નાશાદ—ભલા મુઝે કયા માલૂમ કે આપ ખર હય, કે શમશાદ ખર સુનાઓ યેહ કિસ્સા મુઝે સરબસર.

ઉસ્તકુદ્દૂસ—બાત યેહ હય કે આજ શમશાદ તનહા હમારે મકાન કે અંદર ચલા આયા.

નાશાદ—તનહા મકાનકે અંદર ન આતા તો કયા ફ઼ોજકો હમરાહ લાતા.

ઉસ્તકુદ્દૂસ—ભઈ તુમ સમજતે નહી હો. મીયાં મેરી ગયર મૌજૂદગીમેં ચલા આયા.

નાશાદ—ઓહો આપકો આજ ખ઼બર પડી? યેહ બૂરા કિયા. ઉસે લાઝીમ નહી થા.

ઉસ્તકુદ્દૂસ—ખ઼યર દોસ્ત અગર શમશાદકો મેરી બીવીસે બાત કરતા પકડ઼વા દો તો પાંચ રૂપય મુજસે લેલો.

નાશાદ—હાં અચ્છા તો લાવ, બયાનેમેં કુચ્છ દિલવાઓ.

ઉસ્તકુદ્દૂસ—(એક રૂપીયા દેકર) લો યેહ શમશાદકી ગીરફ઼્તારીકા બયાના હય અબ તુમ્હારે ચાર રૂપય રહે.

નાશાદ—હાં દોસ્ત ઔર ભી ભેદ સુનાઉં તો?

ઉસ્તકુદ્દૂસ—તો પાંચ કે દસ.

નાશાદ—અચ્છા તો આજ શમશાદ મુજસે કહેતાથા કે મંય નવ્વાબ કે વહાં નહીં જાઉંગા. મગર અપને ઇજાદ ઇસ્ટેશનકે વેટીંગરૂમમેં મીલુંગા. અગર કોઈ ખ઼ાસ કામ હોતો. મુઝે વહીં મીલના.

ઉસ્તકુદ્દૂસ—ઉં! જભ્હી બીવી ખ઼ાલાકે ઘર જાનેવાલી હય. ખયરનાશાદ મંયને એક તરકીબ સોંચી હય. મય કુચ્છ દેરમેં આઉંગા. ઔર ફ઼િર હમતુમ દોનોં શમશાદકે ઘર જાયેંગે. બાકી હાલ ફ઼િર સુનાઉંગા.

નાશાદ—બહોત અચ્છા.

ઉસ્તકુદ્દૂસ—દેખો ભૂલના નહીં ખીયાલ રખના.

નાશાદ—અજી કોઈ કહનેકી બાત હય. તુમસે જ્યાદા મુઝે દસ રૂપયકા ખીયાલ હય

ઉસ્તકુદ્દૂસ—(મૂછોંપર તાવદેકર)

મનમ ઉસ્તકુદ્દૂસ પકડા શિકાર;
કહાં જાયેગા હમસે અબ વો નાબકાર.

ચકોરી—(ખુદસે) યાઅલ્લાહ ઇસ્કી ચાવી ખતમહી નહી હુઈ—અજીમીયાં ખાના ખાલો.

ઉસ્તકુદ્દૂસ—અજીમીયાં ખાના ખાલો? ખાનેકી બચ્ચી ઉસી શમશાદ કો બુલાલો.

ચકોરી—(રોકર) ઉઉઉ કુએમેં ગીરપડુંગી જહર ખાલુંગી. મર જાઉંગી.

ઉસ્તકુદ્દૂસ—(ખુદસે) મંયબી અબ જરા જમાનેસાજીસે કામલું—અરે મેરી બીવી મંય તો તુઝે છેડતાથા ચલ જાનેદે.

ચકોરી—નહીં આજ તક કોઈ મુઝે બતાતો દે મેરી કિસી તરહકી બદફયલી દેખી હય.

ઉસ્તકુદ્દૂસ—અરે ખુદા ન કરે તુજસી નેક તો જમાનેમેં નહી પયદાકુઇ.

ચકોરી—ખયર આઇન્દા મુજસે અયસી બાત ન કરના.

ઉસ્તકુદ્દૂસ—નહીં અચ્છા ચલો ખાના ખાયેંગે મેરી બીવી.

ચકોરી—મેરે મીયાં.

બાબ તીસરા-પરદા તીસરા.

——:o:——

(ઇનાયતઅલી, મુમતાજ, યુસુફ, અજીજવ શમીમકા મૌજૂદ હોના)

ઇનાયતઅલી—અયમેરે લાડલે ફરજન્દ ઇસ દો બરસ કે જમાનેમેં હમારે મરને જીનેકી ખબરભી તુમને નલી. એક કાર્ડતક અપની ખયરીત કાનભેજા.

યુસુફ—જનાબ વાલિદ કયા અર્જ કરૂં. ખત ભેજનેસે મંય મજબુર થા વલાયતકા યેહી દસ્તૂર થા.

અજીજ—કયા ખૂબ આપને વલાયતકા દસ્તૂર બયાંન કિયા હય.

મુમ્તાજ—ભાઇ જાંન તો કયા વલાયતકા યેહી દસ્તૂર હય કે ઘરકો ખત નહીં ભેજતે!

યુસુફ—અજી ખત ભેજના તો દર કિનાર બહોતસે ઘર આકર માં આપકી શકલ નહીં પહેચાન્તે, મંયને તો આપકો પહેચાનભી લીયા.

અજીજ—જીહાં યેહ બિલકુલ સહી હય. વહાંકી આબો હવાહી અયસી હય.

ઇનાયતઅલી—ખૂબ! ખયરભાઈ ખુદાકા શુક્ર હયકે તુમ મુઝે નહી ભૂલે.

યુસુફ—(હંસકર) જીહાં મયને વહાંકી હવાકા અપને ઉપર અસર નહીં હોને દિયા.

ઇનાયતઅલી—અચ્છા કિયા. હાંભાઈ વલાયતકે કુચ્છ ઔર હાલાત તો સુનાઓ.

યુસુફ—સાહબ કયા હાલાત સુનાઉં વલાયત તો અજીબો ગરીબ જગેહ હય.

ઇનાયતલી—બેશક યેહી સુન્નેમેં આતા હય.

યુસુફ—બસ ખુદાને અપને હાથોંસે બનાયા હય યે દેખીયે કે જમીનસે આસમાંનકો ૭ ટ્રેન રોજાના જાતી ઔર રોજાના આતી હયં. (અજીજસે) કયું સાહબ?

અજીજ—બેશક ઇસમેં કયા ઝૂટ હય?

ઇનાયતઅલી—ઓહો કયા ઠીક હય કયું ભઈ તો ઉસમેં કૌનલોગ સફર કરતે હંય?

યુસુફ—સાહબબહોતસે દુન્યાસે સફર કરને વાલે હોતે હંય. ઔર ઉધરસેભી બહોતસે આતેહંય—કયું સાહબ.

અજીજ—બેશક સાહબ યે ટ્રેન ઠીક વકતસે જાતી હય?

ઇનાયતઅલી—તો આસમાંન કે દર મીયાંનમેં ઇસ્ટેશન બને હોંગે ઉનકા કયા નામ હય.

યુસુફ—જીહાં બરાબર બને હુવે હયં. દેખીયે નામ ભુલ ગયા હું....

અજીજ—પહેલા સ્ટેશન સોનાપુર ઔર દુસરા જકશન સ્ટેશન જહન્નમ ઔર તીસરા ખુદાગંજ ટરમીનસ.

યુસુફ—કુચ્છ નામ યાદ નહીં પડતા ઇસવકત.

ઈનાયતઅલી—ઔર ભઈ કિરાયા આસ્માનકા કયા લગતા હય.

યુસુફ—કયું મીસ્ટર અજીજ આસ્માનકા કયા કિરાયા લગતા હય.

અજિજ—કફન ઔર તખ્તોકા હિસાબ લગાકર બતાદો કોઈ સાત પોંને સાત રૂપય હંય.

યુસુફ—જી કોઇ પઓને આઠ રૂપય હય.

ઇનાયતઅલી—અરે ભઈ કિરાયાભી કુચ્છ નહીં હય.

યુસુફ—જી કુચ્છ નહીં. સાહબ ઔર ચીજેં બડી બડી નફીસ હય.

ઇનાયતઅલી—હાં બેટા કુચ્છ ઔર હાલ સુનાઓ.

યુસુફ—અબ્બા જાંન અયસે અયસે પોડર નિકાલે હય કે ઔરત કતઈ મર્દ માલૂમ હોને લગે ઔર મર્દ ઔરત માલૂમ હોને લગે.

ઇનાયતઅલી—ઓહો કમાલ હય.

અજિજ—સાહબ એક જુતા વલાયતમેં અયસા નિકલા હય કે એક ઘન્ટેમેં ઉસ્કો પહનકર આદમી દસ હજાર કોસ પહોંચ સકતા હય.

ઇનાયતઅલી—ઓહોહોહો.

યુસુફ—બેશક ઔર ઉસ ટોપીકો નહી કહેતે હો કે આદમી અગર પહેનલે તો વોહ કિસીકો નજર હી ન આય. ઔર વોહ સબકો દેખે.

ઇનાયતઅલી—ઓહોહોહો.

શમીમ—બસ લીલ્લાહ રહમકરો, જ્યાદા ઝૂટ અચ્છા નહીં હય ખતમ કરો.

ઇનાયતઅલી—બેટા યુસુફ અબ હમકો તુમ્હારી શાદીકી બહોત ફિક્ર હય, ચુનાચે એક જગેહ હમારે દોસ્તસે વાદા હય ઉસ્કી ફિક્રમે હું.

શમીમ—યા અલ્લાહ ઇસ બુઢ્ઢેને યેહ કયા બાત સુનાઇ હય.

ઇનાયતઅલી—અચ્છા બેટા તુમ ઔર યેહ તુમ્હારે યાર દોસ્ત તકાને સફરસે થક હુવે હોંગે અબ થોડી દેર આરાંમ કરલો ફિર ગુફતગુ કરેંગે.

યુસુફ—બહોત અચ્છા લો આસમાનસે ગિરે તો ખજનરમે અટક રહે.

(વાલીદ અજીજ યુસફ કા જાના.)

શમીમ—(મુમ્તાજસે) કયું સાહબ યેહ માલુમ હય કે યુસુફકી શાદી કહાં હોગી યેહ કૌનસી નિગોડી ઔરત હય?

મુમ્તાજ—મુઝે નહીં માલુમ હય. લેકીન યે નિગોડીકા અલફાજ આપને કહાંસે સીખા યેહ તો મર્દોંકા મહાવરા નહીં હય.

શમીમ—જી હમ લોગ જો કઈ બરસમેં વલાયતસે આયે હંય તો યહાંકે મુહાવરે ઔર રોજ મરરે કતઈ ભૂલ ગયે.

મુમ્તાજ—કયું સાહબ યેહ જો હમારે ભાઈકે સાથ દૂસરે શખ્સ ગયે હયં યે કૌન હયં.

શમીમ—જી યેહ એક રઈસકે લડકે હય. તુમ્હારે ભાઈકે દોસ્ત કયું સાહબ આરામ કમરેકો હમ ઇધર હોકર ચલે જાયઁ?

મુમ્તાજ—હાં ઇસી રાસ્તેસે તશરીફ લે જાઇયે આરામ ફરમાઇયે.

શમીમ—બેહતર હય. (જાના, અજીજકા આના)

મુમ્તાજ—અજબ હાલત હય-ઇસ દિલકી જહાં દેખી ભલી સુરત;
દિલે નાદાં મચલતા હય કે બસ હમ તો યેહી લેંગે.
હાય! કયા સીતમગરકી દિલ ફરેબ સુરત હય.

અજિજ—હાય હાયઃ-
વોહભી કમસિન હય ઇધર દિલભી હય નાદાં અપના;
એકસે એક જિયાદા હય મચલનેકે લિયે.
હાય કયા કમ્બખ્ત સિતમગરકી દિલ ફરેબ સુરત હય.

મુમ્તાજ—(દેખકર) આઇયે તશરીફ ફરમાઇયે.

અજિજ—જીહાં !-જીસ્કી નિસ્બત યુસુફને વાઅદા કિયા હય ખુદા કરે વો યેહી હો.

મુમ્તાજ—ઉહુંહુંહું, ઉહુંહુંહું, ઉહુંહુંહું, ખુદા ખયર કરે યેહ તો બહોતહી બે રુખે શખ્સ માલુમ હોતે હયં.-અજી હુજાર અય સરકાર.

અજિજ—જી કયા મુજસે ફરમાયા?

મુમ્તાજ—નહીં તો પડોસીયોંસે.

અજિજ—(ઇધર ઉધર દેખકે) પડોસી તો યહાં કોઇ નહીં હય.

મુમ્તાજ—અજી જનાબ આપહી પડોસી હય.

અજિજ—અચ્છા ફરમાઇયે.

મુમ્તાજ—કયા મય યેહ પૂછ સકતી હું કે આપકા મીજાજ અચ્છા હય.

અજિજ—જુરૂર ઔર મયભી યેહ કહે સકતાહું કે આપકી ઇનાયત હય.

મુમ્તાજ—સરકારકા દૌલત ખાના?

અજિજ—દૌલતખાના હમારે સાથ હય.

મુમ્તાજ—ખૂબ? આપકા નામ કયા હય?

અજિજ—દેખીયે યાદ નહીં રહા ભૂલ ગયા હું.

મુમ્તાજ—ખૂબ સાહબ હમારી હર બાતકા જવાબ વો લાજવાબ દિયા કે ગોયા હમ બાત કરનેકે કાબીલહી નહીં હયં.

અજિજ—જી હુજૂર આપતો સબ કાબીલ હય. અલબત્તા મંયહી કાબીલ નહીં હું.

મુમ્તાજ—અચ્છા ઇસ તરફ આઇયે મંય કુચ્છ અર્જ કરૂં.

અજિજ—વહીંસે ફરમાઇયે કહીં આપકે ભાઇ આ જાયંગે તો મુઝે સખ્ત નદામત હોગી.

મુમ્તાજ— નહીં ભાઈ તો ઐસા રહે વોહ નહીં આયેંગે.

અજિજ—યા અલ્લાહ કયાં કરું. હાય ગઝબ્ હોગયા શમીમ આતી હય.

મુમ્તાજ—શમીમ આતી હય ?

અજિજ—અજી નહીં આતા હય. વલાયત રહેનેસે યહાં કે મહાવરે ભૂલ ગયે (મુમ્તાજકા બલાયેં લેના અજીજકા હટજાના-શમીમકા આના.)

શમીમ—ભાઈ અજીજ તુમ્કો તુમ્હારે દોસ્ત બુલા રહે હય.

અજિજ—અચ્છા ચલીયે (અઝીઝ વ શમીમકા જાના.)

મુમ્તાજ--અફસોસ દિલકી દિલમેંહી રહી બાત ન હોને પાઈ! ખૈર દેખા જાયગા ખુદા માલિક હય.

ગાના.

મુમ્તાજ—હમરી સુધ લીજોરે માધો, મોરી બારીસી ઉમરીયા—
ગર તુમ હોતે જલકી મછલિયા, જાલ મયઁ હોતી રે માધો—
સૈયાંકો ફઁસાતી મયં પલમેં, મદન દુઃખ ખોતીરે માધો—
નયન તરસ રહે મોરે નિગોડે દરસ રસ દીજોરે માધો—
ચાતક હમ તુમ ચન્દા. શીતલ કીજોરે માધો—હમરી—

——:o:——

બાબ તીસરા—પરદા ચૌથા.

શમ્શાદકા મકાન.

ઉસ્તકુદદૂસ—તો યેહ ઠીક માલૂમ હયકે વોહ આજ શામકો વેટીંગરૂમમેં જાયેંગે,

નાશાદ—અરે ભઈ મુજસે ખાસ શમ્શાદને કહા હય બલ્કે મુજેભી બુલાયા હય.

ઉસ્તકુદ્દૂસ—અચ્છા ચુપ હો જાવ વો આતી હય.

નાશાદ—હાં ચુપ હું. (ચટપટીકા આના) ભાભી સલામ.

ચટપટી—જીતે રહો. અય નાશાદ ઈતને દિનસે કહાંથે ?

નાશાદ—યહીંથા.

ઉસ્તકુદદૂસ—અરીનેક બખ્ત સલામ.

ચટપટી—(શરમાકર) હયં યેહ કૌન હય ?

ઉસ્તકુદદૂસ—મંય હું ઉસ્તકુદદૂસ આલૂબુખારેકા લડકા.

ચટપટી—તો આજ કયસે આયે હો ?

ઉસ્તકુદદૂસ—તુમ્હારે શૌહર શમ્શાદકી ધુર્પત સુનાને,

ચટપટી—હંય કયસા ધુર્પત ? કયા કોઈ નયા ખટરાગ ફયલાયા હય ?

ઉસ્તકુદ્દૂસ—હાં ઉન્હોને અપની ધુનમેં હમેં બે વકત છેડ઼ના શુરૂ કીયા હય.

ચટપટી—વોહ તો કહેતે થે કે ઉસ્તકુદ્દૂસ મુજસે મિલ્તેહી નહીં હય.

ઉસ્તકુદ્દૂસ—હાં બગયર મિલેહી વોહ હમારી ગત બેગત કરે ડાલતે હય.

ચટપટી—મેરે ખીયાલમેં તો યેહ તુમ્હારા ઉતાર ચડ઼ાવ કુચ્છ આતા નહીં.

ઉસ્તકુદ્દૂસ—હાં યેહ ઉતાર ચડ઼ાવ તુમ્હારી સમજમે ઈસ વજેસે નહીં આતા હય કે તુમને હમારા સમ્પૂરન કિસ્સાહી નહીં સુના.

નાશાદ—મીયાં અબતક અસ્તાઈપર અટક રહે હો અન્તરા નહીં કહેતે હો.

ઉસ્તકુદ્દૂસ—અચ્છા લેતો કહેતા હું જ઼રા સમકા ખ઼િયાલ રખના-બાત યેહ હય કે તેરે મીયાંને મેરી સબ ઈજ઼્જ઼ત ખ઼ાકમેં મિલાદી કયું ભઈ?

નાશાદ—બેશક! એક ધાહુઈ.

ચટપટી—મેરે મીયાંને તુમ્હારી કયા ઈજ્જત ખાકમે મીલાઈ યેહ કય બાત સુનાઈ?

ઉસ્તકુદ્દૂસ—બાત યેહ હય મંયતો એક સીધાસાદા આદમી હું મેરી ઔરતકો ઉનહજરતને ડોરપર લગા લીયા હય. કયું ભઈ?

નાશાદ—બેશક બેશક દો ધા હુઈ.

ચટપટી—મેરા મીયાં ઈસ કીસ્મકા નહીં હય. વોહ કિસીકો ડોરપર લગાના કયા જાને! વોહતો સબસે અલગ કનારેપરહી રહેતા હય.

ઉસ્તકુદ્દૂસ—અરી નેકબખ઼્ત જિત્ને મછલી પકડ઼ને વાલે હયં સબ કનારેપરહી જાલ લગાતે હયં-કયું ભઈ?

નાશાદ—બેશક બેશક બેશક તીન ધા હુઈ.

ચટપટી—ભલા મુઝે યે કયસે યકીનહો મેરા શૌહરતો બડ઼ાનેક હય.

ઉસ્તકુદ્દૂસ—અજી ઈસી તરહ મેરી ઔરતભી બડીનેક માલુમ હોતીથી મગર અબ મેરી તરહ તુમ્ભી યક઼ીન કરલો-કયું ભઈ?

નાશાદ—બેશક બેશક બેશક બેશક ચાર ધા હુઈ.

ઉસ્તકુદ્દૂસ—અરે ઈન ધાઓંકો છોડ કોઈ દૂસરી લય એખ્તીયાર કર.

નાશાદ—હાંહાં લેલે દૂસરી લે.

ચટપટી—આખ઼િર અબ તુમ કયા ચાહતે હો.

ઉસ્તકુદ્દૂસ—યેહ ચાહતે હય કે અપને શૌહરકો ઈસ બાતકી તુમ સજા દો.

ચટપટી—અગર વોહ અયસા કરતા હયં તો મંય જ઼રૂર ઉનકો સજા દુંગી ઔર તુમભી અપની ઔરતકો સજ઼ા દો.

ઉસ્તકુદદૂસ—હાં ઔરતકે લીયેતો મયને સોંચ રખ્ખા હય વોહ કરૂંગા. આજ જરા દેખલું ?

ચટપટી—દેખ કહાં લાગે ?

ઉસ્તકુદદૂસ—આજ શામકો ઈસ્ટેશનકે વાર્ટીંગરૂમમે દોનોકે જાનેકી ખબર હય.

ચટપટી—બસતો યેહ મૌકા ઠીક હય મુઝેભી તુમ અપને સાથ વેટીંગ રૂમમેં લે ચલો.

ઉસ્તકુદદૂસ—હાંહાં જુરૂર જુરૂર.

ચટપટી—અગર વહાં શમ્સાદ પુછે કે યેહ કૌન હય ? તો કહ દેનાકે યેહ મેરી દૂસરી બીવી હય.

ઉસ્તકુદદૂસ—અચ્છાતો આજ શામકો સિકસ બજે તૈયાર રહેના.

ચટપટી—હાંહાં જુરૂર મુઝે ખુદ ફિક્ર હય.

નાશાદ—બસ બસ અબ પાંડેજીકી પત્રામેં મત પુછે કામ બના બનાયા પયંતીસ હય.

ઉસ્તકુદદૂસ—ચલ દોસ્ત નાશાદ ઉઠ—

મનમ ઉસ્તકુદદૂસ ન્યારા હું મય.
કે ફરજન્દે આલૂબુખારા હું મય. (દોનોં જાના.)

ચટપટી—બેશક યેહ ઉસ્સાસહી માલુમ હોતા હય ઉસ ગરીબપે જુરૂર જુલ્મ હુવા હય. મેરાભી નામ ચટપટી ખાનમ નહીં જો અપને શૌહરકો નાક ચને નચબવાદું.

શમ્શાદ—(આન કર) બીવી હમારા કોટ લાવ.

ચટપટી—યાઅલ્લાહ ખયર ઈસ વકત ઘબરા કયું રહે હો.

શમ્શાદ—ઘબરા યું રહાહુ કે મુઝે ઈસ્ટેશન જાના હય.

ચટપટી—કયું ઈસ્ટેશનપર કયા હય ?

શમશાદ—એક મેરા દોસ્ત આને વાલા હય ઉસે રીસીવ કરને જાતા હું.

ચટપટી—(ખુદસે) હું મયભી રીસીવ બીસીવકી ખબર સબ જાન્તી હું તો કબતક આઓગે ?

શમશાદ—શાયદ સુબ્હ તક આના હોગા.

ચટપટી—(ખુદસે) અચ્છા મુએ મંયભી શબભર તેરે સાથહી હું— (જાહિર) તો મીયાં રાતભર વહાં કયા કરોગે ?

શમશાદ—યેહી ઉન્કે આનેકી ખુશીમેં જલસા વગયરા હોગા.

ચટપટી—તો મીયાં જલ્સેમેં કયા કયા હોગા?

શમશાદ—યેહી નાચ રંગ ખાના પીના હોગા.

ચટપટી—તો તુમ નાચ દેખોગે?

શમશાદ—અસ્તગફિર ઉલ્લાહ મંય ઔર રંડીયોંકા નાચ દેખું! તૌબાતૌબા.

ચટપટી—(ખુદસે) હાયરે:

મન મયલો તન ઉજરો સો, બગલાકોસો ભેખ;
જાસેતો કાગા ભલો, બાહર ભીતર એક.
બેશક મીયાં તુમકો તો અયસી બાતોંસે નફરત હય.

શમશાદ—હાં હાં બીવી મુજસે કસમલેલો; બસ બાજારમેંભી આંખેં નીચી કરકે નિકલતા હું.

ચટપટી—(ખુદસે) દેખ ખુદા તેરી આંખેં નીચી હી કરેગા-(જાહિર) બેશક બેશક મીયાં.

શમશાદ—અચ્છા તો ટરેટેશન જાતા હું.

ચટપટી—હાં જાવ (ખુદસે) અપની માલગાડીભી લે જાવ. હમારી એક્સપ્રેસભી આતી હય.

શમશાદ—અચ્છા ઘરસે હોશીયાર રહના.

ચટપટી—હાં (શમશાદકા જાના) તુમ અપને સરસે હોશીયાર રહેના. અબ મુઝેભી તૈયાર હોજાના ચાહીયે; ઉસ્તકુદ્દૂસ વગયરા ન માલુમ કિસ વક્ત આજાયેં. (જાના.)

બાબ તીસરા-પરદા પાંચવાં.

શમીમકા મકાન.

શમીમ--બસબસ આપ મુઝે તો મેરે ઘર પહોંચા દીજીએ ઔર ઇનમેહરબાંનીઓસે માફ કીજીએ.

યુસુફ--હંય યેહ કયું મલાલ કરતી હો કયા દિલમે ખિયાલ કરતી હો.

શમીમ--ખૂબ હમીપે એક ઐયારીકા રોગન મલના ઔર હમારી હીછાતીપર મુંગ દલનાં.

યુસુફ--અરે ભાગવાંન ખુદાસે ડર મયને કયા મુંગ દલી હય કૌનસી ઐયારીકી ચુડીયા મલી હય?

શમીમ--ન દલીતો અબ દલોગે જબ અચ્છીસી દુલ્હન ઘરમેં લાઓગે તો હમે દિખા દિખા કર કયા ન જલાવોગે?

યુસુફ—બસ લિલ્લાહ યેહ બાતેં જબાનપર નલાઓ અયસે ફિક્રે મુજે ન સુનાઓ ઉસ નઇ દુલ્હનકો સાત મરતબા તુમપર કુરબાન કરદું.

શમીમ—(મુસ્કુરા કર) યેહ કયું આખિર કલ તુમ્હારે વાલિદને ફરમાયા હીથા તુમ્હારે બ્યાહકા બીડા ઉઠાયાહીથા.

યુસુફ—ઓહ ઉન્કે ફરમાનેસે કયા હોતા હએ એહ બુડાપે કે ખિયાલાત હયં દિમાગકી ખુશકી હય.

શમીમ—ખયર દિમાગકી ખુશકીહી સહી મગર ઇસ તસકીરેકા કુચ્છ ઉન્કી તબીયતસે ઇન્તેહાતો લેના ચાહીએ.

યુસુફ—હાં હાં હુજુર મગર ઇસ બાતકી ટટોલ અજીજસે કરના ચાહીએ હમે તુમ્હે ઉન્કે પાસ નહિ જાના ચાહિએ.

શમીમ—બેશક યેહ ઠીક હએ ભાઇ અજીજકો બુલાઓ (અજીજકા આના)

યુસુફ—યેહ લીજીએ ટૂટપડે સરપે આસમાંકી તરેહ.

શમીમ—માશા અલ્લાહ ઉમ્ર બડી હએ.

અજીજ— ગુડ મોરનીંગ ભાઇ તાજા વિલાયત જેન્ટલમેનો.

યુસુફ—અરે યાર માફ કર, તાજા વિલાયત કહે કર કહી ભાંડા ન ફોડના

અજીજ—અગર ભંડા ફુટ જાયગા તો કયા હએ ઉસી આસમાંન જાનેવાલી ટ્રેનમેં બયઠ જાનાં.

યુસુફ—જી ઔર તુમ જો દસ હજાર કોસ એક મીનીટમેં પોહચત હએ વોહ જૂતા પેહન જાના.

શમીમ—બસ ઇનિ ગપ્પો માફ કરો કલહી બોહત સચ બોલ ચુકે હો.

અજિજ—દેખો આપકે ગુલામને કયા વલાયતકા સચ્ચા હાલ સુનાયા હય.

શમીમ—હાં ભઇ અજીજ એક બાતકા દારોમદાર તુમ્હારે પર હય.

અજિજ—વોહ કયા છપ્પર હય કહીયે વોહ બી ઉઠાંઉ.

યુસુફ—હાં જનાબ બાત યેહ હએ કે હમારે વાલીદસે યેહ પતા ચલાઓ કે ઉન્હોંને હમારી શાદીકે ટીલ્વે કહાં લડાએ હંય (ઇનાયતઅલીકા આના.)

અજિજ—હંહહં યેહ કયા મુશકીલ હએ લો વોહી તશરીફ લાતે હંય અબ મુઝે તનહાઇકા મૌકાદો (યુસુફ શમીમકા જાના.)

ઈનાયત—(બયઠકર) કહો મીસ્તર અજીજ આજકલ વલાયતમેં તો ખુબ સરદી હોગી.

અજિજ—જીનહિ વહાં આજકલ તો ગઝબકી ગરમી બલાકી લૂ ચલતી હય.

ઇનાયત—અરે ભાઇ યેહ કયું ?

અજિજ—યેહ સાહબ કુચ્છ જમીનકા લૌટફેર હુએ યહાંસે વલાયત દૂર ભી તો બહોત હય.

ઇનાયત—ખુબ તો યેહ સરદી વહાં કબતક પહોંચેગી ?

અજિજ—અબ યેહ જનવરીકી સોલા તારીખકો યહાંસે ચલદેગી ઔર બીસ બાઇસ ફરવરી તક વહાં પહોંચ જાયગી. બસ જીતને દિનોમેં જહાજ વલાયત પહોંચતા હય ઉતનેહી દિનોમેં સરદી પહોંચેગી.

ઇનાયત—યુસુફ અપની શાદીકી નિસ્બત તો કુચ્છ તસ્કીરા કરતા થા ?

અજિજ—યુસુફને તો કુચ્છ નહીં કહા મગર આપકો ખુદ અપની અવ્લાદકી રજામન્દીકા ખિયાલ હોના ચાહીએ.

ઇનાયત—રજામન્દી કયસી કયા શાદી નહીં કરના ચાહીએ.

અજિજ—નહીં યેહ મતલબ નહીં મગર ઊંટકે ગલેમેં બકરી બાંધ દેના બિલા રઝામન્દી લડકે ઔર લડકીકી શાદી કરદેના સરાસર-ઝુલ્મ હુએ.

ઇનાયત—યેહ ઝુલ્મ નહીં હય. બેટા યેહ તો માબાપકા હક઼ હય. ઔર કદીમી બુઝર્ગોંકા યેહી રસ્મો રીવાજ હય.

અજિજ—કુરબાન ઇસ રસ્મો રીવાજ કે. આપકો નહિ માલુમકે નાપસંદ જોરૂ ઔર નાપસંદ શૌહર ખુદાકા ગઝબ ઔર જીન્દગીકા દોઝખ હય, આપહી સમજ લીજીએ અગર કોઈ ગાય ભેંસ હોતો નફે નુકસાંનકે સાથ બદલી જાએ, ભલા જોરૂકો આદમી કહાં બદલતા ફિરે.

જોરૂભી કોઈ મેઝ હય જો ઉસકો બદલ લે.
કુરસી નહીં જોરૂ જિસે નીલામમેં રખદે.

ઇનાયત—હમતો સલફ઼સે યેહી દેખતે ઔર સુનતે ચલે આતે હય કે માબાપકી રઝામન્દીસે શાદી હોતી હય. ચુનાચે હમારીભી અયસીહી હુઈ હય.

અજિજ—(ખુદસે) શાયદ બીવી આપકો અચ્છી મીલી હય. સાહબ, જબતક લડકા ઔર લડકી જવાન નહો શાદીકી કિસીસે ગુફ્તગુહી નહીં કરના ચાહીએ. મગર હમારે યહાં તો.........

ચલા ઘરસેં બજ્રીએ નાઈ એક પયગામ શાદીકા,
બના એજંટ ઉસ્કી કૌમમેં હજ્જામ શાદીકા;
હમારી રાયમેં એક ઔર હય અંજામ શાદીકા,
મજા જબ હય કે હો બાજારમે નીલામ શાદીકા;
મુક઼દ્દર હય યહાં બીબીકા ઔર ક઼િસમત હય શવ્હરકી,
કોઈ લડ઼કાહો કાનાં યાકે લડ઼કી ગંજીહો સરકી.

ઇનાયત—માશા અલ્લાહ સાહબજાદે તુમને હમારે ખીયાલાતકી ઇસ-લાહ અચ્છે લફ્જોમેંકી બેશક હમને બુરા કિયાકે હમને લડ઼કેકી નીસબત દુસરે શખ્સકો જબાન દેદી મગર ખયર અબતો કર ગુજરે દેખીએ કયાહો.

અજિજ—બેશક—મગર હાં યેહ તો ફરમાઈએ યેહ યુસુફકી શાદીકા વાઅદા આપને કિસ્સે કર લીઆ હય?

ઇનાયત—ભાઈ એક મેરે દોસ્ત નવ્વાબ હય ઉન્સે ઇસ કીસ્મકે ક઼ોલો યકરાર એક મુદ્દતસે હો ચુકે હંય.

અજિજ—ઉન્કા નામ કયા હય?

ઇનાયત—ઉન્કા નામ વિકારુદ્દૌલા.

અજિજ—(ખુદસે) યા મૌલા. યેહ તો 'શમીમકે બાપકા નામ હય આહાહા મય ઉન્સે વાક઼ીફ હું. વોહ કદીમી સુલતાંનપુરકે રહેનેવાલે હંય અબ અપને ખુપાકી રેયાસતપર ઇજાદનગરમેં રહતે હંય.

ઇનાયત—તોયે ખૂબ માઅલૂમ હય કેવો ઇજાદનગરમે રહતે હયં?

અજિજ—અજી જનાબ માલુમ કયા માને? મુજસે ઔર ઉનસે તો બહોત જીયાદા રસ્મ હય.

ઇનાયત—ઓહો ભઇ ચલો ખુબ પતા મીલા તો તુમ વહાં કબસે નહિ ગએ?

અજિજ—કોઇ દો બરસ હુવે 'જબસે વલાયત ગયા હું. અબ યહાંસે વહી જાઉં ગા.

ઇનાયત—અચ્છા તો હમ તુમ યુસુફ વગયરા સાથ ચલેંગે તુમ યુસુફસે કહેદેના કે કલહમ જુરુર ઇજાદ નગર ચલેંગે ઔર મયઅભી જાતા હું ઔર સફરકા બન્દોબસ્ત કરઆતા હું.

અજિજ—બહોત અચ્છા આદાબ અર્જ હુએ.

ઇનાયત—જીતે રહો. (જાના)

અજિજ—દેખીએ કહાં કા જોડ કહાં મીલાહએ હમારાભી ખુદા હએઃ–
દેખેંગે મીયાં આકે કભુ–હમેરા નગરવા,
બરસેંગે ઈશીભી કભુ રહમતકે બદરવા.
યારબ મેરી મુરાદભી જલ્દી હુસુલ હો. (મુમતાજકાઆન)

મુમ્તાજ—આદાબ અય જનાબ હમારા કુબુલ હો.

અજિજ—આદાબ અર્જ હય સરકાર સરદાર.

મુમ્તાજ—અજી સરકાર ઔર સરદાર તો આપહંય મુઝે ઈતનાં નબડાઈએ.

અજિજ—અજી બડ઼ાનેંકી કહેતી હો? મય તો કુચ્છ ઔરભી કહેતા મગર કયા કરૂં ગયરત ઔર શરાફ઼ત ઇસ અમ્રકી મુખ્તજી નહિ હય.

મુમ્તાજ—આખીર ઇસમે ગયરત ઔર શરાફ઼તકી કૌનસી બાતહય.

અજિજ—કયું નહી ગયરતદારોંકી ગયરતદારી સાથ હય મય ઉન દોસ્તો મે નહિ હું કે દોસ્તસે દોસ્તી રખ્ખુ ઔર દોસ્તકે ખાન્દાંનકી ઔરતોંકો તકું આજકલકે દોસ્તોંકો કુચ્છ અજબ અતવાર હય મા બહન યારોંકી તકતે હય એક વોહ અઇયાર હય લાઅનત ઉન્કી શકલપર ઔર જુધ્હય કીરદારપર કહેર બરસાં ખુદાવંદા તુ અયસે યારપર.

મુમતાજ—બેશક મગર–
દર્દમંદોસે નહિ જાતે પુગાં હોતા હય,
આતીશે હિજકા ઉંચાહી ધુઆં હોતા હય.

અજિજ—હાં; ભરોસા ચાહીએ રખના ખુદાસે બંન્દોકો;
મુરાદ દેતા હય ખાલીક મુરાદ મંદોકો
ખબર જરા અપને ભાઇ યુસુફકો ઔર
મીરજા અમીમકો તો ભેજ દીજીયે.

મુમતાજ—અચ્છા અભી લીજીએ (જાના)

અજિજ—યાર મારે ગએ તો તીનધર કોલીયોંકે મારે ગયે અબકે હમ તો યુસુફસે માઅની માઅનોમે વાઅદા કરા લેંગે.

યુસુફ—કહો દોસ્ત અજીજ કયા મોઅમેલા હય?

અજિજ—યાર બ્હોતો મામલાહી કુચ્છ ઔર નીકલા મગર ખયર.

યુસુફ—મગર ખયર કયા?

અજિજ—ખયર અબ તુમ મુજસે યેહ વાઅદા કરો જોમય કહું વોહ તુમકો કરના પડેગા.

યુસુફ—હાંહાં દોસ્ત જીરૂર કરૂંગા.

અજિજ—અગર હમ યેહ કહેંગે કે તુમ મીસ બનકર હમારે બંગલે પર જાઓ.

યુસુફ—દેખો અજીજ મેરા દાવ મુજહીપે ચલ રહા હય હાંહાં ભાઇ મય યેહભી કરનેંકા તૈયાર હું.

અજિજ—અચ્છા હાત મારો.

યુસુફ—લો.

અજિજ—દેખો અગર મય સખ્તસે સખ્ત બાત કહૂં તોભી કરોગે.

યુસુફ—યામેરે અલલાહ અજીજ તુમ તો વાઅદા કરાનેમં મેરેભી ઉસ્તાદ નીકલે.

અજિજ—યાર અપના અપના મૌકા હય. તુમનેભી તો મડમ ઔર સોલજર બનકર હમકો બહોત સતાયા.

યુસુફ—અચ્છા સાહબ અબ તુમ સેલર હોકર સતાલો.

અજિજ—દેખો અબ અપને કૌલસે ફીરોગે તો ખુદાસે ફીરોગે.

શમીમ—તૌબા ભાઇ અજીજ તુમ્હેભી કયાજિદ હો ગઇ હય.

અજિજ—અચ્છા લો ભાઈ મુબારક હો; તુમ્હારે વાલીદસે ઔર શમીમ હીકે વાલીદસે વાઅદા હુવાથા.

યુસુફ—ભલા ખાવતો કસમ.

અજિજ—તુમ્હારી કસમ તુમ્હારે વાલીદકો જિન્કી તલાશથી વોહ શમી મહીકે વાલીદ હય.

શમીમ—ખુદાકા શુક્ર હય.

યુસુફ—આહાહાહા.

હોશુકે જુલ જલાલએ તાબો તવાં નહી;
ધાનસાંકી વસ્ફમેં મેરે ગોયા જબાં નહી;
મેરી મુરાદ ક્યાથી તેરે દરકે સામને;
યાં વોહ મુરાદ મિલતી હય જીસ્કા બયાં નહી;

(જાના)

——:૦:——

બાબ તીસરા—પરદા છટા.

—:o:—

વેટીંગ રૂમ.

(ઉસ્તકુદદૂસકા ચટપટીકા હાત અપને હાતમેં લીયે હુવે આના.)

ઉસ્તકુદદૂસ—દેખોબી ચટપટી ખાનમ યેહી. વેટીંગ રૂમ હય જહાં મેરી પાક દામન બીવી તુમ્હારે મીયાં કે સાથ સયરકો આયગી. આઓ અચ્છા કુરસીપર બયઠો કુચ્છ બરફ સોડા મંગવાઉં.

ચટપટી—નહી. કુચ્છ નહીં.

કયા બર્ફ કલેજેકો કરેગા મેરે ઠંડા;
શૌહરકા મેરે સરહો; ઔર મેરાહો ડંડા.

ઉસ્તકુદદૂસ—નહી નહી ડંડે વંડેકા નામ ન લિજીયે કાનૂને બહોત. સખ્ત હય.

ચટપટી—દેખો મેરે શૌહરકે રૂબરૂ તુમ મુઝે બીવી કહેકર આવાઝ દેના તાકે વોહ ખૂબ જલે.

ઉસ્તકુદદૂસ—અજી અયસા જલાઉંકે ઉસ્કી મુછેંતક જલકર કલા બત્તુ હો જાય.

(શમશાદ નાશાદ વ ચકોરી બીવીકા આના)

શમ્શાદ—બીવી યેહ વેટીંગ રૂમ બડી ઉમદા જગા હય.

ચકોરી—બસતો તેરે કુરબાન અયસીહી જગારોજ સયરકો ચલાકર.

નાશાદ—(ખુદસે) હાં આજકી તો સયર કરો.

ઉસ્તકુદદૂસ—લો વો ગડડા મીયર ટોલી આગઈ.

ચટપટી—આનેદો આનેદો.

ચકોરી—યેહ વેટીંગ રૂમ જયસા બાહરસે હય વયસાહી અંદર હય.

નાશાદ—(ખુદસે) હાં ઇસકે અંદર દો રંડુની બન્દર હય.

શમ્શાદ—નાશાદ જરા બૉયકો બુલાઓ સોડેકી બાટલી મંગાઓ.

નાશાદ—બૉય, બૉય, બૉય, ઓ બૉય કે બચ્ચે સુન્તા નહી હય.

ચકોરી—શાયદ બોય હય નહી તુમ્હી ચલે જાવ તીન બાટલી સોડેકી લે આઓ (નાશાદકા જાના) શમશાદ તુને મેરેશૌહરકો બડે ધોકે દિયે હયં.

શમ્શાદ—હાં દેખો કયસા મૌતકી કમ્પનીકા પ્રોપ્રાયટર ઔર ડાયરેકટર બનકર ડરાયા ઔર અમર બનાયા.

ચકોરી—હાં ખૂબ કિયા.

ઉસ્તકુદદૂસ—અચ્છા બેટા અબ માઅલુમ હુવા યેહ ધોકાભી તુમ્હારાહી થા. કયા ડર હય મનમ ઉસ્તકુદદૂસ.

(ચટપટીકા મુહપર હાત રખ દેના.)

ચકોરી—અંય; ઇતની દેર હોગઈ, નાશાદ સોડા નહીં લાયા?

શમ્શાદ—અરે ભાઈ નાશાદ.

નાશાદ—જી.

શમ્શાદ—દેખો લાયા અરે ભઈ સોડા લાયે?

નાશાદ—જાતાહું, યાર જુતા ઢુંડતા હૂં.

શમ્શાદ—વાહ અભીતક ચંડુબાજકી તરહ જુતાહી નહીં મીલા.

ચકોરી—ઔર કયા હિન્દુસ્તાનીહી આદમી હયંરે એક કામમેં ઘંટો લગાતે હય.

શમ્શાદ—દેખો બીવી ઇતના જમાના હુવા મુજકો આતે મગર તુમને બાતોંહીમે રખ્ખા એક બોસાતક ન દિયા.

ચકોરી—હાં હાં ઘબરાયે કયું જાતેહો જરા સબ્ર કરો ઠન્ડા કરકે ખાઓ.

ઉસ્તકુદદૂસ—હાં, હાં, મંય ઠન્ડા કિયે દેતાહું ફિર ખા લેના.

શમ્શાદ—કયું બીવી અબતક તુમ્હેં અપને શૌહરસે વયસીહી નફરત હય.

ચકોરી—હાં શમશાદ ઉસકે પરદેકી જીદને અયસી નફરત કરાઈ.

ઉસ્તકુદદૂસ—અરે દેખો તો તુઝે પરદેમેં કયા તેરે બાપકો પરદેમેં રખ્ખુંગા.

નાશાદ—(સોડા લેકર આના) લો યાર બોજકે મારે મર ગયા.

ચકોરી—શાબાશ યેહ તુમ્હારાહી કામ થા જરા ઇન્કી છાતીપે નમક લગાઓ.

શમ્શાદ—મીયાં બયઠ જાવ, તુમ તો તબલચીકી તરહ સરપર પડે હોગયે.

નાશાદ—ભઈ તુમ્હારે દાયે બાયેકી હીફાજત કર રહા હું.

ચકોરી—સોડા તો બડા મજેદાર હય!

નાશાદ—હાં, ઇસ્મેં ગરમ મસાલેકી માર હય.

ચકોરી—શમ્શાદ યહાં ઇસ વકત બડા મજા આ રહા હય.

શમ્શાદ—હાં ફિર યારોંકે સાથ રહોગી તો યેહી મજે રહેંગે.

ઉસ્તકુદદૂસ—બેટા મજાતો લે ગયે મહમદ રજા અબ સજા હય. ઇસ્કો ભુગતના.

શમ્શાદ—પ્યારી દેખો દગા મત દેના મયબી તુમકો ઉમ્રભર નહી છોડુંગા.

ચકોરી—નહી દગા દુંગી.

ઉસ્તકુદદૂસ—(જોરસે) બીવી દેખો દગા મત દેના મયભી તુમકો ઉમ્ર ભર નહી છોડુંગા. (નાશાદ શમ્શાદ વ ચકોરીકા ચૌંકના)

શમ્શાદ
ચકોરી
નાશાદ } યેહ કૌન શખ્સ હય ?

શાયદ કોઈ એકહી મજબૂતકે આદમી માલુમ હોતે હંય.

શમ્શાદ—જરા મય દેખું (દેખકર) અરે મીયાં ઉસ્તકુદદૂસ તુમ કહાં ?

ઉસ્તકુદદૂસ—અર યહાં.

શમ્શાદ—યેહ કૌન હય ?

ઉસ્તકુદદૂસ—યેહ એક ફસ્ટ કલાસ જેબી ઘડી હય.

શમ્શાદ—તો જરા હયેબી ટાઈમ દેખને દો.

નાશાદ—(બાજુ) બેટા ટાઈમ કયા દેખતે હો, અબ બારા બજેહી જાતે હય.

શમ્શાદ—કહાંસે ઉઠા લાયે હો.

ઉસ્તકુદદૂસ—કહીંસે ઉઠા લાયા હું ઈસ્સે તુમ્હે કયા ?

શમ્શાદ—અ૨ે શરમકી બાત હય ગયરકી ઔરતકો ઉઠા લાના. કમીનોકા ફેલ હય,

ઉસ્તકુદદૂસ—બેશક ગયરકી ઓરત ઉઠા લાના કમીનોકા ફેલ હય,

શમ્શાદ—જો કોઈ અયસી હરક્ત કરે ઉસસે બઢકર જમાનેમે કોઇ પાજી નહીં.

ઉસ્તકુદદૂસ—બેશક જો કોઈ શખ્સ અયસી હરક્ત કરે ઉસે બઢકર કોઈ પાજી નહીં,

ચકોરી—અય નાશાદ શમશાદકો બુલાલે કોઈ જાન પહેચાનકા આદમી તો ન મીલ ગયા હો.

નાશાદ—નહી વોહ તો કોઈ પરદેશી આદમી હય અરે ભઈ આ જાઓ.

શમશાદ—લો બીવી યેહ તો ઉસ્તકુદદૂસહી હય ઔર—

ચકોરી—હંય હંય માર ડાલા હાય હાય યેહ કયસે આ ગયા અચ્છે વેટીંગરૂમમેં આઇ.

શમશાદ—હમેં કયા માલુમ થાકે વેટીંગ રૂમમે યેહ આફ્ત આયગી

નાશાદ—(બાજુ) બેટા બહોત રસ ગુલ્લે ખાયે હંય આજ આટેદાલકા ભાવ માલૂમ હોગા

ઉસ્તકુદદૂસ—(આકર) યાર શમશાદ યેહ કૌન હય? કોઇ તુમ્બી ટાઇમ પીસ લાયે હો કયા ?

શમશાદ—કોઇ નહી હય.

નાશાદ—(ખુદસે) કયું, અબ કયું ઉતરી ગંધારસે બોલને લગે.

ઉસ્તકુદદૂસ—યાર શમશાદ એક મૌતકી કમ્પનીકે પ્રોપ્રાયટર હમારે ઘરમે આતેથે. ઉન્સે હમ પ્રોપ્રાયટરી સીખકર અબ ઉસી પ્રોપ્રાયટર કે બાપ બન ગયે હય.

શમશાદ—જી બેશક.

ઉસ્તકુદદૂસ—દેખો ઉસી મૌતકી કમ્પનીકી એક એકટ્રેસ હમારે પાસ હય.

નાશાદ—તો યાર ઉસ એકટ્રેસકોતો દિખાઓ.

ઉસ્તકુદદૂસ—અચ્છા એકટ્રસ કમહીયર (ચટપટીકાઆના) ખડહીઅર. બોલહીયર (ચટપટીકા ઘુંઘટ ખોલ દેના)

શમશાદ—હંય હંય યેહ તો મેરી જોરૂ હય

નાશાદ—તુમ્હારી જોરૂ હય કયા અફસોસ

ઉસ્તકુદદૂસ—(ચકોરીકા મુહ ખોલકર) અજી બી પરદાનશીન જરા અપના પાક જલ્વા હમે તો દિખા દો આહાહાહા મેરી પાકદામન બીવી સાહેબા આપ હય? કુરબાન ઇસ પાક આંખોકે કહાં કહાં યેહ આંખે કાંમ કરતી હય.

શમશાદ—(અપની બીવીસે) અરી નેકબખ્ત બીવી તુ યહાં કયસે ચલી આઈ.

ચટપટી—અપને પયરોંસે અપને શૌહરકે સાથ ચલી આઇ.

શમશાદ—અરી ભાગવાંન તેરા નામ ચટપટીખાનમ હય ઔર તેરી માકા નામ નકછીંકની થા.

ચટપટી—હાં હાં મેરા નામ ચટપટીખાનમ કાહેકા બલ્કે દાલ મુઠ હય.

નાશાદ—(છીંકલેક) બેશક ઇસકી માંકા નામ નકછીંકની થા. નામ લેતે હી છીંક આ ગઈ.

ચટપટી—તેરી માકા નામ હોગા નકછીંકની દેખો મીયાં યેહ નહીં માનતા હય.

ઉસ્તકુદદૂસ—કયુંબે નહીં માન્તા હય યહાંભી એ બી સી ડીલગાઈ હય કયા?

શમશાદ—લો યેહ ગજબ દેખો મેરીહી બીવી ઔર મુજીકો ડાંટ રહા હય.

નાશાદ—બેટા રોતા હુવા પુલીસ મેં ચલાજા.

શમશાદ—અરી નેકબખ્ત સચ બતાદે તેરે બાપકા નામ મૌલા બખ્શ થા.

નાશાદ—હાં હાં વોહ ખડે હય.

ચટપટી—તેરે બાપ મૌલા બખ્શ હોંગે દેખો મીયાં યેહ તીન માંગ લગાતા હય.

ઉસ્તકુદદૂસ—કયુંબે.

ચકોરીબીવી—(પાંઊપર ગીરકે) મીયાં ખુદાકે વાસ્તે મેરા કુસૂર અબકે માફ કરદો.

ઉસ્તકુદદૂસ—નહી ડાયરેકટર સાહબ મના કરતે હય.

ચકોરી—મીયાં તુમ્હારે હાત જોડતી હું માફ કરો.

ઉસ્તકુદદૂસ—અચ્છા ઇસ શરતપર માફ કરતા હું કે મેરે ઘરમેં યેહબી મેરી બીવી બનકર રહેગી.

શમશાદ—હાય હાય મંયતો મર ગયા મેરાતો ઘરબાર બરબાદ હુવા જાતા હય.

નાશાદ—બેટા ન પરાઈ જોરુ તકતે નગીરાહકી જોરુ જાતી.

ચકોરી—મીયાં ચાહે ઔર કુચ્છ સજા દેલો મગર યેહ મુજસે મત કહો.

ઉસ્તકુદદૂસ—બીબી ચટપટી ઇધર આઓ એ બી ચકોરી તુમ્બી આઓ (દોનોકે હાથ અપની બગલમે લેકે અકડતા હુવા જાતા હય.)

ઉસ્તકુદદૂસ—હુસ્ત શેમૂ શેમ વેરી શેમ.
મનમ ઉંસ્તકુદૂસ બેખબોફવાલા.
કિયા ડાઇરિકટરકા મયને નિવાલા.

શમશાદ—હાય હાય. ઉસ્તકુદદૂસ મેરીતો મુઝે દે દે.

નાશાદ—અરે યાર દેદો દો દોકા કયા આચાર ડાલોગે.

શમશાદ—અરે મીયાં. ઉસ્તકુદદૂસ.

ઉસ્તકુદદૂસ—ગોઆન યુ કાલા આદમી.

ચટપટી—(ઉસ્તકુદદૂસે) મીયા અબ ઇસ ચકોરીકા કુસૂર માફ કરદો.

નાશાદ—દોસ્ત માફ કરદો યેહ ઇલ્લતકા ટોકરા ઇસે દે દો.

ઉસ્તકુદદૂસ—અચ્છા તૌબા કરો ઔર કાન પકડ કર ભૂપે તમાચે લગાઓ.

અપને શૌહરકી ખુશી ઔરતકો કરના ચાહીયે,
દામને અસ્મતકો મિટ્ટીમેં ન ભરના ચાહીએ;
દિન કયામતકે ખુદાકો કયા ભલા દોગી જવાબ,
કહરસે અલ્લાહ કે તુમ સબકો ડરના ચાહીયે.

ઇસ અપની ઔરતકે પયર પડા,
જો કોઈ ગયરકી ઔરતકો ફ્દેમે ફંસાતા હય;
વોહ દેખો ઇસ તરાહસે દોસ્તો જીલ્લત ઉઠાતા હય.

નાશાદ—જો કોઈ કિસિકો વેટીંગ રૂમમે પકડવાતા હય. વોહ દેખો ઇસ ઇનામકો પાતા હય લા દોસ્ત દસ રૂપયે.

ઉસ્તકુદદૂસ—લેના ઠયર જાઓ.

નાશાદ—ઠયર જાનેકી બાત નહી મુકદ્દમા હયહલ હો ગયા.

ચકોરી—યા અલ્લાહ મેરી તૌબા જો કુચ્છ ગુનાહ મેરે હય યારબ તુ બખ્શ દે

શમશાદ—યા અલ્લાહ મેરી તૌબા હય અબ અયસી હરકત નહી કરૂંગા.

નાશાદ—તૌબા કરો નહી તો ચટપટી ખામકો ખો બયઠેંગે.

ઉસ્તકુદદૂસ—મનમ ઉસ્તકુદ્દુસ રેથ ફૂલ દૂ હીજ વાઇફ;
અમાનતમે ખ્યાનત હયફ દૂ ચોર લાઇફ.

ચટપટી—અબ મેરી સબ સાહેબોસે અર્જ હય કે અપની તબીયતકો નાકીસ ખીયાલોસે સાફ કર ડાલીયે ઔર આપસમે મીલ લીજીયે.

ઉસ્તકુદદૂસ—આઓ ભઈ (સબકા મીલના)

ચટપટી—બહન ચકોરી મેરા કહા સુના માફ કરના.

ચકોરી—નહી નહી બહન મંય તો તુમ્હારી તાબેદાર હું. (દોનોકા મીલના).

નાશાદ—ભઇ મય તુમ્સેભી મારી ચાહતા હું ઔર તુમસેભી મારી ચાહતા હું કયું કે મંયને દોનો તરફકે રૂપયે ખાયે હંય.|

ગાના.

સબ—આવો આવો મીલકે સબ હંસી ખુશી કરેં,
ધુમધામ ખુબ હોવે રંગોરાગ દિલકી મોહે.
આજ યાર સબ હસેં મીલેં જુલેં ચલેં—યાર ગાર આજ સબ મીલે.

ઉસ્તકુદદૂસ—ફિરતુમ અયસા અબ ન કરના કોઇ કામ યાદ રખ્ખો.

નાશાદ—મુજકો ભાઈ માઆફી દેનાં દોનો મીલકે આજ.

સબ—આવોજી આવોજી નાચે ગાએ ઉછલે કુદે આવોજી.
આવોજી પીલે સાગર ભરભર કર.

બાબ તીસરા-પરદા સાતવા.

નવ્વાબ—અય કરીમે કારસાજ ઈસ નાચારકા ગુન્ચએ આરજુભી ખીલા
ઔર ઉસ મેરે લાપતા દોસ્તકો મુજસે મિલા.
ધુલ જાયે યેહ સબ દાગ દિલે મુજતરસે;
યુ અબ્રે કરમસે તેરી રેહ મત બરસે.
મહરૂમ રહા જાતા હું, મંયભી મઆલા,
સબકી મુરાદ મિલતી હય તેરે દરસે.

૧-મુસાહિબ—અબ હુજુર ઈસકા ખિયાલ ન ફરમાંય યેહ સાહબ જાદીકી તકદીર હય. અબ યેહી બહેતર તદબીર હય કે કલ શમીમ આરા ઔર અજીજ આ ગયે હંય, ઈન્કી શાદીકો જલ્દ અંજામ ફરમાયેં.

૨-મુસાહિબ—બેશક અબ દેર હોના નહી ચાહીયે.
ઘડીથાલ ખડી સરપે, યેહ કરતી હય મનાંદી,
ગરદું ને ઘડી ઉમ્રકી એક ઔર ઘટાદી.

નવ્વાબ—હાં ખયર જો કુચ્છ કિયા નસીબને મેરે ભલા કિયા.
(અજીજ કા આના)

૧-મુસાહિબ—ઓહો સાંહેબજાદે અજીજ તશરીફ લા રહેં હંય.

અજિજ—આદાબ અર્જ હય. કિબલએ નેઅમત.

નવ્વાબ—જીતે રહો. અજીજ મકાંનસે કબ સવાર હુવે થે?

અજિજ—પરસો રાતકો જનાબેવાલા ઈસ સફરમે આપકે એક લાપતા દોસ્તભી મેરે સાથ આયે હય.

નવ્વાબ—લાપતા, દોસ્ત મેરે કયા નામ હય ઉન્કા?

અજિજ—શાયદ ઈનાયતઅલી નામ હય કુચ્છ ઠીક યાદ નહીં.

નવ્વાબ—ઈનાયતઅલી અરે ભઈ વોહ કહાં હય.

અજિજ—મેરે સાથ હય મય લાતા હું (જાના).

નવ્વાબ—મુસાહેબો ભઈ ઈનાયતઅલી તો મેરે ઉસી દોસ્તકા નામ હય જીસ્કે લાપતા હોનેકા મુઝે અફસોસ હય.

૨-મુસાહિબ—કયા તાઅજ્જુબ હય હુજૂર વોહી હો.

નવ્વાબ—દેખો ખુદાકે હાત હય (અજીજ વ ઇનાયતઅલી કા આના)

ઇનાયત—નવ્વાબ સાહેબ આદાબ અર્જ હય.

નવ્વાબ—(બગલગીર હોકર) ઓહોહોહો આપ હંય યેહ આજ કીધ-
રકી હવા આપકો ઉડા લાઇ.

ઇનાયત—નવ્વાબ સાહબ ખુદાપર ખુબરોશન હય કે જીસ કદર આપકી
જુદાઇકા મુજકો મલાલ થા.

નવ્વાબ—બખુદા મંયબી હાલસે એ હાલ થા અભી તુમ્હારાહી જીક હો
રહાથા કે અજીજને યેહ મેરા ભાન્જા હય જો,

ઇનાયત—યેહ આપકે ભાન્જે હંય?

નવ્વાબ—હાં યેહ મેરા ભાન્જા હય ઇસીને તો પતા દિયા,

ઇનાયત—ખુબ ઇન્હોને તો મુજસે યેહ કહા કે નવ્વાબ સાહબસે મુજસે
શનાસાઇ હય,

અજિજ—યેહ બી મસ્લેહતન કહાથા.

ઇનાયત—યુસુફ જો આપકા ભતીજા હય ઉસ્કે બડે ભારી દોસ્ત હય.

નવ્વાબ—(હંસકર) ખુબ હમકો ઇસ્કા ઇલ્મ બી નહી.

અજિજ—(ખુદસે) સાહબ જબ આપકો અપને ઘરકા હી ઇલ્મ નહી
હય તો બાહેરકા કયા ઇલ્મ હોગા.

ઇનાયત—અબ મંય એક ખાસ કામકે લીયે હાજીર હુવા હું ઈર્શાદ
હોતો અર્જ કરું.

નવ્વાબ—આપકે કેહેનેકી કોઇ જુરૂરત નહી મંય સમજ ગયા ઉસી
ખાસ કામકે લીયે મંયને ખુદ યાદ કિયાથા.

ઇનાયત—હાં દેખીયે ખુદાકી કુદરત ઔર ઇતેફાક ઇસ્કો કહેતે
હંય હમ ઔર આપ કિસ મુદ્દતસે બીછડે હુવેથે ઔર ખુદા
જાને કયા કયા દિલમે ખીયાલાત પયદા હોતેથે, ઔર મિલેતો
યકાયક આ મિલે

નવ્વાબ—બેશક ખુદા મુસબ્બે બુલ અરબાબ હય ઉસ્કા કરીશમએ
કુદરત નાયાબ હય

તુ વોહ કરીમ હય નાશાદકો જો શાદ કરે
મુરાદ મંદોકો એક પલમે બા મુરાદ કરે

ખયર યેહ તો ફરમાઇયે કે યુસુફકી તાલીમો તરબીયત કહાં
તક હોલી

ઇનાયત—વો બફજલે ઈલાહી અરબી ફારસી અંગ્રેજીકી તાલીમસે ફારીગ હો લીયા હય

નવ્વાબ—હાં તો ભાઈ યુસુફકો સાથ કયું નહી લાયે ?

ઇનાયત—સાથહી આયા હય મંય જરા પહેલે ચલા આયા વો દો ચાર આદમીભી આતેહી હોંગે

નવ્વાબ—અરે ભઇ અબદુલ્લા વાહિદ તુમ બાહર ઠહરો ઔર યુસફ વગયરા આયે તો ઉન્કો ઔરજ લે આઓ (વાહીદકા જાના)

ઈનાયત—હાં યુસુફ અબકે વિલાયતભી ગયાથા.

નવ્વાબ—વિલાયતકે યુસુફને કુછ હાલાત સુનાયે.

ઇનાયત—અભી સાહબ કયા બ્યાન કરુ યુસુફ કહતા હય કે વલાયતમે આસમાન્કો છે ટ્રેને રોજાના જાતી હય ઔર આતી હય.

નવ્વાબ—અમાઇ નાયતઅલી ખુદાસે ડરો આસ્માનકો કઓનસી ટ્રેન જાતી હય ?

ઇનાયત—યુસુપ હી કહતાથા યે આપકે ભાન્જેભી તો ગયેથે.

નવ્વાબ—અરે ભાઇ અજીજ કયા તુમ વલાયત ગયેથે ?

અજિજ—અબ કયા જવાબ દૂ જી મય નહી ગયા યુસુફ ગયેથે.

ઇનાયત—તો કયા તુમ નહી ગયે ?

અજિજ—જી નહી મુજસે ઔર યુસુફસે તો યહીં મુલાકાત હો ગઇથી.

નવ્વાબ—ઔર યે આસ્માની ટ્રેનોકા કયા જીક્ર હય ?

અજિજ—જી યે તો વોહ વાઇ કીસ્તીએરો પલેન હય ઉન્કા જીક્ર હય.

નવ્વાબ—હાંતો વોતો હવામે ઉડતી હય.

ઈનાયત—જનાબ વોએક હવાઈ જૂતેકાભી.

અજિજ—માર ડાલા ઉંહુંહું વીલાયતકા જીયાદા હાલ ઇન્હે ન સુનાઇયે અગર વિલાયત જાનેકો ઇન્કો ઇશ્ક પયદા હો જાયગા તો અભી ચલે જાયેગે આપકા કામ રહ જાયગા.

ઈનાયત—હાં ભઈ સચ કહેતો હો અચ્છા અબ મય નહીં કહુંગા.

જીમુસાહિબ—હુજૂરેવાલા અબ સાહબજાદે અજીજકી નીસ્બતભી ઇસ કામકે ફારીગ હોનેકે બાદ હુજૂરકો ખીયાલ રખના ચાહીયે.

નવ્વાબ—હાં જુરુર યેહભી મેરી આંખોકા નુર હય.

ઇનાયત—કયા નવ્વાબ સાહબ ઇસ બચ્ચેકી શાદી નહી હુઈ ?

નવ્વાબ—હાં ઈસ્કી શાદીકે લીયે કુચ્છ ઔર તજવીજથી મગર આપકે આનેસે અબ વોહ તજવીજ નહીં રહી.

ઈનાયત—ગુસ્તાખી મુઆફ ઈસ બચ્ચેકો મુઝે ઈનાયત કિજીયે.

નવ્વાબ—હાં લીજીયે તો ઈસ્સે બહડકર ફિર ઔર કયા હય. મુઝે યેહ ઈલ્મ નહીંથા કે આપકીભી કોઈ લડકી હય.

અજીજ—(ખુદસે) કયા ખુબ ચુપડી ઔર દોદો યાઅલ્લાહ તુને ખૂબ સુની.

જીમુસાહિબ—બસતો ફિર યુસુફકી શાદીકે સાથ યેહભી શાદી હો જાના ચાહીયે હાં લીજીયે વોભી આ પહોચે.

(યુસુફકા આના.)

યુસુફ—આદાબ અર્જ હય કિબલા.

નવ્વાબ—જીતે રહો.

મુમતીજ—આદાબ અર્જ હય કિબલએ મઓઝ્ઝમ.

નવ્વાબ—જીનદાબાશ બર ખુરદાર જીનદાબાશ કહો યુસુફ વલાયતકી ખૂબ સયર કી.

યુસુફ—જી હાં.

નવ્વાબ—હાં મીયાં વાહીદ જાઓ શમીમકોભી બુલાલાઓ ભાઇ ઈનાયતઅલી એક મિસ હમારી લડકીકો પડાને આતીથી બિલકુલ યુસુફકી હમ શકલથી.

અજીજ—(યુસુફસે) કહો દોસ્ત પકડવા દું.

યુસુફ—હાં કહેદો મંયભી કહુંગા યે કિસ માંગતે થે.

શમીમ—(આનકર) આદાબ બજાલાતી હું બન્દા પરવર.

ઈનાયત—જીતી રહો બેટી અરે ભાઇ યુસુફ ઇન્કી શકલભી ઉસ તુમ્હારે વલાયતી દોસ્તસે મીલતી હય.

યુસુફ—જીહાં બેશક મિલતી હય અજીજ કિસી સુરતસે ઇસ કિસ્સેકે હટાવ.

અજિજ—અચ્છા દોસ્ત અબદુલવાહીદ અબ યેહ કીસ્સે તો ફુરસદ કે હંય યેહ બીચારે યુસુફકે વાલીદ તો કહ નહી સકતે શરમાતે હય જરા તુમ્હી કંહદો શાદીકી તારીખ મુકરર કરદો.

વાહીદ—બહોત બહેતર હુજૂર યેહ કિસ્સે તો ફુરસદ કે હંય અબ તો.

નવ્વાબ—હાં ! હાં ! કોઈ તારીખ મુકરર કરતે હો.

વાહીદ—હુજૂર ઇસ દિનસે બડકે ઔર કૌનસા દિન હોગા કે હુજૂર કે
એક બિછડે હુવે દોસ્ત અયન ઇન્તે ભરમે ગયબસે આ મિલે.

ઇનાયત—હાં! બેશક પરવર દિગારને અપને ફજલસે દામને ઉમીદકો
ગૌહરે મુરાદસે ભરા.

૧ મુસાહિબ—બેશક—અજી દૌલતસરા મોહતાજ હય મહરૂમદરગર્દદ;
કે જંજીરે દરે ફજલશ કુંનંદ ફરિયાદે સાઇલરા.

નવ્વાબ—બસતો તાખીર બેસૂદ હય દુલા દુલ્હન મઓજૂદ.

૨-મુસાહિબ—

ભરા હય બાદે મુદ્દત આરજૂએ, ગુલસે દામનકો
કીયા કુદરતને એક પલમે હરા હસરતકે. ગુલશનકો.

૩-મુસાહિબ—દુઆ હય અબ યેહી અપની રહે કાયમ યે સબ જલસા.
મુબારીક ચાંદસા દૂલા હો ઇસ નન્નીસી દુલ્હનકો.

નવ્વાબ—

ઉઠાયે લુત્ફ બાગે અયશસે દૂલા દુલન યા રબ;
રહે સરસબ્જ દુનિયામે યુહી સબકા ચમન યા રબ.

ગાના.

દાતા દે સુખ અમન સદા શરમ રહે.
મિલ ગાઓ મંગલ આજ સભી.
ઉમંગ તરંગ સુરંગ જમાઓ દુખ જાત રહે દે સુખ.
નઇ **રૌશનીકા** શમ્સ ફલકપે ચમક દમક નહિ દિખાયે.
જગકો ભાવે ગુલ ખિલાવે મન હસાવે;
ધૂમ ધામ કામગારી સાજતી બેકલ રહે દે સુખ.

તમામશુદ.

